

Grontmij Pensioenfonds

JAARVERSLAG 2018

De Bilt, 6 juni 2019

Inhoudsopgave

1	Karakteristieken van het pensioenfonds	4
2	Verslag van het bestuur	8
2.1	Governance	8
2.2	Compliance	10
2.3	Toekomst van het pensioenfonds	14
2.4	Pensioenregeling	14
2.5	Communicatie	20
2.6	Financiële ontwikkelingen van het fonds	21
2.7	Actuele ontwikkelingen	25
2.8	Uitvoeringskosten	26
2.9	Beleggingen	29
2.10	Actuariel verslag	34
2.11	Risicomanagement	37
2.12	Missie, Visie en Strategie	43
2.13	Tenslotte	46
3	Jaarrekening	47
3.1	Balans per 31 december (na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)	48
3.2	Staat van baten en lasten (over de periode 1 januari tot en met 31 december)	49
3.3	Kasstroomoverzicht	50
3.4	Grondslagen	51
3.5	Risicobeheersing	58
3.6	Toelichting op de jaarrekening	68
4	Overige gegevens	76
4.1	Statutaire regeling bestemming resultaat	76
4.2	Actuariële verklaring	77
4.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	79
4.4	Verslag van de visitatiecommissie	86
4.5	Reactie van het bestuur op rapport visitatiecommissie	87
4.6	Verslag van het Verantwoordingsorgaan	88
4.7	Reactie van het bestuur op het verslag van het Verantwoordingsorgaan	91
5	Colofon	92

Kerncijfers

	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal verzekerden en pensioengerechtigden					
Deelnemers	1.529	1.495	1.553	1.715	1.865
Pensioengerechtigden	1.672	1.609	1.538	1.473	1.453
Gewezen deelnemers met premievrije rechten	3.451	3.454	3.328	3.091	2.920
Totaal	6.652	6.558	6.419	6.279	6.238
% deelnemers	23%	23%	24%	27%	30%
Financiële gegevens (bedragen in €1.000)					
Vermogen (Technische voorzieningen en Reserves)	976.624	1.001.129	980.946	930.394	928.146
Technische voorzieningen voor risico fonds	933.968	926.421	956.282	884.617	839.200
Reserves (Bestemmingsreserve en Overige reserve)	42.656	74.708	24.664	45.777	88.946
Gewogen gemiddelde rekenrente	1,37%	1,48%	1,31%	1,68%	1,87%
Premie-inkomsten	15.180	15.560	16.294	17.709	18.118
Gedempte (interne) kostendeekkende premie (12-maandsgemiddelde) (1)	15.157	15.202	16.007	16.176	-
Toetspremie (2)	12.371	-	-	17.431	18.458
Uitkeringen	25.376	24.084	23.009	22.371	22.740
Directe beleggingsopbrengsten voor risico fonds (3)	3.320	2.384	1.860	2.742	-1.890
Indirecte beleggingsopbrengsten voor risico fonds (4)	-11.194	28.419	55.493	1.189	159.646
Totale beleggingsopbrengsten voor risico fonds	-7.874	30.803	57.353	3.931	157.756
Kostenratio's					
Kosten per deelnemer (in euro's) (5)	570	481	458	514	521
Vermogensbeheer (6)	0,30%	0,33%	0,33%	0,33%	0,31%
Transactiekosten (6) (7)	0,05%	0,05%	0,05%	0,06%	0,06%
Rendement					
Totaal rendement op beleggingen	-0,6%	3,5%	6,6%	0,6%	21,1%
Dekkingsgraad					
Actuele dekkingsgraad	104,6%	108,1%	102,6%	105,2%	110,6%
Vereiste dekkingsgraad	111,9%	112,2%	111,9%	112,8%	111,1%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%
Beleidsdekkingsgraad (8)	107,6%	106,5%	100,3%	106,7%	110,8%
Grens voor volledige toeslagverlening	122,3%	123,6%	121,9%	122,9%	-
Reële dekkingsgraad	88,0%	86,2%	82,3%	86,8%	-

(1) Vanaf het boekjaar 2018 is de solvabiliteitsopslag gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad (met een minimum gelijk aan de dekkingsgraad bij het MVEV en een maximum gelijk aan de dekkingsgraad behorend bij het VEV).

Tot boekjaar 2018 is de solvabiliteitsopslag gelijk aan het VEV.

(2) Vanaf het boekjaar 2018 gebaseerd op het 10-jaars gemiddelde van de door DNB gepubliceerde RTS. Voor het boekjaar 2015 is vastgesteld op basis van de 4-kwartaalsgemiddelde RTS o.b.v. aangepaste UFR-methodiek, voor het boekjaar 2014 o.b.v. zuivere (economische) RTS

(3) Directe beleggingsopbrengsten: dividend en rente (incl. derivaten) en kosten vermogensbeheer

(4) Indirecte beleggingsopbrengsten: verkoopresultaat en herwaardering

(5) Deelnemers zijn actieven en pensioengerechtigden

(6) % van gemiddeld belegd vermogen, vergelijkend cijfer 2017 aangepast

(7) Transactiekosten 2014 herrekend na aanpassing schattingswijze, vergelijkend cijfer 2017 aangepast

(8) Gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden

1 Karakteristieken van het pensioenfonds

Algemeen

Door de structuur van de verslaglegging worden sommige onderwerpen meerdere keren besproken.

Profiel

Stichting Pensioenfonds Grontmij (SPG) is het ondernemingspensioenfonds van Sweco in Nederland en is statutair gevestigd te De Bilt. De Stichting is ingeschreven in de Kamer van Koophandel, handelsregister 41177281. Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie, de koepelorganisatie voor ondernemings-, beroeps- en bedrijfstakpensioenfonds.

Eerder was Stichting Pensioenfonds Grontmij het ondernemingspensioenfonds van Grontmij in Nederland. In 2015 is Grontmij echter overgenomen door het Zweedse Sweco. Stichting Pensioenfonds Grontmij heeft haar naam voorsnog behouden en voert nu de pensioenregeling uit voor (oud)medewerkers van Sweco en Grontmij in Nederland. Deze regeling is tot stand gekomen in het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen sociale partners.

Het Bestuur van SPG heeft een missie, een visie en strategie vastgesteld. Deze zijn leidend voor alle doelstellingen die het fonds nastreeft en inspanningen die het fonds daarvoor doet.

Missie

SPG wil voor zijn (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden een duurzaam en toegankelijk pensioenfonds zijn dat zijn financiële verplichtingen nu en in de toekomst kan waarmaken. Dat betekent een zo goed mogelijk pensioen voor jong en oud.

Visie

De (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden mogen vertrouwen op een professionele besturing van hun fonds en een verantwoord beheer van het fondsvermogen met aandacht voor duurzaamheid. Het fonds gaat voor een goede balans tussen het nemen van risico en het behalen van rendement. Dat betekent dat enerzijds de pensioenen zoveel mogelijk waarde vast worden gehouden en anderzijds de kans op korten zo gering mogelijk is. Evenwichtige belangenbehartiging, collectiviteit en solidariteit zijn daarbij belangrijke kernwaarden. Het fonds vindt een goede samenwerking met alle betrokken partijen belangrijk. Externe dienstverlenende partijen worden zorgvuldig uitgekozen en regelmatig geëvalueerd. Het fonds is transparant in beleid en uitvoering. Daarnaast streeft het fonds naar betrokkenheid, door begrijpelijke communicatie, zodat alle belanghebbenden zich bewust worden van de hoogte van het pensioen, de daarbij behorende risico's en zij de juiste keuzes binnen de pensioenregeling van SPG kunnen maken.

Strategie

Het fonds wil nu en in de toekomst voldoen aan de verwachtingen van alle belanghebbenden door in te spelen op ontwikkelingen als vergrijzing, krimp, nieuwe wet- en regelgeving en sterk bewegende financiële markten. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de besturing en inrichting van het fonds en maken het noodzakelijk het vastgestelde beleid en de uitvoering van de pensioenregeling via een eigen ondernemingspensioenfonds periodiek te toetsen en te evalueren. Dit doen we door de samenhang tussen beleggingsbeleid, pensioenbeleid, toeslagen- en kortingsbeleid en het pensioenresultaat te toetsen. Ook toetst het fonds de begrijpelijkheid van de communicatie. De strategie van het pensioenfonds is uitgewerkt in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). Deze wordt periodiek beoordeeld en herzien. Het Bestuur toetst periodiek of de uitkomsten van het gevoerde beleid in overeenstemming zijn met de missie en visie van het fonds en legt hierover verantwoording af.

Beleid en verantwoording

Het pensioenfonds voert de pensioenregeling van Sweco uit, die door sociale partners in het cao-overleg is vastgesteld.

De aangesloten ondernemingen zijn Sweco Nederland Holding B.V. gevestigd te De Bilt, ten deze handelend voor zichzelf en als gevolmachtigde van Sweco Holdco B.V. en Grontmij Beheer Reststoffen Projecten B.V. en als zodanig deze vennootschappen rechtsgeldig vertegenwoordigend. SPG verzorgt de pensioenen van 6.652 verzekerden en pensioengerechtigden (2017: 6.558). Dit totaal bestaat uit 1.529 actieve deelnemers (2017: 1.495), 1.672 pensioengerechtigden (2017: 1.609) en 3.451 gewezen deelnemers (slapers) (2017: 3.454). Het vermogen van het fonds bedraagt ultimo 2018 € 977 miljoen (2017: € 1.001 miljoen).

In de Actuariële Bedrijfstechnische Nota (ABTN) zijn de opzet van het fonds, de risicoanalyse en de wijze van uitvoering gedocumenteerd. De uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement maken deel uit van deze ABTN, die te vinden is op de website van het fonds.

Uitgangspunten in het handelen van het Bestuur is dat ieder bestuurslid handelt in het belang van alle belanghebbenden van het fonds, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen.

De overwegingen van het Bestuur worden in de notulen van de bestuursvergaderingen vastgelegd. Het Bestuur weegt in zijn besluitvorming de aanbevelingen van de Visitatiecommissie mee en gaat de dialoog aan met het Verantwoordingsorgaan.

Organisatie (situatie 31 december 2018)

Bestuur	Functie	Geboortejaar	Lid sinds	Aftredend op
<i>Bestuursleden namens de aangesloten ondernemingen:</i>				
Dhr. dr. P.C. van Aalst	Lid	1965	2017	1-11-2021
Dhr. mr. H. Doornbosch	Lid	1969	2017	1-11-2020
Dhr. H.W. Groenevelt	Lid	1954	2008	1-11-2020
<i>Bestuursleden namens de deelnemers:</i>				
Mw. ir. M.J. van Dullemen	Lid	1961	2018	1-11-2022
Dhr. ir. K.J. van Esch	Plv. voorzitter	1961	2017	1-11-2020
Dhr. drs. M.A.H. Schoppink	Voorzitter *	1965	2013	1-11-2019
<i>Bestuursleden namens de pensioengerechtigden:</i>				
Dhr. ir. J.J. Betzema	Plv. secretaris	1948	1998	1-11-2020
Dhr. M. van der Spek QC	Secretaris *	1958	2010	1-11-2022
* <i>Dagelijks Bestuur</i>				
Beleggingsadviescommissie				
Dhr. dr. P.C. van Aalst	Voorzitter		2017	
Dhr. ir. J.J. Betzema	Lid		2002	
Mevr. ir. M.J. van Dullemen	Aspirant-lid		2018	
Dhr. M. van der Spek QC	Toehoorder		2016	
Dhr. mr. ing. W.J.M. Berndsén	Adviseur			
Dhr. J. Kuiper	Adviseur			
Governancecommissie				
Dhr. mr. H. Doornbosch	Lid		2017	
Dhr. H.W. Groenevelt	Voorzitter		2009	
Dhr. drs. M.A.H. Schoppink	Lid		2013	
Dhr. mr. ing. W.J.M. Berndsén	Adviseur			
Mevr. mr. M.J. van Kroonenburg	Adviseur			
Auditcommissie				
Dhr. ir. K.J. van Esch	Toehoorder		2017	
Dhr. drs. M. Schoppink	Lid		2017	
Dhr. M. van der Spek QA	Voorzitter		2011	
Dhr. mr. ing. W.J.M. Berndsén	Adviseur			
Dhr. J. Kuiper	Adviseur			
Verantwoordingsorgaan				
<i>Leden namens de aangesloten ondernemingen:</i>				
Dhr. J.P. Bosman	Voorzitter	1953	2010	1-1-2020
Dhr. drs. M.P. Laeven	Lid	1964	2018	1-1-2022
<i>Leden namens de werknemers:</i>				
Dhr. ir. B. van der Bijl	Lid	1985	2016	1-1-2020
Mevr. mr. E.E.C.M. Strang	Secretaris	1983	2016	1-1-2020
Dhr. ir. drs. D.M. Vos	Plv. voorzitter	1987	2017	1-1-2022
<i>Leden namens de pensioengerechtigden:</i>				
Dhr. ir. H. van Diggelen	Plv. secretaris	1945	2012	1-1-2020
Dhr. ir. H.J.W. Postma MBA	Lid	1951	2018	1-1-2022

Organisatie (situatie 31 december 2018) - vervolg

Pensioenbureau

Dhr. mr. ing. W.J.M. Berndsens
Mevr. G.A. Hardeman
Mevr. A.A.M. Krooder-de Groot
Mevr. mr. M.J. van Kroonenburg
Dhr. J. Kuiper
Mevr. H. Tiesman-Parastatidis

Functie

Directeur
Financieel administratief medewerker
Secretarieel administratief medewerker
Senior adviseur
Controller
Secretarieel administratief medewerker

Compliance officer

Dhr. mr. drs. R.J.T. Ory van Ory Compliance B.V.

Certificerend actuaaris

Dhr. drs. T.J.R. Veerman AAG van Willis Towers Watson B.V.

Adviserend actuaaris

Dhr. drs. H. Zaghdoudi AAG van Willis Towers Watson B.V.

Accountant

Dhr. drs. S.B. Spiessens RA van Ernst & Young Accountants LLP

Adviseur beleggingen

Dhr. ir. R.J. van Asselt, Sprenkels & Verschuren

2 Verslag van het bestuur

2.1 Governance

Bestuursmodel

Het fonds heeft een paritair bestuursmodel met een Visitatiecommissie en een Verantwoordingsorgaan. Het bestuursmodel, alsmede de procedures rondom benoeming en ontslag van bestuursleden of leden van het Verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de statuten van het fonds. Deze zijn beschikbaar op de website van het fonds.

Bestuur

Het Algemeen Bestuur bestaat uit acht bestuursleden; drie bestuursleden voorgedragen door de aangesloten ondernemingen, drie bestuursleden gekozen door de deelnemers en twee bestuursleden gekozen door de pensioengerechtigden. Het Bestuur benoemt de voorgedragen en gekozen leden, na toetsing door De Nederlandsche Bank (DNB). De leden hebben zitting voor een periode van vier jaar. Ieder bestuurslid heeft één stem. Er wordt niet gewerkt met gewogen stemverhoudingen.

Sinds het vertrek van de heer ing. E.R. Visser op 1 november 2017, heeft de heer drs. M.A.H. Schoppink als plaatsvervangend voorzitter de rol van voorzitter waargenomen. Op 18 april 2018 heeft DNB ingestemd met zijn benoeming tot voorzitter van het fonds en is de heer ir. K.J. van Esch benoemd tot plaatsvervangend voorzitter. De nieuwe voorzitter heeft op datzelfde moment het voorzitterschap van de Governancecommissie beëindigd.

De heer H.W. Groenevelt is daarom vanaf 18 april 2018 tot voorzitter van de Governancecommissie benoemd. Op 31 oktober 2018 is mevrouw ir. M.J. van Dullemen benoemd tot lid van het bestuur.

Op 1 november verliep de bestuurstermijn van de heer M. van der Spek QC, bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Na een oproep aan pensioengerechtigden bleek dat er geen andere kandidaten waren. De heer M. van der Spek QC is daarom op 1 november 2018 herbenoemd tot lid van het bestuur voor een nieuwe periode van vier jaar. De heer Van der Spek en de heer ir. J.J. Betzema zijn secretaris resp. plaatsvervangend secretaris van het fonds.

Het Algemeen Bestuur is in 2018 acht keer bijeen geweest ter vergadering. Nagenoeg alle onderwerpen waarover het Bestuur besluit, worden voorbereid in commissies: de Auditcommissie, de Beleggingsadviescommissie en de Governancecommissie. Het Dagelijks Bestuur treedt op als agendacommissie voor de vergaderingen van het Algemeen Bestuur.

Benoeming en ontslag

Het Bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden. Ingeval van een (aanstaande) vacature wordt een profielschets gemaakt. De kandidaat die wordt voorgedragen of zich verkiesbaar stelt, wordt aan dit profiel getoetst door een daartoe ingestelde commissie. Tijdens de zittingsperiode van een bestuurslid wordt geïnvesteerd in opleiding en wordt periodiek het functioneren geëvalueerd.

Een bestuurslid kan worden ontslagen:

- * indien het bestuurslid niet naar behoren functioneert;
- * indien het bestuurslid frequent en zonder opgave van redenen afwezig is;
- * indien zich onverenigbaarheden van hoedanigheden voordoen;
- * in geval van gedragingen die de goede naam of gedragingen van het fonds schaden.

Auditcommissie

De aandachtsgebieden van de Auditcommissie zijn interne controle en risicomanagement. De Auditcommissie beoordeelt of deugdelijke analyses, rationele overwegingen, weldoordachte besluitvormingsprocessen, open besprekingen en/of vernieuwende benaderingswijzen door het Bestuur worden gehanteerd om het doel binnen de gestelde kaders te bereiken. De Auditcommissie bestaat uit drie bestuursleden en twee medewerkers van het pensioenbureau, met een adviserende rol.

Het risicomanagement heeft een prominente plaats gekregen in de Auditcommissie. Het Bestuur heeft zich ten doel gesteld steeds meer vooraf de risico's te analyseren en te monitoren en te beoordelen in relatie tot acceptabel risicomanagement. De commissie maakt daarbij gebruik van een risicomanagementrapportage. Deze rapportage is een dynamisch rapport, waarop steeds wijzigingen kunnen worden doorgevoerd.

De Auditcommissie vergadert - naast de reguliere vergaderingen - minimaal één keer per jaar als financiële commissie, om de jaarstukken te bespreken in aanwezigheid van de accountant en certificerend actuaaris. Daarnaast evalueert de Auditcommissie de accountant.

Beleggingsadviescommissie

De Beleggingsadviescommissie adviseert het Bestuur bij het vormgeven van het beleggingsbeleid. De taak van de Beleggingsadviescommissie is het opstellen van het (strategisch) beleggingsplan, het selecteren van de externe vermogensbeheerders en het monitoren van het beleggingsbeleid. De commissie bespreekt per kwartaal het gevoerde en het te voeren beleggingsbeleid alsmede de ontwikkelingen op de financiële markten. De Beleggingsadviescommissie bestaat uit drie bestuursleden waarvan één aspirant-lid, een externe adviseur en twee medewerkers van het pensioenbureau, met een adviserende rol.

Governancecommissie

De Governancecommissie adviseert het Bestuur over de inhoud en uitvoering van de pensioenregeling, communicatie, deskundigheid van bestuursleden en alle governance gerelateerde zaken. De commissie bestaat uit drie bestuursleden en twee medewerkers van het pensioenbureau met een adviserende rol.

Het Pensioenbureau

De zes medewerkers van het bureau zijn door Sweco Nederland gedetacheerd bij het pensioenfonds. Het pensioenbureau houdt zich bezig met de uitvoering van de pensioenregeling en de uitvoering van bestuursbesluiten. Het bureau heeft een administratieve, beleidsvoorbereidende en communicatieve taak. Daarbij wordt gebruik gemaakt van externe adviseurs op het gebied van o.a. IT, actuariële vraagstukken, risicomanagement, (fiscaal) juridische zaken, compliance en beleggingen.

Verantwoordingsorgaan

Regelmatig legt het Bestuur verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid. Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit zeven leden. In de huidige samenstelling heeft het Verantwoordingsorgaan twee leden die de aangesloten ondernemingen vertegenwoordigen, drie leden die de deelnemers vertegenwoordigen en twee leden die pensioengerechtigden vertegenwoordigen. Het Verantwoordingsorgaan benoemt en ontslaat haar eigen leden. Er is een rooster van aftreden waarbij de leden in principe na vier jaar aftreden.

Per 1 januari 2018 is na verkiezingen de heer ir. H.J.W. Postma MBA benoemd tot lid van het Verantwoordingsorgaan voor een periode van vier jaar, als opvolger van de heer A. Nijmeijer. Op datzelfde moment is de heer drs. M.P. Laeven benoemd tot lid van het Verantwoordingsorgaan voor een periode van vier jaar, op voordracht van de aangesloten ondernemingen, als opvolger van de heer H. Lubberts.

De heer J.P. Bosman is door de leden van het Verantwoordingsorgaan gekozen tot voorzitter. Mevrouw mr. E.E.C.M. Strang vervult de rol van secretaris. De heer ir. drs. D.M. Vos is gekozen tot plaatsvervangend voorzitter en de heer ir. H. van Diggelen is gekozen tot plaatsvervangend secretaris.

Diversiteit in Bestuur en Verantwoordingsorgaan

Het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan hechten er belang aan dat organen van Stichting Pensioenfonds Grontmij een goede afspiegeling zijn van de belanghebbenden. Daarom wordt diversiteit nagestreefd in de samenstelling van de fondsorganen. Als vertegenwoordigers van diverse groepen betrokken zijn bij het proces, komt dit de besluitvorming ten goede. Het Bestuur en het Verantwoordingsorgaan streven naar een mix van mannen en vrouwen, jongeren en ouderen overeenkomstig de verhoudingen binnen de geledingen.

Zo wordt bij het werven van nieuwe bestuursleden in het bijzonder aan vrouwen en jongeren gevraagd om zich kandidaat te stellen. De profielschets houdt rekening met diversiteitsbeleid. Ook in de brief voor werving van kandidaten wordt aandacht gevraagd voor diversiteit. Aspirant-kandidaten worden getoetst aan de hand van de diversiteitsdoelstelling van het fonds. Door zittende bestuursleden wordt actief geworven wanneer een nieuwe vacature ontstaat.

Het Bestuur streeft naar ten minste 1 vrouw in het Bestuur en 1 vrouw in het Verantwoordingsorgaan. Eind 2018 wordt voldaan aan deze doelstellingen. Het Bestuur bestaat eind 2018 uit 1 vrouw en 7 mannen. Het Verantwoordingsorgaan bestaat eind 2018 uit 1 vrouw en 6 mannen.

Ten aanzien van leeftijd streeft het Bestuur naar ten minste 1 persoon die jonger is dan 40 jaar in zowel het Bestuur als het Verantwoordingsorgaan. Eind 2018 wordt wel voldaan aan deze doelstelling in het Verantwoordingsorgaan maar nog niet in het Bestuur.

Visitatiecommissie

Het intern toezicht wordt ingevuld door een Visitatiecommissie. Een Visitatiecommissie heeft de volgende taken:

- * het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures, bestuursprocessen en de checks and balances binnen het fonds;
- * de wijze waarop het fonds wordt bestuurd;
- * het omgaan met risico's op lange termijn en de evenwichtige belangenbehartiging.

De Visitatiecommissie bestaat uit drie onafhankelijke externe deskundigen en is wisselend van samenstelling. De leden van het Verantwoordingsorgaan doen een bindende voordracht voor de benoeming van de leden van de Visitatiecommissie. De leden van de Visitatiecommissie hebben een maximale zittingstermijn van acht jaar.

In de jaren 2015 tot en met 2019 is de visitatieopdracht gegeven aan de VC Holland. In dit jaarverslag zijn het oordeel en de aanbevelingen van de Visitatiecommissie opgenomen.

Compliance officer

Het fonds heeft de functie van compliance officer in 2018 belegd bij mr. drs. R.J.T. Ory van Ory Compliance B.V. Er is afscheid genomen van het Nederlands Compliance Instituut.

Accountant en actuarissen

Het fonds heeft EY aangesteld als externe accountant voor de controle over 2018.

Het fonds heeft Willis Towers Watson als externe adviserend en certifierend actuaris. Het Bestuur beoordeelt periodiek het functioneren van de accountant en de actuarissen.

In 2018 heeft een evaluatie plaatsgevonden met Willis Towers Watson en met EY. De uitkomsten van deze evaluaties waren positief.

2.2 Compliance

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) heeft tot doel het functioneren van de besturen van de pensioenfondsen te verbeteren en inzichtelijker te maken. Door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid zijn normen geformuleerd die zijn opgenomen in deze Code om het bewustzijn van 'goed pensioenfondsbestuur' te stimuleren bij de leden van het bestuur, het Verantwoordingsorgaan en de Visitatiecommissie. Het gaat om de 'state of mind'. De Code is gebaseerd op het 'pas toe of leg uit'-principe. Bepalend voor de werking van de Code is hoe de pensioenfondsen met de intenties van de Code omgaan. Er is ruimte om af te wijken van de Code, mits dit weloverwogen gebeurt.

In 2018 is op aanbeveling van de Monitoringcommissie de Code Pensioenfondsen bondiger geworden en anders gestructureerd. In dit jaarverslag wordt aan de hand van de nieuwe opzet (nieuwe nummering) gerapporteerd, met uitzondering van de drie inhoudelijke wijzigingen. Het betreft hier de benoeming en ontslag van de leden van het Verantwoordingsorgaan (Norm 39), het stappenplan inzake diversiteit (Norm

33), de rapportage van het intern toezicht over de naleving en de toepassing van de Code Pensioenfondsen (Norm 47).

Daarnaast is de bepaling over de tweejaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur onder begeleiding van een derde partij veranderd in een driejaarlijkse (norm 28). En voor het Verantwoordingsorgaan is een zelfevaluatie voorgeschreven die met enige regelmaat zal plaatsvinden (norm 30). Daarover wordt pas in het boekjaar 2019 gerapporteerd.

In dit jaarverslag heeft het Bestuur de naleving van de Code geïnventariseerd en komen de hierin genoemde thema's aan de orde. Deze thema's zijn: vertrouwen waarmaken, verantwoordelijkheid nemen, integer handelen, kwaliteit nastreven, zorgvuldig benoemen, gepast belonen, toezicht houden en inspraak waarborgen en transparantie bevorderen.

Het Bestuur laat zien dat de Code wordt nageleefd en wanneer en waarom dit op onderdelen niet gebeurt.

Hieronder is de norm opgenomen waaraan niet wordt voldaan:

Norm uit de Code	Omschrijving van niet-naleving
Norm 33	Er wordt niet voldaan aan de doelstelling dat ten minste 1 jongere (jonger dan 40 jaar) in het Bestuur deelneemt.

Norm 33

Een toelichting op norm 33 is gegeven in Hoofdstuk 2.1 Governance onder Diversiteit in Bestuur en Verantwoordingsorgaan.

Visitatie of Raad van Toezicht

Op 10 april 2018 is het inwerkingsbesluit van de Verzamelwet Pensioenen gepubliceerd. Daarin is o.a. vastgelegd dat ondernemingspensioenfondsen - die op twee achtereenvolgende meetmomenten een vermogen hebben van meer dan € 1 miljard - met ingang van 1 januari 2019 verplicht een Raad van Toezicht moeten instellen. Als vermogen wordt in dit kader bedoeld: het balanstotaal zoals dat in de DNB Jaarstaten wordt gerapporteerd. Omdat het vermogen van SPG eind 2017 groter was dan € 1 miljard en het in de lijn der verwachting lag dat het vermogen eind 2018 ook weer boven dat niveau zou liggen, heeft SPG in de loop van 2018 voorbereidingen getroffen voor het instellen van een Raad van Toezicht. Op 31 december 2018 bleek echter dat het vermogen - als gevolg van de verdere daling van rente - lager was dan € 1 miljard. Hierdoor is de verplichte invoering van de Raad van Toezicht voorlopig niet aan de orde.

Gedragscode

SPG kent een gedragscode voor bestuurders en medewerkers van het pensioenbureau. De gedragscode maakt onderdeel uit van het Compliance Programma van het fonds en bevat voorschriften ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie. De gedragscode bevordert transparantie, maar geeft ook aan hoe om te gaan met vertrouwelijke informatie. De nieuwe Compliance Officer heeft de gedragscode in 2018 geactualiseerd, mede op basis van het laatste format van de Pensioenfederatie.

Elk bestuurslid, elk lid van het Verantwoordingsorgaan en elke medewerker van het pensioenbureau verklaart eens per jaar schriftelijk de gedragscode te hebben nageleefd. Zo wordt minimaal eens per jaar aandacht gevraagd voor de gedragscode.

De Compliance Officer van het fonds, die is aangesteld om de naleving van de gedragscode te toetsen, heeft in 2018 geen overtredingen geconstateerd.

Compliance programma

SPG heeft een Compliance Programma vastgesteld dat het geheel vormt aan beleid, interne en externe regelgeving en monitoringactiviteiten. Daarin is vastgelegd dat de Compliance Officer als meldpunt dient voor overtredingen van wet- en regelgeving en andere integriteitsissues. De Compliance Officer signaleert nieuwe compliance wet- en regelgeving, bevordert het bewustzijn ten aanzien van compliance en integriteit

en adviseert over noodzakelijke actualisering van compliance beleid, identificeert compliance risico's en adviseert over de beheersing hiervan.

Beleid inzake screening

Het fonds heeft een screeningsbeleid opgesteld. Zo ondergaan nieuwe medewerkers bij het pensioenbureau een screening in de vorm van het opvragen van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Nieuwe bestuursleden van het fonds ondergaan een uitgebreide screening door De Nederlandsche Bank (DNB).

Misstandenregeling (Onregelmatigheden- en incidentenregeling)

Het fonds kende een klokkenluiders- en incidentenregeling. De regeling is in het leven geroepen om de integriteit en goede reputatie van het fonds te waarborgen. De regeling heeft in 2018 een update ondergaan en heet nu Misstandenregeling (Onregelmatigheden- en incidentenregeling). De nieuwe misstandenregeling is gepubliceerd op de website van het fonds. In 2018 zijn er geen misstanden gemeld.

Klachten

Belanghebbenden kunnen zich tot het Bestuur wenden indien er een klacht is gerezen over de inhoud van de pensioenregeling of over de uitvoering van de pensioenregeling. De klachtenregeling is gepubliceerd op de website van het fonds. Desgewenst kan een belanghebbende in beroep gaan bij de Ombudsman Pensioenen. Een en ander is geregeld in de klachtenprocedure. In 2018 zijn er geen klachten bij het fonds gemeld. In het voorjaar van 2019 is een klacht gemeld bij het fonds. Een delegatie uit het bestuur heeft met de betrokkenen gesproken en het bestuur heeft inmiddels een besluit genomen.

Uitbesteding - ISAE 3402 type 2

Het Bestuur heeft in 2018 kennisgenomen van de interne beheersingsrapportage (ISAE 3402 type 2) van vermogensbeheerder BlackRock, bewaarbank en beleggingsadministrateur Kas Bank, Idella, leverancier en host van het pensioenadministratiepakket en Raet, de verwerker van onze pensioenuitbetaling. Het bestuur is tevreden met de interne beheersing van deze uitbestedingspartijen en vindt het niet nodig aanvullende afspraken met deze partijen te maken.

Geschiktheidsbeleid en Geschiktheidsplan

Het Bestuur heeft in 2018 het Geschiktheidsbeleid geactualiseerd in verband met de vernieuwde Handreiking Geschikt Pensioenfondsbestuur 2017. Ten opzichte van de versie uit 2014 is een aantal onderwerpen aangepast:

- De verwachte beleggingskennis van bestuurders;
- De geschiktheidsniveaus. Toegevoegd is niveau B-plus voor bestuurders met vermogensbeheer als specifiek aandachtgebied;
- Permanente educatie;
- Diversiteit en complementariteit van het bestuur;
- De zelfevaluatie van het bestuur;
- De eindtermen geschiktheid.

Deze handreiking ondersteunt fondsbestuurders in het proces van toewerken naar en bewaken van hun geschiktheid om te besturen, individueel en met elkaar. De handreiking is ook relevant voor de medebeleidsbepalers van het bestuur.

In het Geschiktheidsplan is in kaart gebracht welke kennis en ervaring binnen de bestuursorganen aanwezig zijn. In dit plan ligt niet alleen de nadruk op de kennis maar ook op de competenties van bestuursleden. Naast een geschiktheidsmatrix maakt een competentiematrix onderdeel uit van het Geschiktheidsplan. Eens in de twee jaar wordt het Geschiktheidsplan geactualiseerd. De geschiktheidsmatrix wordt tussentijds geactualiseerd bij nieuwe benoemingen.

Ter bevordering van de geschiktheid volgen bestuursleden door het jaar heen workshops, seminars en cursussen. Daarnaast zorgt het pensioenbureau ervoor dat documentatie inzake actuele ontwikkelingen aan het Bestuur wordt aangereikt. Zo kunnen bestuursleden op de hoogte blijven van belangrijke ontwikkelingen op het gebied van besturen, pensioenen, beleggingen en risicomanagement.

Ook wordt tijdens de bestuursvergaderingen tijd ingeruimd voor educatie. Bestuursleden hebben daarnaast een abonnement op het Financieele Dagblad.

De leden van het Verantwoordingsorgaan zijn in 2016 gestart met een uitgebreid opleidingsplan bij SPO. Het Verantwoordingsorgaan heeft een werkplan opgesteld waarin de ambitie is vastgelegd dat het VO collectief het niveau A gaat bereiken, waarbij de deskundigheidsgebieden zijn verdeeld onder de leden. In verband met de benoeming van nieuwe VO-leden zijn in 2018 nieuwe opleidingen gestart.

Daarnaast zijn in 2018 wederom door de heer dr. P.C. van Aalst, bestuurslid van het fonds, twee beleggingssessies georganiseerd voor de leden van het Verantwoordingsorgaan, toegespitst op de beleggingsportefeuille van het fonds.

Zelfevaluatie bestuur

In het Geschiktheidsbeleid is vastgelegd dat de geschiktheid van het Bestuur en het individuele functioneren van de bestuursleden zal worden geëvalueerd aan de hand van jaarlijkse een-op-een gesprekken met de voorzitter. Tijdens deze gesprekken wordt aandacht besteed aan het functioneren van het betreffende bestuurslid, het functioneren van het totale Bestuur en aan de besluitvorming binnen het bestuur. Het overall beeld van het bestuur is zeer positief. De diverse vacatures zijn in de afgelopen jaren goed ingevuld en de nieuwe bestuursleden zijn snel ingegroeid, zowel qua rol in het bestuur en de commissies, als qua kennis van het fonds en de pensioenvraagstukken. Het bestuur is zich er van bewust dat de eisen aan pensioenfondsen toenemen en dat bemensing van het bestuur een uitdaging blijft. Ook IORP II zorgt weer voor extra dynamiek.

Daarnaast is gesproken over opleidings- en ontwikkelbehoeften en over competenties. Dit betreft o.a. opleidingswensen van bestuursleden i.v.m. IORP II (in het bijzonder m.b.t. de functies van Interne Audit en Risicomanagement), verdieping vermogensbeheer, actuariële begrippen, en wet- en regelgeving pensioenen.

Het overall beeld is dat alle competenties in het bestuur goed vertegenwoordigd zijn.

Op basis van de gesprekken met de voorzitter en de Handreiking Geschikt Pensioenfondsbestuur 2017 is een nieuwe Geschiktheidsmatrix tot stand gekomen gebaseerd op de nieuwe geschiktheidsniveau 's. E.e.a. heeft geleid tot een nieuw opleidingsplan voor 2019. Eens in de twee jaar vindt evaluatie door een externe plaats.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid van de medewerkers van het pensioenbureau is gebaseerd op het arbeidsvoorwaardenbeleid van Sweco Nederland B.V. De leden van de fondsorganen ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden. Vergoedingen aan leden van de fondsorganen die werkzaam zijn bij Sweco, worden betaald aan Sweco.

Het Bestuur heeft begin 2019 het Beloningsbeleid opnieuw vastgesteld. Hierin is vastgelegd wat het beleid is voor de beloning van de leden van de diverse fondsorganen, medewerkers van het pensioenbureau en de partijen waaraan het fonds werkzaamheden uitbesteed.

Daarnaast is in 2019 het Reglement Beloning Fondsorganen aangepast aan de huidige tijd. Na onderzoek is namelijk geconstateerd dat het aantal uren dat door bestuursleden aan bestuurs- en commissiewerk wordt besteed is toegenomen, vanwege de toegenomen (complexiteit van de) werkzaamheden. Op basis van deze gegevens is Reglement Beloning Fondsorganen aangepast en, na advies van het Verantwoordingsorgaan, vastgesteld.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Vanaf 25 mei 2018 geldt de Algemene Verordening Gegevensbescherming EU 2016/679 (AVG). De verordening heeft als doel de privacy-rechten van personen te verbeteren en brengt meer en andere verantwoordelijkheden met zich mee voor organisaties die werken met persoonsgegevensbestanden. De AVG is van toepassing op organisaties die met persoonsgegevensbestanden werken, dus ook op pensioenfondsen.

Het pensioenfonds heeft in maart 2018 het beleidsstuk Gegevensbeschermingsbeleid vastgesteld. Hierin is het beleid vastgelegd omtrent de verstrekking van persoonsgegevens aan de verschillende partijen, zoals Idella, Willis Towers Watson, CompeT&T en Raet. Persoonsgegevens worden verstrekt met als doel het correct uitvoeren van pensioenregeling die tussen cao-partijen is overeengekomen en is ondergebracht bij

het pensioenfonds. Met deze partijen zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten. Daarnaast is een privacyverklaring opgesteld. Begin 2019 is de heer mr. B. van de Bos aangesteld als Privacy Officer voor het fonds.

In 2018 hebben er geen incidenten plaatsgevonden.

2.3 Toekomst van het pensioenfonds

Het besturen van een eigen pensioenfonds kost steeds meer tijd en geld. De omgeving waarin het pensioenfonds opereert wordt steeds complexer en de risico's nemen toe. De toezichthouder stelt steeds hogere eisen aan bestuurders en het vinden van gekwalificeerde bestuurders wordt steeds lastiger. Om die reden verdwijnen kleine fondsen en gaan op in een groter geheel.

In 2015 is ook bij SPG een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van het fonds. Er bleek geen directe noodzaak tot verandering en men heeft besloten de consolidatieontwikkelingen in de pensioenmarkt te blijven volgen.

Eind 2017 is dit onderzoek nieuw leven ingeblazen. Door de gewijzigde samenstelling van het bestuur en de ontwikkelingen in de pensioenmarkt vond het bestuur het wenselijk om de studie van 2015 weer op te pakken. Daarom is eind 2017 een werkgroep Toekomst Pensioenfonds gestart. De werkgroep bestond in eerste instantie uit de leden van de Governancecommissie, een afgevaardigde vanuit het bestuur namens de pensioengerechtigden en leden van het pensioenbureau. Gaande het proces zijn de financieel directeur en directeur HR van Sweco aan de werkgroep toegevoegd.

Deze werkgroep onderzoekt de mogelijke toekomstscenario's van het pensioenfonds in een aantal fases. In fase 0 en 1 zijn criteria vastgesteld waar een pensioenfonds in de toekomst aan moet voldoen.

Alle uitvoeringsvormen zijn bekeken en vervolgens is een selectie gemaakt van mogelijke uitvoeringsvormen die aan de vastgestelde criteria voldoen.

Er zijn 3 uitvoeringsvormen geselecteerd die verder worden onderzocht zoals:

- Zelfstandig blijven, in aangepaste vorm;
- Aansluiting bij een APF (algemeen pensioenfonds) op basis van een eigen collectiviteitskring;
- Aansluiting bij een BPF (bedrijfstakpensioenfonds).

In fase 2 heeft een verdiepingsonderzoek naar de overgebleven uitvoeringsvormen plaatsgevonden. Binnen de verschillende scenario's zijn een aantal mogelijke partijen overgebleven. Deze fase is in december 2018 afgerond.

In fase 3 zullen concrete aanbiedingen worden gevraagd aan externe partijen. Deze aanbiedingen zullen worden afgezet tegen de mogelijkheid van een zelfstandig eigen fonds in aangepaste vorm.

Er is een communicatieplan opgesteld.

Naar verwachting zal in het najaar van 2019 tot concrete besluitvorming kunnen worden overgegaan.

2.4 Pensioenregeling

De regeling

De pensioenregeling 2018 van SPG is een Collective Defined Contribution (CDC)-regeling. In deze pensioenregeling verplicht de werkgever zich een vaste premie te betalen. Deze premie wordt betaald voor alle medewerkers onder de Sweco Nederland-Cao. Uit deze CDC-premie wordt een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling gefinancierd. Het maximale opbouwpercentage in de middelloonregeling is 1,738%, bij een pensioenleeftijd van 67 jaar. Als de maximale opbouw van 1,738% in enig jaar niet volledig kan worden toegekend uit de vaste bijdrage, wordt het opbouwpercentage verlaagd. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als de rente laag is.

De risico's liggen bij de deelnemers;

- De werkgever betaalt geen extra bijdragen als de vaste bijdrage onvoldoende blijkt om de maximale pensioenopbouw toe te kennen;
- De werkgever betaalt ook geen extra bijdragen als het pensioenfonds onvoldoende dekking heeft om aan alle verplichtingen te voldoen.

De regeling bestaat uit een basisregeling (tot het maximum van salarisschaal 13, in 2018 € 69.660,-) en een excedentregeling (boven het maximum van salarisschaal 17, in 2018 € 105.075,-).

Voor 2018 geldt:

1. Het opbouwpercentage in de basisregeling is vastgesteld op 1,4%.
2. Het opbouwpercentage in de excedent-regeling is vastgesteld 1,21%.
3. Jaarlijks wordt spaarpartnerpensioen opgebouwd ter grootte van 70% van het in dat jaar op te bouwen ouderdomspensioen. Op de pensioendatum kan het partnerpensioen worden uitgeruild voor extra ouderdomspensioen, indien gewenst.
4. De deelnemer kan vrijwillig een aanvullende risicoverzekering afsluiten voor extra partnerpensioen.
5. De AOW-franchise bedraagt in 2018 € 13.344,-.
De franchise is dat deel van het inkomen waarover geen pensioen wordt opgebouwd omdat er ook een AOW-uitkering is. Deze franchise is gebaseerd op de enkelvoudige AOW voor gehuwden en is daarmee de laagst mogelijke franchise die kan worden toegepast in een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling (gebaseerd op CDC), bij een maximale opbouw van 1,738%.
6. De salarissgrens voor pensioenopbouw is € 105.075,-. Voor deelnemers met een salaris boven deze grens is door de werkgever een separate risicoverzekering i.g.v. overlijden afgesloten tot een maximum van salarisschaal 17. Deze verzekering is geen pensioenverzekering.

Overzicht regeling en premies 2018				
<i>Pensioensoort</i>	<i>Werkgeverspremie</i>	<i>Werknemerspremie</i>	<i>Premie is een percentage van</i>	<i>Dekking</i>
Basisregeling				
Ouderdomspensioen (verplicht) ----- direct ingaand spaarpartnerpensioen (verplicht) ----- Wezenpensioen (verplicht) -----	20,78%	3,67%	pensioengrondslag (= salaris tot het maximum van functiegroep 13 minus de AOW-franchise*)	1,4% over de pensioengrondslag ----- 70% van de opbouw ouderdomspensioen ----- Overlijden deelnemer: 0,25% van de risicogrondslag (= salaris tot maximaal € 105.075,- minus de AOW-franchise) x te bereiken aantal (risicoverzekering) Overlijden gewezen deelnemer of 12,5% van het bereikte ouderdomspensioen in de basisregeling
Partnerpensioen PP1 (aanvullend op het spaarpartnerpensioen) (vrijwillig) ----- Tijdelijk Partnerpensioen (vrijwillig)		3,00%	risicogrondslag (= salaris tot maximaal € 105.075,- minus de AOW- franchise)	aanvulling tot 70% van het bereikbaar ouderdomspensioen (risicoverzekering) uitkering bij overlijden werknemer Sweco ----- een vast verzekerd bedrag van € 11.678,89 (maal parttime%) uitkering bij overlijden werknemer Sweco tot de AOW-leeftijd van de partner (risicoverzekering)
Arbeidsongeschiktheid (verplicht)	0,99%	0,17%	risicogrondslag (= salaris tot maximaal het maximum van functiegroep 17 minus de AOW-franchise*)	aanvullende uitkering bij UWV-beschikking tot (risicoverzekering) ----- Premievrije voortzetting van pensioenopbouw tot salaris max. € 105.075,-
Excedent- regeling				
Ouderdomspensioen (verplicht)	19,88%		pensioengrondslag (= salaris vanaf het maximum van functiegroep 13 tot maximaal € 105.075,-)	1,21% over de pensioengrondslag
direct ingaand spaarpartnerpensioen (verplicht)		3,86%	pensioengrondslag (= salaris vanaf het maximum van functiegroep 13 tot maximaal € 105.075,-)	70% van de opbouw

*de AOW-franchise bedraagt € 13.344,- (10/7,5 x AOW gehuuden)

Overzicht CDC-opbouw afgelopen zes jaar

Jaar	Franchise	Opbouw bij SPG Basisregeling	Opbouw bij SPG Excedentregeling	Maximale opbouw In regeling
2012*	€ 14.897,-	2,10%	beschikbare premie	2,10%
2013*	€ 15.062,-	2,10%	beschikbare premie	2,10%
2014	€ 15.284,-	2,10%	1,575%	2,10%
2015	€ 12.642,-	1,70%	1,40%	1,875%
2016	€ 12.953,-	1,40%	1,19%	1,875%
2017	€ 13.123,-	1,22%	1,07%	1,875%
2018	€ 13.344,-	1,40%	1,21%	1,738%

* pensioenleeftijd – 66 jaar (Reglement 2012)

Aanpassing maximale opbouwpercentage in 2018

De fiscale pensioenrichtleeftijd is aangepast naar 68 jaar vanaf 2018, met bijbehorend maximaal opbouwpercentage van 1,875%. Voor pensioenregelingen die de pensioenrichtleeftijd op 67 jaar handhaven, diende het maximale opbouwpercentage naar beneden te worden bijgesteld tot 1,738%. In 2017 heeft het bestuur de wens uitgesproken om de pensioenregeling op onderdelen te vereenvoudigen en gelijktijdig de pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar te brengen. Vanwege de impasse in het cao-overleg in 2017 zijn deze wensen uitgesteld en kent de pensioenregeling in 2018 nog een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar. Dit betekent echter wel dat het maximale opbouwpercentage in 2018 is bijgesteld naar 1,738%. Omdat de pensioenopbouw voor 2018 is vastgesteld op 1,4% voor de basisregeling en 1,21% voor de excedentregeling, heeft deze wijziging geen gevolgen gehad voor de pensioenopbouw van de deelnemers van SPG. Het pensioenreglement is wel aangepast i.v.m. de verlaging van de maximale opbouw.

Communicatie over achterblijven van de ambitie

Het fonds heeft (in 2018) een ambitie van 1,738% pensioenopbouw per jaar. De pensioenopbouw is echter al een paar jaar niet fiscaal maximaal. Dit komt omdat er in onze regeling minder pensioen kan worden opgebouwd als de rente laag is. Het bestuur heeft daarom besloten om de deelnemers te wijzen op het achterblijven van de jaarlijkse opbouw en op de mogelijkheid om zelf extra te sparen voor later. Daarbij is verwezen naar opties zoals een lijfrenteverzekering of banksparen. De regeling bij SPG kent niet de mogelijkheid om extra bij te sparen. Het fonds blijft vasthouden aan de ambitie om fiscaal maximaal pensioen op te bouwen, vanuit de gedachte dat als de rente weer stijgt, de opbouw weer omhoog kan.

Voorwaardelijk toeslagverlening actieven, premievrije aanspraken en ingegane pensioenen

SPG streeft naar een goede pensioenvoorziening door de koopkracht van de rechten en aanspraken van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zowel nu als in de toekomst zo goed als mogelijk in stand te houden. Een pensioenaanspraak die niet aan inflatie wordt aangepast, zal op den duur sterk in koopkracht verminderen. Daarom is het van belang dat de opgebouwde pensioenaanspraken jaarlijks worden aangepast aan de inflatie. Deze indexatie wordt toeslagverlening genoemd. Het Bestuur kan, zolang er voldoende middelen aanwezig zijn, jaarlijks besluiten tot toeslagverlening. Er is geen recht op toeslagverlening. Het is dus niet zeker of er in de toekomst toeslagen worden verleend.

De toeslag voor de deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers bedraagt maximaal de stijging van het percentage van de "Consumentenprijsindex voor alle bestedingen (afgeleid)" over de laatste verstreken periode van 1 oktober tot en met 30 september.

De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit de algemene middelen van het fonds. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt dus uit het beleggingsrendement en uit de algemene middelen van het fonds gefinancierd.

Staffel

Het Bestuur werkt met een staffel voor de bepaling of toeslagen kunnen worden verleend. Indexaties kunnen worden verleend wanneer deze naar verwachting ook in de toekomst kunnen worden verleend. Bij beleidsdekkingsgraden onder de 110% (indexatiedrempel) is er geen ruimte voor het verlenen van indexaties. Bij dekkingsgraden vanaf 122,3% is er weer ruimte voor volledige toeslagverlening. Tussen deze dekkingsgraden kunnen deels toeslagen worden verleend.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening (als percentage van de maatstaf)
Lager dan 110%	0%
Tussen 110% en 122,3%	Gedeeltelijk (voor zover ook in de toekomst te realiseren)
Hoger dan 122,3%	100%

Het Bestuur heeft, in verband met de dekkingsgraad van 30 september 2017 (108,0%), besloten per 1 januari 2018 geen toeslag te verlenen. Ook per 1 januari 2019 is geen toeslag verleend. De prijsontwikkeling bedroeg over de laatst verstreken periode van 1 oktober 2017 tot en met 30 september 2018 – overigens net als het jaar daarvoor 1,47%. Omdat de beleidsdekkingsgraad van SPG op het meetmoment (30 september 2018) 108,1% bedroeg en dus onder de indexatiedrempel lag, heeft het Bestuur besloten om ook op 1 januari 2019 geen toeslag te verlenen.

Gemiste toeslagen en inhalen van kortingen

De pensioenregeling kent geen mogelijkheid om in het verleden gemiste toeslagen in te halen, met uitzondering van gemiste indexaties in de periode 2012 t/m 2014. Het fonds kent vanaf 2015 geen inhaalindexaties meer. Het pensioenreglement kent ook geen herstel van korting van pensioenrechten en aanspraken.

Jaar	Toeslagverlening bij SPG	Consumentenprijsindex*
2009	2,82%	2,82%
2010	0,07%	0,07%
2011	0,00%	1,35%
2012	0,00%	2,47%
2013	0,00%	2,10%
2014	0,50%	1,10%
2015	0,00%	0,57%
2016	0,00%	0,39%
2017	0,00%	-0,01%
2018	0,00%	1,47%
2019	0,00%	1,47%

* *Mogelijke toeslagverlening op basis van CPI van 30 september vorig jaar*

Extra toeslagen

Het Bestuur kan wel besluiten tot het verlenen van extra toeslagen voor alle deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. Er is echter geen relatie naar in het verleden gemiste indexaties.

Verwachting voor de komende jaren

Vanwege de lage rente en de daarmee gepaard gaande lage dekkingsgraad is er al enige jaren geen uitzicht op toeslagverlening. De verwachting is dat er ook de komende jaren geen toeslagen kunnen worden verleend. Pas bij een beleidsdekkingsgraad van 110% zal dit weer (gedeeltelijk) mogelijk zijn. Ook de pensioenopbouw staat onder druk vanwege de lage rente. De ambitie van fiscaal maximale opbouw kan al enkele jaren niet worden waargemaakt. Daarentegen verwacht het fonds de komende jaren ook geen kortingen op opgebouwde pensioenen.

De AOW-leeftijd versus pensioenleeftijd

De overheid verhoogt getrapd per jaar de AOW-leeftijd. Sweco Nederland heeft in de Cao vastgelegd dat

werknemers op de AOW-gerechtigde leeftijd met functioneel leeftijdsontslag gaan. De pensioenregeling 2015 kent weliswaar een pensioenleeftijd van 67 jaar, maar biedt flexibiliseringsbepalingen die het mogelijk maken om het pensioen gelijk met de AOW te laten ingaan.

Pensioenpremies 2018

De ontvangen premie was in 2018 € 15.180.000 (2017: € 15.560.000). De interne (gedempte) kostendekkende premie was in 2018 € 15.157.000 (2017: € 15.202.000).

Het fonds heeft voor rapportagedoeleinden vanaf 2018 een toetspremie gedefinieerd, gebaseerd op het 10-jaarsgemiddelde van de door DNB gepubliceerde rente. Deze toetspremie, die lager uitkomt dan de interne kostendekkende premie, dient alleen voor rapportagedoeleinden (toetsing of wordt voldaan aan de minimum vereisten uit de Pensioenwet). Deze toetspremie bedroeg in 2018 € 12.371.000. De feitelijk ontvangen premie bedroeg € 15.180.000. De premie voldeed daarmee aan de wettelijke eisen van kostendekkendheid.

Vorbereidingen nieuwe pensioenregeling 2019

Op 9 april 2018 zijn partijen in het Arbeidsvoorwaardenoverleg (AVO) het eens geworden over een nieuwe pensioenregeling in 2019, waarin o.a. twee belangrijke wijzigingen worden doorgevoerd:

I. Basis- en Excedentregeling samengevoegd

De Basisregeling en de Excedentregeling worden samengevoegd tot één pensioenregeling voor zowel de pensioenopbouw als de pensioenpremie. Dit leidt tot vereenvoudiging in communicatie en administratie. De premie zal hierdoor fractioneel stijgen. De werknemers ondervinden hier geen enkel nadeel van. De stijging wordt namelijk geheel door de werkgever gefinancierd doordat de premieverdeling tussen werkgever en werknemers wordt aangepast van 85%:15% naar 85,1%:14,9% vanaf 2019.

II. Pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar

Verder is afgesproken dat de pensioenrichtleeftijd van 67 jaar naar 68 jaar gaat. Dit zorgt ervoor dat het fonds de stijging AOW-leeftijd blijft volgen, die nu al voorbij de 67-jarige leeftijd ligt voor mensen die na 1 januari 1955 geboren zijn. Alle opgebouwde pensioenen, ook die van gewezen deelnemers, zullen eveneens worden omgezet naar pensioenleeftijd 68.

Het maximale opbouwpercentage zal weer worden verhoogd van 1,738% in 2018 naar 1,875% in 2019. Vanwege de lage rente is de opbouw op dit moment nog niet zo hoog maar de opbouw kan in de nieuwe regeling verder toenemen van 1,738% naar 1,875%, als de rente dit weer toelaat. Door de overgang naar 68 jaar gaat ook de risicodekking voor het partnerpensioen verder omhoog.

In de eerste helft van 2019 zullen alle belanghebbenden schriftelijk en individueel geïnformeerd worden over de gevolgen van de wijzigingen.

Automatisering Pensioenadministratie

Omdat sociale partners al in april 2018 de contouren van de nieuwe pensioenregeling 2019 hadden vastgesteld, is daarna direct gestart met de inrichting van het pensioenadministratiepakket (IVPA) van Idella, waardoor het pakket op 1 januari 2019 beschikbaar was.

Onderzoek Data Readiness

N.a.v. het onderzoek naar de kwaliteit van de pensioenadministratie door Willis Towers Watson (WTW) zijn aanbevelingen gedaan die de datakwaliteit kunnen verbeteren. Zo heeft WTW geadviseerd om het huidige (papier) archief volledig te digitaliseren, om de kennis van de IT-gerelateerde zaken rond het administratiesysteem IVPA te borgen voor de toekomst en een aantal automatiseringskwesaties af te ronden rondom pensionerings- en ontslagmutaties. Verder adviseert WTW om berekeningen zoveel mogelijk binnen het hoofdsysteem uit te voeren.

In 2018 heeft het bestuur een aantal aanvullende acties vastgesteld zoals het opstellen van aanvullende werkprocedures, het oplossen van automatiseringsissues en het vereenvoudigen van de pensioenregeling. Verder is besloten om het pensioenadministratiesysteem alleen aan te passen indien dit kostenefficiënt is.

Digitaal archief

In 2018 zijn alle deelnemersdossiers die op de locatie van het pensioenbureau in De Bilt zijn opgeslagen gedigitaliseerd. Hierdoor is de toegangsbeveiliging beter georganiseerd en zijn dossiers tevens beschermd tegen brand- en waterschade. Daarnaast zijn digitale dossiers op afstand toegankelijk voor geautoriseerde medewerkers. In de eerste weken van 2019 is het digitale archief uiteindelijk gekoppeld aan het pensioenadministratiepakket (IVPA) en kunnen nieuwe documenten worden toegevoegd.

VPL-overeenkomst

Door het fonds wordt een overgangsregeling uitgevoerd in het kader van de Wet VPL (Vut, Prepensioen, Levensloop). Deze regeling voorziet in een voorwaardelijke aanspraak op pensioen voor deelnemers aan de regeling op 31 december 2005. Deze voorwaardelijke aanspraak wordt pas toegekend voor zover deze is gefinancierd. Voorwaarde is verder dat er sprake moet zijn van een dienstverband op het moment van het bereiken van de 62-jarige leeftijd. Uiterlijk op 31 december 2020 worden de voorwaardelijke aanspraken omgezet in onvoorwaardelijk ouderdomspensioenaanspraken voor rechthebbenden die op dat moment nog geen 62 jaar zijn. De inkoop van deze onvoorwaardelijke pensioenaanspraken geschiedt op basis van de grondslagen op het moment van inkoop. De ontvangen gelden worden op een separate rekening geadmistreerd. Sociale partners hebben met het fonds een VPL-overeenkomst opgesteld inzake het beheer van de ontvangen termijnen en het te vergoeden rendement.

Herverzekeringscontracten

SPG heeft een stoploss-verzekering afgesloten voor het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico bij ElipsLife. Deze verzekering liep af op 31 december 2018 en is verlengd voor een nieuwe periode van 1 jaar. Daarnaast kent SPG een aantal kleinere herverzekeringscontracten bij Centraal Beheer, Aegon en Nationale Nederlanden. In 2018 is opnieuw een actie opgestart om deze herverzekerde contracten af te kopen, met als doel het vereenvoudigen van de pensioenadministratie. Deze acties zijn nog niet afgerond.

2.5 Communicatie

Presentaties aan 62-jarigen

Deelnemers worden op hun 62^e verjaardag uitgenodigd om een presentatie van het fonds bij te wonen. Tijdens deze bijeenkomst wordt een toelichting gegeven op de AOW, het pensioen en de keuzemogelijkheden binnen de pensioenregeling. Ook ontvangen de deelnemers een persoonlijke berekening waarin een aantal keuzemogelijkheden zijn uitgewerkt.

Persoonlijke gesprekken met deelnemers

Steeds meer deelnemers maken gebruik van de flexibiliserings-mogelijkheden die de pensioenregeling biedt. Zo kiezen meer deelnemers voor de uitruil van ouderdomspensioen in extra partnerpensioen (of omgekeerd), voor een Hoog-Laag-pensioen en/of een AOW-overbrugging. Dit leidt vaak tot extra toelichting om e.e.a. te verduidelijken.

Nieuwsbrief, (verkort) jaarverslag

Jaarlijks brengt het fonds een nieuwsbrief uit waarin verslag wordt gedaan van de financiële positie, belangrijke ontwikkelingen op pensioengebied of specifieke onderwerpen die de bijzondere aandacht van de deelnemers vragen. Het verkort jaarverslag maakt onderdeel uit van deze nieuwsbrief.

Evaluatie enquêtes

Door middel van meegestuurde enquêtes bij de schriftelijke communicatie zoals de startbrief, de brief inzake beëindiging deelname, de brief inzage waardeoverdracht en de pensioneringsbrief wordt inzicht gevraagd in de begrijpelijkheid van de communicatie. Indien de informatie van de deelnemers hiertoe aanleiding geeft, wordt de communicatie aangepast. Hoewel de resultaten van enquêtes maar beperkt representatief zijn voor de gehele populatie van deelnemers, trekt het bestuur de voorlopige conclusie dat de evaluatie over de afgelopen jaren het beeld geeft dat de verzonden informatie duidelijk is. De brieven worden als betrouwbaar, professioneel en verzorgd ervaren. Men vindt het onderwerp pensioen belangrijk.

Wel constateert het fonds dat deelnemers niet goed weten wat het pensioen later wordt. Mogelijk heeft dit ook te maken met het steeds verhogen van de AOW-leeftijd en daarmee de pensioenleeftijd en de wisselende opbouw per jaar.

Communicatieplan

Het Bestuur heeft een Communicatieplan opgesteld. Het plan geeft inzicht in de doelstellingen van de communicatie, de communicatie-uitingen richting de belanghebbenden en de communicatiemiddelen van het pensioenfonds. De communicatiedoelstellingen zijn afgestemd op de omvang van het fonds en bijbehorende acceptabele uitvoeringskosten. De communicatie van het fonds aan alle betrokkenen wordt d.m.v. enquêtes getoetst. Niet alle resultaten op de gestelde doelen worden gemeten.

Het communicatieplan wordt jaarlijks voor advies voorgelegd aan het Verantwoordingsorgaan (VO) en als gevolg daarvan eventueel op onderdelen aangepast. Het jaarplan 2018 en de evaluatie van de enquêtes zijn opgenomen, alsmede het plan voor 2019. Het VO vindt dat in het communicatieplan 2019 geen duidelijk meetbare doelstellingen zijn opgenomen, waardoor het volgen en beoordelen van beleid moeilijk wordt. Het bestuur ziet geen mogelijkheden om op korte termijn het beleid en de uitvoering aan te passen gezien de beperkte middelen. Bij de vaststelling van een plan voor 2020 zal het bestuur hierover weer in gesprek gaan met het VO.

Met de website, de presentaties aan 62-jarigen, de persoonlijke brieven aan actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers en met de persoonlijke gesprekken, verwacht het Bestuur bij te dragen aan transparantie over de regeling en het gevoerde beleid en wordt beoogd de betrokkenheid van alle belanghebbenden te vergroten.

2.6 Financiële ontwikkelingen van het fonds

Lage pensioenopbouw door lage rente

Het fonds streeft ernaar om de koopkracht van de opgebouwde rechten en aanspraken van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zo goed mogelijk in stand te houden. Vanwege de lage rente en de daarmee gepaard gaande lage dekkingsgraad is er al enige jaren geen toeslagverlening. De verwachting - op basis van de haalbaarheidstoets - is dat dit ook de komende jaren nog niet verbetert. Daarentegen worden er de komende jaren ook geen kortingen verwacht. Ook de pensioenopbouw staat onder druk vanwege de lage rente. De ambitie van 1,738% pensioenopbouw in 2018 kan daarom niet worden waargemaakt. De opbouw in 2018 bedroeg 1,4% in de basisregeling en 1,21% in de excedentregeling.

Herstelplan

Fondsen die niet voldoen aan de vereiste dekkingsgraad hebben een herstelplan opgesteld dat moet worden goedgekeurd door DNB. Jaarlijks per 31 december wordt dit herstelplan geëvalueerd. Dat wordt het evaluatiemoment genoemd. De einddatum van het herstelplan wordt jaarlijks verschoven. De maximale looptijd van het herstelplan bedraagt vanaf 2018 10 jaar (Financieel Toetsingskader).

Dit betekent dat het fonds in 10 jaar moet kunnen herstellen naar het vereiste dekkingsgraadniveau van 112,2%. Lukt het niet om binnen deze termijn te herstellen, dan wordt er gekort. Het fonds kan de kortingen die dan nodig zijn uitsmeren over de maximale looptijd van het herstelplan (10 jaar). Deze kortingen zijn voorwaardelijk. De financiële situatie in het volgende jaar is namelijk bepalend voor de mogelijke kortingen in de volgende herstelperiode (vanaf dat moment weer 10 jaar). Overigens heeft het Bestuur de mogelijkheid deze periode te verkorten als daar aanleiding voor is.

Indien het pensioenfonds echter in een situatie verkeert waarbij de beleidsdekkingsgraad zes evaluatiemomenten achtereenvolgend lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1%, zal het pensioenfonds een korting doorvoeren om direct op de minimaal vereiste dekkingsgraad uit te komen. Ook deze korting mag worden uitgesmeerd over de maximale termijn van het herstelplan. Deze korting is echter onvoorwaardelijk. De beleidsdekkingsgraad bedroeg eind 2018 107,6% (2017: 106,5%).

De evaluatie van het herstelplan 2018 laat zien dat het fonds, uitgaande van een startdekkingsgraad ultimo 2017 van 108,1% in 10 jaar kan herstellen naar 122,3% eind 2027. Dit is ruim boven het vereiste niveau van 112,2%. In dit herstelplan wordt ervan uitgegaan dat er vanaf 2020 ook weer (gedeeltelijk) kan worden

geïndexeerd. Het herstelplan is gebaseerd op modellen van DNB. Het werkelijke herstel zal altijd afwijken van deze modellen.

Inmiddels is het herstelplan 2019 vastgesteld. De evaluatie van het herstelplan laat zien dat het fonds, uitgaande van een startdekkingsgraad ultimo 2018 van 104,6% in 10 jaar kan herstellen naar 120,4% eind 2028. Dit is ruim boven het vereiste niveau van 111,9%. In dit herstelplan wordt ervan uitgegaan dat er vanaf 2023 ook weer (gedeeltelijk) kan worden geïndexeerd.

Indexatiebeleid

De besluitvorming door het Bestuur over indexatieverlening vindt plaats op basis van de beleidsdekkingsgraad en niet op basis van de actuele dekkingsgraad. Het Bestuur hanteert hiervoor een staffel. De ondergrens toeslagverlening is gelijk aan een beleidsdekkingsgraad van 110%. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% mag geen toeslag worden verleend. De bovengrens (waarboven volledige toeslagen worden verleend) is afhankelijk van de onderliggende uitkeringenstroom en de maatstaf voor de toeslagverlening (prijnsindex bij SPG). Voor SPG is de bovengrens gelijk aan 122,3% beleidsdekkingsgraad.

Premiebeleid

SPG voert een CDC-regeling uit die in het arbeidsvoorwaardenoverleg is afgesproken. De aangesloten onderneming stelt een vaste bijdrage beschikbaar, waarmee een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling wordt gefinancierd door het fonds. In deze middelloonregeling wordt het opbouwpercentage jaarlijks vastgesteld op basis van de beschikbare vaste bijdrage en op basis van de rekenrente. Deze rekenrente kan worden gebaseerd op:

1. de door DNB gepubliceerde rente;
2. de gedempte rente op basis van een voortschrijdend gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS), waarbij de maximale dempingsperiode 10 jaar bedraagt;
3. een verwacht rendement (gebaseerd op het beleggingsbeleid van het pensioenfonds).

SPG heeft ervoor gekozen om de door DNB gepubliceerde 12-maandsgemiddelde rente per 30 september te hanteren voor de bepaling van het opbouwpercentage. Door de keuze voor 12-maandsmiddeling wordt voorkomen dat de opbouw afhankelijk is van een momentopname van de rentestand. Door niet te kiezen voor een lange rentedemping van bijvoorbeeld 10 jaar wordt voorkomen dat met te hoge rentestanden wordt gerekend. De solvabiliteitsopslag op de premie is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad verminderd met 100%, waarbij deze solvabiliteitsopslag minimaal gelijk is aan het percentage minimaal vereist eigen vermogen en maximaal gelijk is aan het percentage vereist eigen vermogen. Om te toetsen of de hoogte van de feitelijke premie voldoende is, wordt deze vergeleken met de gedempte toetspremie. Voor 2018 bedraagt deze € 12.371.000,-. De feitelijk ontvangen premie van € 15.180.000,- ligt daar ruim boven.

De premiedekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de feitelijke premie (inclusief solvabiliteitsopslag) t.b.v. de pensioenopbouw en de waarde van deze opbouw op basis van de grondslagen zoals gehanteerd bij de vaststelling van de zuivere kostendeckende premie (gebaseerd op de door DNB gepubliceerde ongedempte rente van 30 september). De premiedekkingsgraad bedraagt 106,0%.

Haalbaarheidstoets

In 2018 is wederom een haalbaarheidstoets gedaan. In een haalbaarheidstoets wordt gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat aansluit bij de gewekte verwachtingen. De haalbaarheidstoets is een belangrijk instrument om de verwachtingen over het pensioenresultaat te meten en de risico's die daarbij gelden. In een convenant is vastgelegd dat de resultaten van de haalbaarheidstoets jaarlijks worden afgestemd met sociale partners.

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie over zestig jaar uitgevoerd op basis van een door DNB gepubliceerde uniforme set economische scenario's. De beleggingscategorieën van het fonds worden in de haalbaarheidstoets 'gemodelleerd' in termen van aandelen en vastrentende waarden.

Het begrip pensioenresultaat staat daarbij centraal. Het pensioenresultaat geeft de verhouding weer tussen

de som van de geïndexeerde pensioenuitkeringen en de som van de volledig prijs-geïndexeerde uitkeringen. Daarbij wordt tevens de werkelijke pensioenopbouw in de CDC-regeling afgezet tegen de ambitie van 1,738%. Een laag pensioenresultaat heeft in een CDC-regeling daarom twee oorzaken:

- a. Niet indexeren of korten als gevolg van een te lage dekkingsgraad;
- b. Minder pensioenopbouw dan de maximaal opbouw van 1,738%

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2018 zijn berekend op basis van de financiële situatie per eind 2017.

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets in 2018 zijn:

	Grenzen	2017	2018	Score*
Mediaan pensioenresultaat vanuit feitelijke situatie	86% (ondergrens)	85,0%	87,0%	V
5e percentiel (slechtweersscenario)		62,9%	64%	
Relatieve afwijking ten opzichte van mediaan	30% (bovengrens)	26%	26,0%	V

*V=voldoende

Een volledig prijs-geïndexeerd pensioen wordt bereikt wanneer het pensioenresultaat 100% bedraagt. Een pensioenresultaat van 86% staat ongeveer gelijk met een pensioen dat geïndexeerd is met 70% prijsinflatie. In een slechtweersscenario is indexatie niet mogelijk en is het pensioenresultaat slechts gelijk aan het nominale pensioen.

Conclusies:

- De haalbaarheidstoets laat een verwacht pensioenresultaat zien van 87,0% (2018) t.o.v. 85,0% (2017). Het verwachte pensioenresultaat in 2018 is hoger dan de vastgestelde ondergrens.
- Het pensioenresultaat op fondsniveau in een slechtweersscenario blijft binnen de bandbreedte die door het pensioenfonds is vastgesteld.

Maatregelen indien haalbaarheidstoets onvoldoende

Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet wordt voldaan aan de vastgestelde grenzen, dan treedt het pensioenfonds in overleg met de sociale partners om te bezien of, en zo ja welke, maatregelen genomen moeten worden.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen voor risico van het fonds zijn in 2018 gestegen van € 926 miljoen (2017) naar € 934 miljoen (2018). Dit is een stijging van € 8 miljoen. Het vermogen (technische voorzieningen plus de reserves) is in 2018 gedaald van € 1.001 miljoen eind 2017 naar € 977 miljoen eind 2018, een daling van € 24 miljoen.

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen wordt verondersteld dat er jaarlijks een aantal deelnemers overlijdt. In 2018 is er sprake van een winst op langlevens: € 1.822.000 (2017 -/- € 3.003.000). Deze winst op langlevens wordt veroorzaakt doordat er meer pensioengerechtigde deelnemers zijn overleden dan verwacht volgens de gehanteerde prognosetafel.

Er is verlies op kortlevens: € 909.000 (2017: + € 1.278.000). Dit verlies komt grotendeels doordat in het boekjaar meer niet-gepensioneerde deelnemers zijn overleden dan op voorhand werd verwacht.

De toekenning van uitkeringen aan de partner of nabestaanden van deze deelnemers heeft een toename van de technische voorzieningen tot gevolg.

Voor de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen maakt het fonds gebruik van de Prognosetafel AG 2018 en het Willis Towers Watson 2018 Ervaringssterftemodel.

Nieuwe Prognosetafels 2018 en ervaringssterfte 2018

Op 12 september 2018 heeft het Actuarieel Genootschap (AG) nieuwe prognosetafels gepubliceerd. Deze tafel geeft inzicht in de laatste stand van zaken met betrekking tot de levensverwachting in Nederland. In oktober heeft het bestuur o.b.v. deze nieuwe prognosetafels 2018 de overlevingsgrondslagen van het fonds herzien. Omdat de werkende bevolking over het algemeen langer dan gemiddeld leeft, past het fonds ervaringssterftetabellen toe, voor een juiste waardering van de pensioenverplichtingen. Ook deze tabellen zijn in 2018 geactualiseerd.

Ultimate Forward Rate

Om de technische voorzieningen te waarderen moeten pensioenfondsen de toekomstige uitkeringen contant maken met de 'risicovrije' marktrente. Deze rente wordt voorgeschreven omdat pensioenfondsen met een hoge mate van zekerheid uitkeringen moeten doen.

Voor looptijden tot 20 jaar geldt de marktrente. Omdat er voor langere looptijden geen goede marktinformatie is, wordt er voor looptijden vanaf 20 jaar een correctie op de marktrente toegepast. Dit wordt de UFR-rente genoemd (UFR staat voor Ultimate Forward Rate). De rekenrente groeit vanaf de 20-jaarsrente toe naar een fictieve rente. Eind 2018 bedroeg deze fictieve rente 2,3% (eind 2017 2,6%). Deze aanpassing zorgt ervoor dat pensioenverplichtingen realistischer worden vastgesteld.

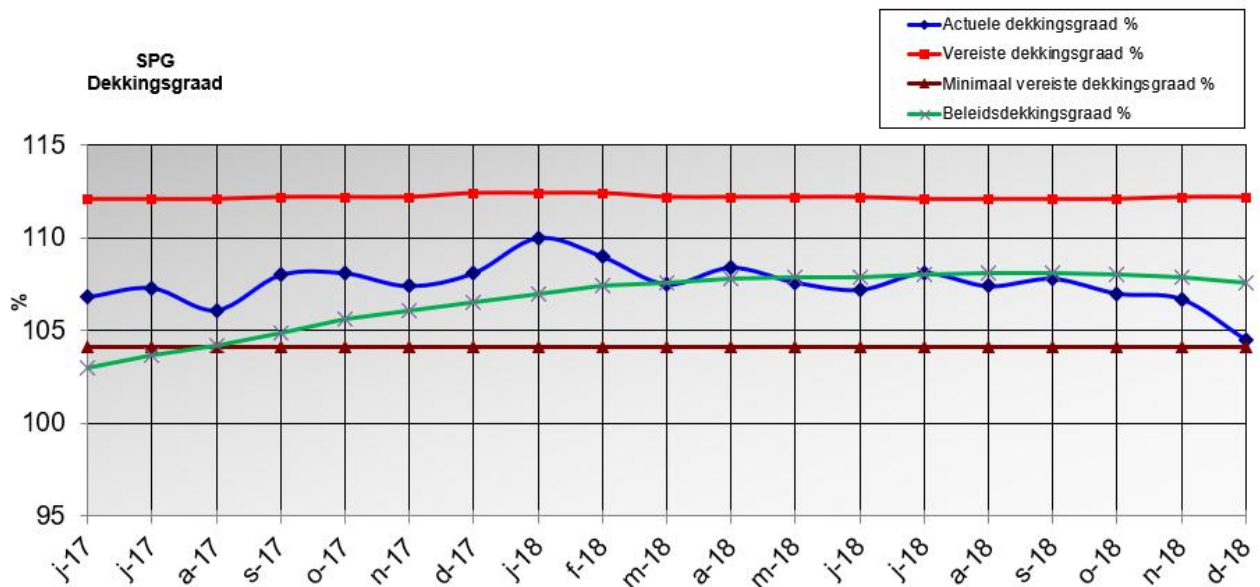
Beleidsdekkingsgraad

SPG publiceert maandelijks de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde actuele dekkingsgraad over de laatste twaalf maanden.

Door het middelen van de actuele dekkingsgraad zijn de schommelingen in de dekkingsgraad minder groot. Dit zorgt voor meer stabiliteit. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de periode januari t/m december 2018. Voor SPG bedroeg de beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 107,6 % (2017: 106,5 %). De beleidsdekkingsgraad wordt maandelijks op de website gepubliceerd.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad die nodig is voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van het verwachte prijsindexcijfer (rekening houdend met de door DNB toegestane verwachte groei van prijsinflatie) in de toekomst. Deze reële dekkingsgraad bedraagt voor SPG per einde 2018 88,0% (86,2% in 2017).

Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV)

In principe iedere drie jaar wordt gecontroleerd of het MVEV nog aan de wettelijke eisen voldoet. In 2015 is het MVEV voor het laatst berekend. Deze berekening toont aan dat het MVEV 4,1% bedraagt en daarmee voldoet aan de wettelijke eisen.

2.7 Actuele ontwikkelingen

Nieuwe pensioencontract

Na het mislukken van het pensioenakkoord in november 2018 heeft minister Koolmees begin 2019 een 10-puntenplan gepresenteerd waarmee hij het pensioenstelsel wil hervormen. De minister geeft aan voortgang te willen maken.

De basis van het nieuwe contract is de afschaffing van de doorsneesystematiek. Hierdoor wordt de verdeling van het pensioengeld tussen jong en oud eerlijker. De minister geeft aan dat hij de koppeling tussen de levensverwachting en de AOW wil onderzoeken. Ook denkt hij aan de mogelijkheid voor gepensioneerden om een deel (maximaal 10%) van hun pensioenvermogen te kunnen gebruiken voor het aflossen van een hypotheek.

In het nieuwe pensioenstelsel moet het mogelijk zijn over te stappen op pensioencontracten met persoonlijke pensioenvermogens in de opbouwfase. De pensioenaanspraken die vóór de overstap zijn opgebouwd, kunnen mogelijk worden samengevoegd met de aanspraken die in een nieuw contract worden opgebouwd.

Daarnaast wil Koolmees dat deelnemers beter inzicht krijgen in de ingelegde premie, het rendement, het pensioenvermogen dat is gereserveerd en de verwachte pensioenuitkering. Aan de Stichting van de Arbeid is gevraagd advies uit te brengen over de wenselijke dekking van het nabestaandenpensioen.

Verder zal de Commissie Parameters - onder voorzitterschap van oud-minister van Financiën Jeroen Dijsselbloem - in het voorjaar van 2019 advies uitbrengen over de parameters voor het huidige financieel toetsingskader.

Het bestuur volgt de actuele ontwikkelingen zal tijdig de benodigde acties nemen.

Waardeoverdracht klein pensioen

De nieuwe wetgeving inzake Waardeoverdracht Klein Pensioen (WOKP) bevat twee belangrijke onderwerpen:

Voor degene die ná 1 januari 2019 gewezen deelnemer wordt, of in de periode van 2 jaar daarvoor, gelden nieuwe regels. De pensioenuitvoerder heeft het recht (niet de plicht) de waarde van een klein pensioen over te dragen naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever. De nieuwe pensioenuitvoerder moet hieraan meewerken. Het recht op afkoop van klein pensioen vervalt voor deze groep. Het pensioenregister wordt in de zomer van 2019 zodanig aangepast dat een pensioenuitvoerder op basis van de gegevens in het register kan nagaan of waardeoverdracht mogelijk is. SPG heeft het pensioenreglement 2019 hierop aangepast en treft voorbereidingen voor de technische uitvoering hiervan.

Verhogen pensioenleeftijd voor gewezen deelnemers

Artikel 83 van de Pensioenwet wordt gewijzigd. Een individuele aanspraakgerechtigde kan geen bezwaar meer maken tegen een collectieve waardeoverdracht wanneer de waardeoverdracht bedoeld is om de aanspraken over te zetten naar de nieuwe fiscale pensioenrichtleeftijd.

Dit kan echter alleen indien de collectieve waardeoverdracht voldoet aan de volgende voorwaarden:

1. De pensioenaanspraken worden collectief actuarieel gelijkwaardig herrekend;
2. De pensioenregeling voorziet in de mogelijkheid de ingangsdatum van het pensioen te wijzigen naar de ingangsdatum vóór de wijziging.

SPG heeft gebruik gemaakt van deze mogelijkheid door alle premievrije rechten per 1 januari 2019 om te zetten in premievrije rechten met pensioenleeftijd 68 jaar. In Pensioenreglement 2019 zijn overgangsbepalingen opgenomen die betrekking hebben op oude pensioenreglementen.

Communicatie

In 2019 gaan deelnemers via mijnpensioenoverzicht.nl - volgens een uniforme rekenmethodiek (URM) - inzicht krijgen in hun toekomstig pensioenresultaat. Daarbij worden scenario's gepresenteerd die rekening houden met economische ontwikkelingen. De pensioensector reageert nog niet positief op de plannen en vindt deze onduidelijk en verwarrend. In 2020 zal ook het UPO dienovereenkomstig worden aangepast. Een en ander vloeit voort uit de herziening van de Europese IORP II-richtlijn die op 13 januari 2019 in de Nederlandse wetgeving wordt opgenomen.

IORP II - Governance

De invoering van IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision) heeft ook gevolgen voor de governance binnen pensioenfondsen. De belangrijkste verandering is de benoeming van sleutelfunctiehouders voor drie aandachtsgebieden; Audit, Risicobeheer en Actuarieel. Sleutelfunctiehouders worden geacht om als onafhankelijke countervailing power binnen het bestuur te acteren op hun gebied. E.e.a. moet bijdragen aan een verhoging van de kwaliteit van de besluitvorming en adequate beheersing van risico's (zie ook 2.10).

2.8 Uitvoeringskosten

Introductie

Sinds de publicatie van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten door de Pensioenfederatie in 2011 is er veel gebeurd. De Nederlandse pensioensector heeft in hoog tempo werk gemaakt van het transparant maken van alle kosten. Ook internationaal zijn er ontwikkelingen die wijzen op de noodzakelijke aandacht voor kostentransparantie, met name bij vermogensbeheer. In februari 2016 is er een herziene versie van de Aanbeveling Uitvoeringskosten uitgebracht. Deze herziene publicatie heeft tot doel om meer uniformiteit te brengen in de wijze waarop uitvoeringskosten worden berekend en gepresenteerd. Naast het bevorderen van transparantie is beoogd de vergelijkbaarheid van kosten te verbeteren. Hierbij is het van belang nauwkeurig te zijn in het opnemen van de kosten, maar ook de proportionaliteit in acht te nemen. Hoewel de kosten controleerbaar inzichtelijk dienen te worden, dient niet onevenredig veel tijd besteed te worden aan het inzichtelijk krijgen en duiden van de laatste euro. Deze herziening is van toepassing vanaf de verslaglegging over het boekjaar 2017. Voor de toepassing van het look through principe met betrekking tot transactiekosten geldt als ingangsdatum boekjaar 2017. SPG past het look through principe al toe bij het bepalen van de transactiekosten.

Drie soorten uitvoeringskosten

- **Pensioenbeheer**
De pensioenbeheerskosten bestaan uit: kosten deelnemer en gepensioneerde, werkgeverskosten, kosten bestuur en financieel beheer en projectkosten. Kosten die zowel op pensioenbeheer als vermogensbeheer betrekking hebben worden naar rato verdeeld. Dit betreft kosten van het pensioenbureau, accountantskosten en actuarieel advies. Hierbij wordt gebruik gemaakt van schattingen. Projectkosten voor automatisering worden afgeschreven over 10 jaar.
- **Vermogensbeheer**
De vermogensbeheerskosten bestaan uit: vaste beheerskosten van beleggingen, prestatieafhankelijke vergoedingen, kosten bewaarloon, belastingen en overige kosten. Daarnaast bestaan er kosten van bijzondere beleggingscategorieën, zoals vastgoed.
- **Transactiekosten**
Transactiekosten zijn de kosten die gemaakt moeten worden om een (beleggings-)transactie tot stand te brengen en uit te voeren. Dit zijn geen kosten die aan de vermogensbeheerder worden betaald, maar kosten die bijvoorbeeld aan de beurs of broker worden betaald.

Situatie SPG

Pensioenbeheer (bedragen in euro's)

	2018	2017	mutatie
Controle en advies	943.000	784.000	+20%
Pensioenbureau	486.000	484.000	0%
Bestuur	212.000	207.000	+2%
Overige kosten	460.000	357.000	+29%
Totaal uitvoeringskosten (conform jaarrekening)	2.101.000	1.832.000	+15%
Allocatie naar vermogensbeheer	-/-388.000	-/-450.000	-/-14%
Afschrijving automatisering	+110.000	+110.000	0%
Totaal kosten pensioenbeheer	1.823.000	1.492.000	+23%
Deelnemers en pensioengerechtigden	3.201	3.104	3%
Kosten per deelnemer	570	481	19%

Controle en advies bevat o.a. actuariële advisering, beleggingsadvies en automatiseringsadvies. Deze kosten zijn met € 159.000 gestegen. Er zijn extra kosten besteed aan de advisering en uitvoering van de digitalisering van de deelnemersadministratie, de voorbereiding op de nieuwe pensioenregeling en het onderzoek naar de toekomst van het pensioenfonds. De overige kosten zijn € 103.000 hoger vanwege de eenmalige kosten voor de uitbesteding van de uitbetaling van de pensioenen en de structureel hogere kosten voor excasso. De allocatie naar vermogensbeheer is € 62.000 lager. Er is minder beleggingsadvies afgenomen.

De totale kosten van pensioenbeheer stijgen met 23%. Het aantal deelnemers en pensioengerechtigden is met 3% gestegen, waardoor de kosten per deelnemer 19% stijgen.

- Vermogensbeheer (% van gemiddeld belegd vermogen) 2018: 0,30% 2017 0,33%*
* vergelijkend cijfer aangepast

De vermogensbeheerkosten zijn in totaal € 2,9 miljoen (2017: € 3,3 miljoen) en bestaan uit de volgende onderdelen (bedragen in euro's):

	2018		2017	
		% van gem. belegd vermogen		% van gem. belegd vermogen
Direct in rekening gebrachte vermogensbeheerskosten	1.510.000	0,16	1.583.000	0,17
Outperformance fee	0	0	139.000	0,01
Beleggingsadministratie en custody	217.000	0,02	205.000	0,02
Totaal kosten vermogensbeheer in jaarrekening (zie toelichting 16)	1.727.000	0,18	1.927.000	0,20
Aandeel in algemene kosten pensioenbeheer	388.000	0,04	450.000	0,05
Beheerskosten binnen de fondsen	785.000	0,08	828.000	0,08
Totaal kosten vermogensbeheer	2.900.000	0,30	3.205.000	0,33

De direct in rekening gebrachte kosten zijn gedaald doordat er geen outperformance fee is betaald. Deze fee is verschuldigd bij outperformance van één actief beheerd fonds. De totale portefeuille wordt hoofdzakelijk passief beheerd.

Het aandeel in de kosten vermogensbeheer van het pensioenbureau is met € 62.000 gedaald (zie toelichting pensioenbeheer). De beheerskosten binnen de fondsen zijn door middel van schatting tot stand gekomen, conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Hiervoor zijn de opgaves van de vermogensbeheerders gebruikt. Ongeveer 39% (2017: 39%) van de kosten van vermogensbeheer is door middel van schatting tot stand gekomen.

Per beleggingscategorie ziet dit er als volgt uit (bedragen in miljoenen euro's):

Vermogensbeheerkosten

	2018			2017		
	GBV*	Kosten	%	GBV*	Kosten	%
Aandelen	240	1,0	0,41	252	1,2	0,45
Vastrentende waarden	641	1,3	0,21	630	1,3	0,21
Vastgoed	82	0,6	0,73	74	0,7	1,00
Totaal	963	2,9	0,30	956	3,2	0,33

* GBV= gemiddeld belegd vermogen

- Transactiekosten (% van gemiddeld belegd vermogen) 2018: 0,05% 2017: 0,05%*
* vergelijkend cijfer aangepast

De transactiekosten zijn in totaal €0,5 miljoen (2017: €0,4 miljoen) en bevatten zowel kosten die binnen de beleggingsfondsen zijn gemaakt als kosten die ontstaan zijn als gevolg van het handelen in fondsen. De kosten zijn licht gestegen. Van deze transactiekosten is 69% (2017: 95%) door middel van schatting tot stand gekomen. De vermogensbeheerders hebben deze schatting opgegeven. Dit betreft de directe transactiekosten binnen de fondsen.

Per categorie ziet dit er als volgt uit (bedragen in miljoenen €):

Transactiekosten	2018			2017		
	GBV*	Kosten	%	GBV*	Kosten	%
Aandelen	240	0,4	0,16	252	0,4	0,16
Vastrentende waarden	641	0,1	0,02	630	0,1	0,02
Vastgoed	82	0,0	0,01	74	0,0	0,00
Totaal	963	0,5	0,05	956	0,5	0,05

* GBV= gemiddeld belegd vermogen

Benchmarking

In oktober 2018 heeft Lane Clark Peacock Netherlands B.V. (LCP) het rapport "LCP Kostenbenchmark 2018" uitgebracht. Hierin worden de uitvoeringskosten over de jaren 2015 tot en met 2017 gepresenteerd. Dit rapport bevat een analyse van de uitvoeringskosten op basis van 222 jaarverslagen van pensioenfondsen. Bijna alle pensioenfondsen in Nederland hebben aan dit onderzoek meegedaan. LCP heeft op basis van een 14-tal aspecten beoordeeld in hoeverre het jaarverslag van SPG over 2017 voldoet aan de gedane aanbevelingen op het gebied van kostentransparantie. Dit betreft deels een objectieve en deels een subjectieve beoordeling. LCP concludeert dat SPG op alle 14 aspecten een voldoende behaalt en behoort daarmee tot de drie pensioenfondsen met de hoogste score.

Per kostencategorie is de vergelijking van SPG met het pensioenfondsgemiddelde als volgt:

Gemiddelde 2015-2017	SPG	Pensioenfondsgemiddelde
Pensioenuitvoeringskosten*	€ 485	€ 363
Vermogensbeheerkosten**	0,33%	0,34%
Transactiekosten***	0,05%	0,08%

* Pensioengemiddelde van 48 fondsen van 2.000 – 5000 deelnemers (actieven en pensioengerechtigden)

** Pensioenfondsgemiddelde van 41 fondsen met een pensioenvermogen ultimo 2017 tussen € 600 miljoen en € 1,2 miljard

*** Pensioenfondsgemiddelde van 39 fondsen met een pensioenvermogen ultimo 2017 tussen € 600 miljoen en € 1,2 miljard

De ontwikkeling van het rendement en de kosten bij pensioenfondsen is ook onderzocht.

Gemiddelde 2015-2017	SPG	Pensioenfondsgemiddelde*
Rendement	7,1%	8,5%
Vermogensbeheer- en transactiekosten	0,38%	0,59%

* 187 pensioenfondsen die in de periode 2015-2017 in het jaarverslag de kosten en rendementen hebben gepubliceerd. Zonder ABP en PZFW zijn de kosten 0,49%.

Opinie bestuur

Het bestuur onderschrijft het belang van kostentransparantie en verwacht dat hierdoor de kosten in de pensioensector kunnen gaan dalen. Er zal dan ook worden gestreefd naar verdere verbetering van de rapportage op dit punt.

De pensioenbeheerkosten per deelnemer zijn in 2018 met 19% gestegen (2017: 5%). Deze kosten zijn sterk afhankelijk van de bijzondere activiteiten, zoals invoering van een nieuwe pensioenregeling of bijzondere ICT projecten, die in een jaar plaatsvinden. De eisen die aan het fonds worden gesteld op het gebied van ICT, risicomanagement, privacybescherming en governance zullen een groeiend beslag op de middelen gaan leggen.

Het bestuur is zich er van bewust dat de schaalgrootte van het fonds invloed heeft op de kosten per deelnemer, monitort het kostenbudget en blijft zoeken naar besparingen. Het niveau van kosten wordt op dit moment acceptabel geacht.

De vermogensbeheer- en transactiekosten blijven bij SPG al meerdere jaren ongeveer gelijk. Ten opzichte van andere fondsen zijn de vermogensbeheer- en transactiekosten met een grotendeels passieve portefeuille op een lager niveau dan het pensioenfondsgemiddelde. Het bestuur is verheugd over deze situatie.

2.9 Beleggingen

Beleggingsproces

Het beleggingsproces is een continu proces dat uit de volgende stappen bestaat:

- Formuleren van het strategisch beleggingsbeleid, waarbij de asset allocatie de belangrijkste keuze is;
- Uitvoeren van het gekozen beleid;
- Controleren of het beleid aan de doelstellingen en verwachtingen voldoet.

Cruciaal voor het formuleren van de strategie, is inzicht in de kern van het pensioenfonds. De basis is de pensioenovereenkomst tussen sociale partners, aangevuld met inzicht in de risicobereidheid. Het bestuur maakt zich de relevante risico's eigen en vormt zich een oordeel over het al dan niet acceptabel zijn daarvan.

Om rendement te kunnen halen, wordt risico genomen. Tussen rendement en risico bestaat een duidelijk verband. Een hoger rendement kan alleen behaald worden met een hoger risico. Omgekeerd is de belegger bereid met minder rendement genoegen te nemen als de onzekerheid kleiner is. Het is een continue

afweging tussen gewenst rendement en acceptabel risico. Beleggen en risico's nemen gebeurt binnen een kader van wet- en regelgeving onder toezicht van DNB.

Om deze risico's goed te kunnen inschatten voert het fonds periodiek een Asset Liability Management-Studie (ALM)-studie uit. Op basis van deze ALM-studie wordt de risicohouding vastgesteld.

In 2017 is een ALM-studie gestart die in 2018 is afgerond. Op basis van de risicohouding van het pensioenfonds, de vastgestelde beleidsuitgangspunten en de uitkomsten van de ALM-studie heeft het bestuur de voorkeur voor een risicovollere beleggingsmix. De verdeling vastrentend/zakelijk wijzigt van 70%/30% naar 50%/50%. Gezien de huidige situatie van reservetekort is het echter niet mogelijk om deze nieuwe mix te implementeren. Het gekozen beleggingsbeleid wordt gezien als stip op de horizon. De nieuwe risicohouding zal te zijner tijd met de sociale partners worden besproken.

De prudent person-regel (art 135 PW)

Deze regelgeving bepaalt dat de kwaliteit van een organisatie moet passen bij de complexiteit van de beleggingsportefeuille. Daarnaast moet sprake zijn van checks and balances in het beleggingsproces en er moet een strategisch plan zijn voor het beleggingsbeleid.

Deze regelgeving schrijft daarnaast voor dat alle beleggingen in het belang van de deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers moeten plaatsvinden. Dit wordt ook wel het loyaliteitsbeginsel genoemd. Zo mogen er geen te grote risico's worden genomen.

Ieder fonds toetst jaarlijks of de vastgestelde beleggingsmix voldoet aan het prudent person principe.

Voorts is in de Pensioenwet bepaald dat een pensioenfonds niet meer dan 5% van zijn activa mag beleggen in de bijdragende onderneming (de 'sponsor'). Als die onderneming tot een concern behoort, mag het pensioenfonds maximaal 10% beleggen in dat concern. Vervolgens bepaalt de Pensioenwet dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur "ter waarborging van het prudente beleggingsbeleid" nadere regels worden gesteld. Die mogen uiteraard geen afbreuk doen aan de prudent person regel, het loyaliteitsbeginsel en de beperkingen die gelden voor beleggingen in de bijdragende onderneming. SPG heeft ook in 2018 geen directe beleggingen in Sweco.

Het beleggingsbeleid en de Investment Beliefs zijn vastgelegd in de ABTN in de bijlage Beleggingsbeleid.

Beleggingsbeleid en Investment Beliefs

Met het opstellen van het Beleggingsbeleid en het vaststellen van de Investment Beliefs heeft het bestuur een kader geformuleerd hoe het omgaat met financiële markten en producten. Deze opgestelde Investment Beliefs vormen een visie op de werking van financiële markten en de manier waarop het pensioenfonds hierin acteert om de doelstellingen te behalen. De beliefs geven daarmee een kader voor de Beleggingsadviescommissie om nieuwe beleggingsmogelijkheden te beoordelen. Daarnaast zijn de beliefs een ijkpunt voor het bestuur en dragen deze bij aan de verantwoording naar de deelnemers, toezichthouder en andere stakeholders. Er wordt gewerkt met het zogenaamde "pas toe of leg uit"-principe.

Rebalancebeleid

Rebalancen is het (periodiek) bijsturen van de beleggingsportefeuille zodat de gewichten van de verschillende beleggingscategorieën zich weer binnen de afgesproken bandbreedtes bevinden. Extra alertheid is er op de liquiditeit bij de tegenpartijen. Het bestuur acht dit van groot belang, naast goed collateral management. De uitvoering van het collateral beleid vindt plaats door de aangestelde vermogensbeheerder voor het LDI-beleid (Liability Driven Investment – beleid). Maandelijks wordt hierover gerapporteerd.

Ook voor de aandelenportefeuille en vastgoed worden de bandbreedtes bewaakt. Deze monitoring vindt plaats door het pensioenfonds.

Inflatie

Door beleggingen in vastgoed heeft het fonds het inflatierisico voor een beperkt deel afgedekt. Er zijn geen aanvullende maatregelen genomen, mede gelet op de ontwikkelingen op de financiële markten en de beperkte inflatieverwachting.

Reservemanagers

Het fonds heeft in 2013 reservemanagers aangesteld om de kwetsbaarheid van het fonds te verlagen op het moment dat de huidige vermogensbeheerder niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen vanwege bijvoorbeeld faillissement.

Evaluatie vermogensbeheer

In 2018 zijn de vermogensbeheerders geëvalueerd op de onderdelen organisatie, beleggingsproces, risicomangement, service en fees/performance. Ook de beleggingsresultaten (rendementen) zijn beoordeeld. Deze evaluatie heeft niet geleid tot aanpassingen in het beleggingsbeleid.

Beleggingsmix

Het pensioenfonds heeft gekozen voor de volgende beleggingsmix:

	Strategische mix	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)	70%	65%	75%
Aandelen	23%	18%	28%
Vastgoed	7%	4%	10%
Liquide middelen	0%	-3%	3%

In 2018 is er geen wijziging in de strategische mix aangebracht.

De werkelijke beleggingsmix per 31 december 2018 ziet er als volgt uit:

	Strategische mix	Werkelijke mix	Vershil
Vastrentende waarden (inclusief derivaten)	70%	68,2%	-/- 1,8%
Aandelen	23%	23,0%	0,0%
Vastgoed	7%	8,8%	+1,8%
Liquide middelen	0%	0	0,0%

Eind 2018 bevinden zich alle beleggingscategorieën binnen de bandbreedtes.

Alle beleggingen betreffen niet-beursgenoteerde fondsen waarin alleen institutionele beleggers kunnen toetreden.

Terugblik economie (algemeen)

De macro-economische onzekerheden zijn in 2018 toegenomen. Gecombineerd met de stijgende rente heeft dit een negatieve invloed gehad op de aandelen en de vastrentende waarden. De toegenomen spanningen op het gebied van de handel tussen de VS en de rest van de wereld hebben gedurende het jaar geleid tot forse uitschieters in volatiliteit en dalende waarderingen van Amerikaanse aandelen. De opkomst van populistische partijen in Europa zoals in Italië heeft de angst voor een fragmentatie van Europa doen toenemen, wat geleid heeft tot druk op Europese aandelen.

Het gebrek aan voortgang met betrekking tot de Brexit onderhandelingen heeft voor een verslechtering van het Pond en de aandelen in het Verenigd Koninkrijk gezorgd. Deze onzekerheden hebben de sterke groei in de VS en de eurozone volledig overschaduwd, vooral in de eerste helft van het jaar.

De economische groei in 2018 was verschillend van die in 2017, vooral doordat de groei in 2017 wereldwijd vergelijkbaar was en in 2018 de groei is afgeremd in sommige regio's waardoor de verschillen in groei zijn toegenomen.

Wat betreft de ontwikkeling op de markten is 2018 een heel ander jaar geweest dan 2017. Er zijn maar weinig categorieën met een positief rendement.

In de VS heeft de Fed het beleid om naar meer normale rentetarieven te komen voortgezet door de rente verder te verhogen met 1% punt verdeeld in verschillende stappen. De ECB heeft de rentetarieven niet

aangepast, maar heeft wel de opkoop van obligaties afgebouwd gedurende 2018. De Bank of England heeft wel een kleine (25 bps) verhoging doorgevoerd in augustus.

Vermogensbeheer

Eind 2018 was 92% (2017: 93%) van de beleggingen voor risico pensioenfondsen in beheer bij externe partijen. Het resterende deel, beleggingen in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen (Altera, Amvest, Bouwinvest, CBRE en UBS), werd in eigen beheer uitgevoerd.

Het belegd vermogen was ultimo 2018 als volgt verdeeld over de beheerders:

BlackRock - vastrentende waarden/derivaten mandaat	€ 778 miljoen
BlackRock - aandelen mandaat	€ 218 miljoen
Eigen Beheer - vastgoed	€ 84 miljoen

Belegd vermogen

Het belegd vermogen, niet te verwarren met het fondsvermogen, omvat de beleggingen voor risico fonds en schulden inzake beleggingen (onderdeel derivaten) en bestaat uit vastrentende waarden, derivaten, aandelen en vastgoed.

In 2018 is het belegd vermogen afgenomen met €8,7 miljoen naar € 1.080,2 miljoen (2017: + €3,0 miljoen).

De afname is tot stand gekomen door de volgende mutaties (miljoen €):

	2018	2017
Netto beleggingen	2,5	-/- 25,4
Indirect beleggingsresultaat	-11,2	28,4
Totaal	-/- 8,7	3,0

De netto beleggingen bestaan uit het saldo van aan- en verkopen. Het indirecte beleggingsresultaat bestaat uit het verkoopresultaat en het niet-gerealiseerde resultaat, ook wel herwaardering genoemd.

Rendement

In 2018 bedroeg het totale rendement op de beleggingen van het fonds -0,62% (2017: 3,5%).

De resultaten over de afgelopen vijf jaar zijn als volgt:

Jaar	Totaal Vermogen	Vastrentende Waarden en derivaten	Aandelen	Vastgoed	Commodities
2014	21,1%	31,1%	9,7%	-/-1,3%	-/-16,0%
2015	0,6%	-/-2,3%	8,2%	6,3%	-/- 3,6%
2016	6,6%	6,5%	6,2%	7,5%	-
2017	3,5%	-/-2,2%	15,9%	11,5%	-
2018	-/-0,6%	2,0%	-/-11,4%	12,2%	-

Het benchmark rendement was -/-0,2% (2017: 2,2%).

Per beleggingscategorie is dit in 2018 als volgt:

	Totaal Vermogen	Vastrentende Waarden en derivaten	Aandelen	Vastgoed
Rendement	-/-0,6%	2,0%	-/-11,4%	12,2%
Benchmark	-/-0,2%	2,0%	-/-10,6%	12,6%
Verskil	-/-0,4%	0,0%	-/-0,8%	-/- 0,4%

Vastrentende waarden en derivaten

De balanswaarde van de vastrentende waarden en derivaten is in het verslagjaar toegenomen met € 18,9 miljoen (2017: -/- € 16,0). Deze mutatie bestaat voor + € 8,8 miljoen (2017: + € 0,0 miljoen) uit netto beleggingen en voor + € 10,1 miljoen (2017: -/- € 16,0 miljoen) uit indirecte opbrengsten.

De renteafdekking vindt voornamelijk plaats door middel van rentederivaten. De balanswaarde van derivaten is in 2018 toegenomen met € 11,0 miljoen (2017: -/- € 16,9 miljoen). Er zijn swaps beëindigd in 2018: -/- € 0,6 (2017: -/- € 0,0 miljoen) en de indirecte opbrengsten waren € 11,6 miljoen (2017: -/- € 16,9 miljoen).

Aandelen

De balanswaarde van de aandelen is in 2018 afgenomen met € 31,5 miljoen (2017: -/- € 4,5 miljoen). Deze mutatie bestaat voor -/- € 3,3 miljoen (2017: -/- € 43 miljoen) uit netto beleggingen en voor -/- € 28,2 miljoen (2017: + € 38,5 miljoen) uit indirecte beleggingsresultaten (koersresultaten).

Vastgoed

Vaste eigendommen

Het fonds bezit één woning (in Bilthoven).

Indirect Vastgoed

De balanswaarde van de niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen is in het verslagjaar toegenomen met € 4,0 miljoen (2017: + € 23,5 miljoen). Totaal is de netto investering -/- € 2,9 miljoen (2017: + € 17,1). De indirecte beleggingsopbrengsten bedroegen + € 6,9 miljoen (2017: + € 6,4 miljoen).

De karakteristieken van de fondsen zijn als volgt:

Naam	Categorie	Land	Methode van taxeren
Altera	Winkels	Nederland	IPD/ROZ standaard
Amvest Residential	Woningen	Nederland	IPD/ROZ standaard
Bouwinvest Retail	Winkels	Nederland	IPD/ROZ standaard
Bouwinvest Residential	Woningen	Nederland	IPD/ROZ standaard
CBRE Retail	Winkels	Nederland	IPD/ROZ standaard
CBRE PEC	Winkels, kantoren, bedrijfsruimten	Europa	Fair market value via de Independent Appraiser
UBS Real Estate	Winkels, kantoren, bedrijfsruimten	Europa	Market value RICS red valuation standards

Verwachtingen 2019 (algemeen)

Doordat de effecten van de fiscale stimulans uitgewerkt raken is de verwachting dat de economische groei in 2019 zal afnemen in de VS. Toch is de verwachting dat de VS zal stabiliseren op een niveau van 2,9% wat nog steeds boven de verwachtingen voor de Eurozone (1,5%) en het VK (1,3%) zit.

De verwachting is dat een pauze van de renteverhogingen door de Fed waarschijnlijker is geworden door een afnemende economische groei. De toegenomen risico's zorgen er voor dat men gebalanceerd naar risico en rendement moet kijken. De kans op een recessie in de VS voor 2019 lijkt nog steeds laag. De handelsoorlog blijft een grote onzekerheid, maar die onzekerheid is nu al meer ingeprijsd dan in 2018.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Maatschappelijk verantwoord beleggen is het beleggen op grond van financiële, sociale, governance en milieuoverwegingen en/of de beïnvloeding van bedrijven, overheden en andere relevante actoren op grond van deze overwegingen. In verkorte vorm wordt wel gesproken over ESG-onderwerpen: environmental, social en governance onderwerpen. Het bestuur heeft het standpunt ingenomen om de algemeen aanvaarde principes, zoals vastgelegd in de UN Global Compact Principles, na te leven.

Het bestuur is van oordeel dat gezien de omvang van de beleggingsportefeuille, de wijze van beleggen (grotendeels passief) en de uitvoerbaarheid de vorm van “exclusionary” beleggen het beste aansluit bij de mogelijkheden en wensen van het pensioenfonds. Hierbij kan alleen worden belegd in bedrijven die o.a. voldoen aan criteria die zijn afgeleid van de UN Global Principles en die niet betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens.

Zo zet de Beleggingsadviescommissie zich in om vermogensbeheerders ertoe aan te zetten om ESG-producten aan te bieden. Vervolgens zal het bestuur bepalen of zij in deze producten wil beleggen. Toepassing van ESG-criteria mag volgens het bestuur niet onverantwoord ten koste gaan van het rendement. Tevens moet worden voldaan aan de overige investment beliefs van het fonds.

In 2018 heeft het pensioenfonds voor het eerst belegd in een fonds met wereldwijde dekking. Hierbij is gekozen voor een fonds waarop een ESG filter van toepassing is: World Equity Index ESG Screened Fund B.

Verder heeft de Beleggingsadviescommissie zich in 2018 verdiept in verschillende methodes om ESG van de beleggingen objectief te meten. In 2019 zal er nader ESG-beleid worden geformuleerd.

In het najaar van 2018 heeft de Pensioenfederatie het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant Pensioenfondsen (IMVB-convenant Pensioenfondsen) gepresenteerd. De overheid heeft ervoor gekozen om de implementatie van de OESO-richtlijnen die zij heeft ondertekend via convenanten per sector te laten invullen. Na de banken en de verzekeraars hebben nu ook de pensioenfondsen een convenant. Dit convenant is het resultaat van onderhandelingen tussen ngo's, vakbonden, overheid en pensioenfondsen.

SPG heeft dit convenant nog niet ondertekend omdat het meer tijd nodig heeft om de gevolgen voor het fonds in kaart te brengen. In 2019 staat nader onderzoek op de agenda.

2.10 Actuarieel verslag

(bedragen in miljoenen euro's)

Voorzieningen en reserves

De technische voorzieningen (TV) zijn in 2018 toegenomen met 7,5 (2017: -/- 29,9).

Technische voorzieningen ultimo 2018	933,9	
Technische voorzieningen ultimo 2017	926,4	
Mutatie		+7,5

De mutatie kan als volgt worden gespecificeerd:

	2018	2017
Toename		
Coming service koopsom	11,8	10,9
Verhoging pensioengrondslag arbeidsongeschikten	0,0	0,0
Indexering actieve rechten	-	-
Indexering premievrije rechten	-	-
Indexering ingegane pensioenen	-	-
Inkomende waardeoverdrachten	3,1	1,0

Wijziging reglement per 1 januari	0,3	-/- 0,3
Risicopremie langlevens	8,3	8,3
Toekenning NP/WZP/OOP	6,4	3,3
Toekenning invaliditeitspensioenen	0	0,2
Invalidering, revalidering en premievrijstelling	0,4	0,6
Dotatie/vrijval IBNR-voorziening	-	-
Inkoop VPL-regeling	0,6	0,8
Inkoop T.I. gelden	-	0,2
Mutaties	-	-
Dotatie/vrijval IBNR voorziening	2,0	-/- 0,6
Geschat effect niet verwerkte correcties (impactanalyse)	0,4	0,1
Correcties	-	0,2
	33,3	24,7
Afname		
Vrijval kosten	-/- 0,5	-/- 0,6
Uitgaande waardeoverdrachten	-/-8,4	-/- 1,9
Uitkeringen	-/-25,2	-/- 24,0
Vrijval door overlijden langlevens	-/-10,1	-/- 5,2
Vrijval door overlijden kortlevens	-/-2,5	-/- 1,5
Risicopremie kortlevens	-/-2,1	-/- 2,1
Mutaties	-/-1,0	-/- 0,5
Benodigde interest	-/-2,4	-/- 2,1
	-/- 52,3	-/- 37,9
Wijziging		
Wijziging marktrente	37,0	-/- 12,2
Wijziging kostenopslag	0	-/- 4,5
Overgang naar prognosetafel AG 2018	-/-8,9	-
Overgang naar ervaringssterfte 2018	-/-1,6	-
	26,5	-/- 16,7
Totaal mutatie	7,5	-/- 29,9

De reserves ultimo boekjaar bedragen:

	2018	2017
Bestemmingsreserve	111,4	112,6
Overige reserve	-/-68,7	-/- 37,9
Totaal	42,7	74,7

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad bedraagt ultimo 2018 104,6% (2017: 108,1%).

De ontwikkeling naar de bijdrage van de diverse elementen wordt in de onderstaande tabel weergegeven:

In %	2018	2017
Primo	108,1	102,6
Premie	0,0	0,2
Uitkering	0,2	0,1
Indexering	0,0	0,0
Renteverandering	-/- 4,2	1,3
Overrendement	-/- 0,4	3,8
Wijziging grondslagen	1,2	0,5
Overig	-/- 0,3	-/- 0,4
Ultimo	104,6	108,1

De door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur voor het vaststellen van de technische voorzieningen (hierna TV) is eind 2018 voor alle looptijden (met uitzondering van het eerste jaar) gedaald ten opzichte van eind 2017.

De beleidsdekkingsgraad van het fonds wordt berekend als het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad per 1 januari 2018 bedroeg 106,5% en per 31 december 2018 107,6%. Als gevolg van de 12-maandsmiddeling wijkt de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad af van het verloop van de actuele dekkingsgraad.

Resultaat verslagjaar

In 2018 is een resultaat behaald van afgerond -/- 32,1 (2017: 50,0). Dit resultaat kan als volgt naar de verschillende technische verlies- en winstbronnen worden uitgesplitst:

	2018	2017
Premies	0,7	1,9
Beleggingen	-/- 42,3	44,2
Indexaties	0	0
Mutaties	0,9	0,4
Risicoproces (langlevens)	1,8	-/- 3,0
Risicoproces (kortlevens)	-/- 0,9	1,3
Risicoproces (uitkeringen)	-/- 0,1	-/- 0,1
Kosten	0	0
Grondslagen	10,3	4,4
Inkoop depot VPL-regeling	0,1	0,1
Diversen	-/- 2,6	0,8
Totaal	-/- 32,1	50,0

Actuariële grondslagen

Voor de waardering van de TV wordt uitgegaan van de volgende veronderstellingen.

Berekeningsmethoden

De TV zijn gelijk aan de actuariële contante waarde per 31 december 2018 van de tot en met die datum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Hierbij merken we het volgende op:

- voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt mede rekening gehouden met het premievrijgestelde deel van de toekomstige pensioenopbouw;
- voor deelnemers die op balansdatum ziek zijn, is rekening gehouden met de verwachte toekomstige schadelast. Aangezien arbeidsongeschiktheidsrisico's gedeeltelijk zijn verzekerd, wordt hiermee bij de vaststelling van de verwachte toekomstige schadelast rekening gehouden. Wij merken hierbij op dat per 31 december 2018 geen sprake is van zieke deelnemers waarvoor de verwachte toekomstige schadelast hoger is dan het eigen behoud van de risicoherverzekering.

Waarderingsgrondslagen

De belangrijkste waarderingsgrondslagen zijn:

Sterfte	Volgens de Prognosetafel AG2018 (zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap)
Ervaringssterfte	Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de fondspopulatie en de totale bevolking door toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte (Willis Towers Watson 2018 Ervaringssterftemodel)
Interest	Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2018 zoals gepubliceerd door DNB.

Gehuwdheid	Het partnerpensioen is gebaseerd op een bepaalde partner systeem
Leeftijdsverschil	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw)
Wezenopslag	Voor niet ingegaan latent wezenpensioen zijn de actuariële tarieven van het latent partnerpensioen van de premievrijen met 5% verhoogd
Kosten	Voor kosten zijn de actuariële tarieven met 2,0% verhoogd.

Voor de overige gehanteerde methoden en overige verzekeringstechnische grondslagen ter vaststelling van de TV, verwijzen wij naar de ABTN van het pensioenfonds.

2.11 Risicomanagement

Inleiding

Het fonds heeft een missie, visie en strategie bepaald (zie hiervoor hoofdstuk 1).

Bij de uitvoering hiervan loopt het fonds financiële en niet-financiële risico's. De risicohouding is hierbij van belang. Risicohouding kan worden gedefinieerd als de mate waarin het pensioenfonds bereid is bepaalde risico's te lopen om de missie, visie en strategie van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds risico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds. Het bestuur gelooft in het vaststellen van een integrale risicohouding, die alle financiële en alle niet-financiële risico's omvat.

Integraal Risicomanagement (IRM)

Het fonds wordt geconfronteerd met risico's. Risico's zijn van invloed, positief of negatief, op het realiseren van de missie, visie en strategie van het fonds. IRM is het middel om risico's af te stemmen op missie, visie en strategie en om bij te dragen aan de realisatie hiervan.

Aan de ene kant is risico nemen noodzakelijk om doelstellingen te realiseren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het nemen van beleggingsrisico om toekomstige toeslagen te realiseren (lange termijn). Aan de andere kant moeten risico's worden beperkt om doelstellingen te realiseren, bijvoorbeeld juist het beperken van beleggingsrisico om de kans op pensioenverlagingen te beperken.

Het doel van het IRM bij SPG is om te zorgen dat de daadwerkelijke blootstelling aan risico optimaal aansluit bij de wenselijke mate van blootstelling.

Risico's doen zich voor over de volledige breedte van de uitvoering van de kernwerkzaamheden: vanaf het innen van de eerste pensioenpremie, het administreren van de pensioenaanspraken en –rechten, het beleggen van het vermogen tot en met het verrichten van de laatste pensioenuitkering. Ook doen risico's zich voor binnen de verschillende lagen van de organisatie: vanaf het bestuur en commissies tot en met de pensioenadministratie en pensioenbureau.

Een randvoorwaarde is daarom een integrale benadering. Integraal betekent hierbij:

- geïntegreerd in de dagelijkse uitvoerings- en besluitvormingsprocessen van het pensioenfonds;
- met betrekking tot de verschillende lagen van de organisatie;
- met het overzicht op het geheel van de risico's;
- rekening houdend met de onderlinge samenhang van (sommige) risico's.

Op grond van de Pensioenwet, het Besluit FTK en het Besluit uitvoering Pensioenwet moet een pensioenfonds een beleid voeren gericht op het duurzaam beheersen van te lopen financiële risico's en alle andere dan financiële risico's. Een pensioenfonds is op grond hiervan verplicht om zorg te dragen voor een systematische analyse van de risico's. Compliant zijn aan wet- en regelgeving op het gebied van risicomanagement is daarmee ook een belangrijke randvoorwaarde waaraan IRM moet voldoen.

Een laatste randvoorwaarde voor IRM is een cultuur binnen de organisatie waarin sprake is van risicobewustzijn. Dit gaat om risicobewustzijn bij het bestuur. Het expliciet maken van de risicohouding en

periodiek bespreken van de resultaten van de meting van risico's draagt daar bijvoorbeeld in sterke mate aan bij. Maar ook risicobewustzijn bij de uitvoering. Bijvoorbeeld door risico's, controles en de rapportages hierover een vast onderdeel te laten zijn van de afspraken die gelden bij de uitvoering.

Het proces zoals dat bij het fonds wordt gehanteerd, en zoals dat hierna wordt omschreven, geeft invulling aan IRM binnen de hierboven genoemde randvoorwaarden.

De processtappen in relatie tot de verschillende linies van de organisatie

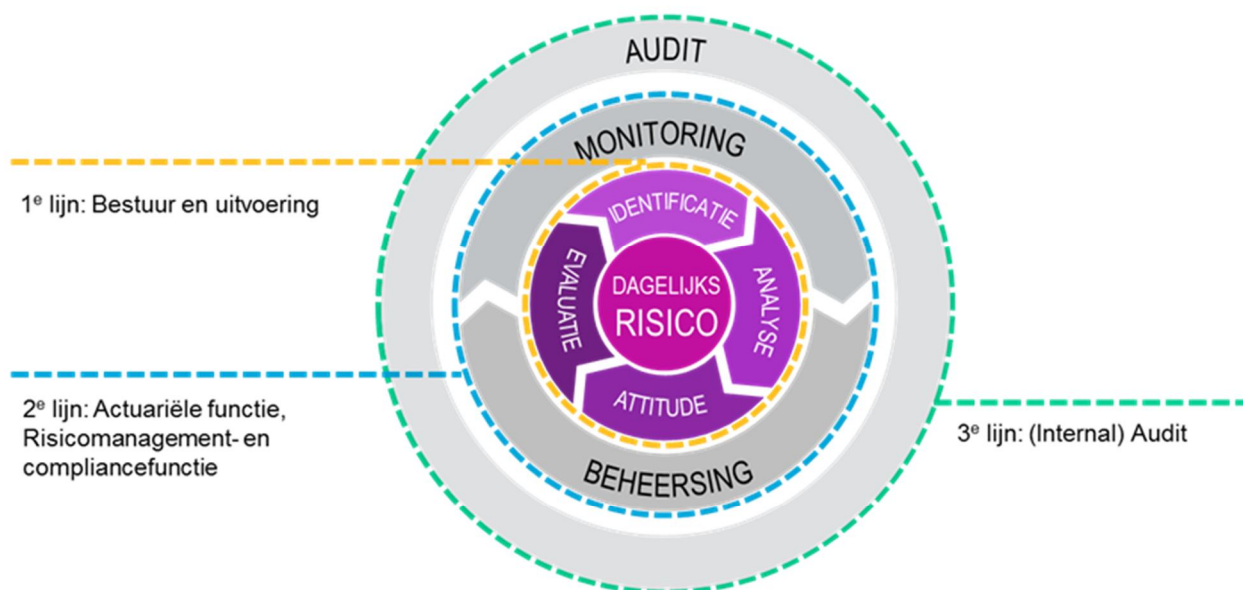
Ter ondersteuning van het risicomanagement kan de organisatie worden opgedeeld in drieën volgens het principe van 'Three Lines of Defence'(3LoD). Het toepassen van dit principe op het fonds resulteert in de volgende 3 lijnen:

- 1^e lijn : Bestuur en uitvoering (pensioen- en vermogensbeheer en overige werkzaamheden)
- 2^e lijn : Risicomanagement-, actuariële en compliancefunctie
- 3^e lijn: (Internal) Audit

Dit onderscheid draagt bij aan een beter begrip van IRM en geeft het handvat bij het onderscheiden van taken en verantwoordelijkheden.

In navolgend figuur is een weergave opgenomen van de verschillende proces stappen zoals die onderdeel zijn van IRM bij SPG waaruit de drie linies van de organisatie terugkomen.

Het IRM proces en de three lines of defence

In de navolgende beschrijving van het IRM proces en de bijbehorende processtappen komt de indeling naar de drie linies terug.

1^e lijn

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor IRM en stelt het strategisch kader van IRM vast, maar is tevens onderdeel van de 1^e lijn. Een groot deel van de risico's waaraan het pensioenfonds wordt blootgesteld heeft betrekking op de (dagelijkse) werkzaamheden die worden uitgevoerd bij het pensioenfonds. Dit betreft alle werkzaamheden die worden verricht zoals de pensioen- en vermogensbeheer, de bestuursondersteuning,

het besturen zelf en ook de rapportage hierover. Bij de invulling van deze uitvoering, de kern van het pensioenfonds en van IRM, wordt de eerste verdedigingslinie tegen risico's ingericht. De lijn is verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement bij de werkzaamheden (taken) en is "eigenaar" van de risico's en de beheersmaatregelen.

2^e lijn

De risicohouding die op bestuurlijk niveau is vastgesteld, bepaalt de gewenste mate van blootstelling aan het risico en daarmee de noodzakelijke mate van beheersing. Deze beheersing wordt ingericht binnen de 1^e lijn. De bewaking van de invulling van de beheersing en de controle van de werking van de beheersing (de monitoring van de beheersing) en ook de monitoring van het risico zelf, zijn de belangrijkste taken van de 2^e lijn. De rapportage hierover richting het bestuur maakt hier deel van uit.

Omdat de 2^e lijn toeziet op de 1^e lijn is het onafhankelijk kunnen uitvoeren van de taken wenselijk en noodzakelijk. Dit betekent overigens niet dat de 2^e lijn volledig op afstand van de 1^e lijn dient te opereren. Bij de opzet en invulling van de 2^e lijn is hiermee rekening gehouden.

3^e lijn

De belangrijkste taak van de 3^e lijn is de toetsing van de opzet, het bestaan en de werking van de (specifieke onderdelen van) het IRM beleid. Onderdeel daarvan is beoordeling van de effectiviteit van de samenwerking tussen de 1^e en 2^e lijn. De 3^e lijn speelt daarmee ook een belangrijke rol bij het geven van input voor een periodieke evaluatie van het IRM.

Ook voor de 3de lijn is het onafhankelijk kunnen uitvoeren van de taken een noodzakelijke voorwaarde. Bij de opzet en invulling van de 3de lijn is hiermee rekening gehouden.

Het fonds heeft in 2018 samen met een externe risicomanager van Willes Towers Watson het IRM opnieuw ingericht. Hierbij is in het IRM beleidsdocument de opzet en invulling van IRM beschreven.

Per risicocategorie is in een separaat uitwerkingsdocument de uitwerking van het beleid opgenomen.

Dit betreft de volgende uitwerkingsdocumenten:

Omgevingsrisico	Integriteitsrisico (SIRA)
Operationeel risico	Juridisch risico
Uitbestedingsrisico	Governance risico
IT-risico	Financieel risico

Invulling van de sleutelfuncties (IORP II)

In januari 2019 traden de wijzigingen in de Pensioenwet uit hoofde van de Europese Richtlijn IORP II in werking. Het doel van IORP II is het bevorderen van de verdere harmonisatie van pensioenen in de Europese Unie. De Richtlijn bevat nadere regels rondom grensoverschrijdende collectieve waardeoverdrachten, governance, risicobeheer, beloningsbeleid en informatieverstrekking aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook bevat de Richtlijn regels ten aanzien van het toezicht op pensioenuitvoerders. Een nieuwe verplichting is dat er elke drie jaar een eigen-risicobeoordeling (ERB) dient te worden uitgevoerd en ingediend bij DNB.

Voor het fonds heeft IORP II de grootste impact op de governance. Een belangrijk onderdeel hiervan betreft de inrichting van de zogenoemde sleutelfuncties. Dit betreft de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de interne auditfunctie. IOPR II maakt een onderscheid tussen de houder van een sleutelfunctie en de personele invulling van de daadwerkelijke uitvoering van de sleutelfunctie, waarbij de houder de eindverantwoordelijkheid blijft houden.

Het fonds heeft de sleutelfuncties op basis van het 3Lod model als volgt ingericht:

<u>Sleutelfunctie</u>	<u>Houder sleutelfunctie</u>
Risicobeheerfunctie	M. van der Spek (bestuurslid), waarnemend
Actuariële functie	T. Veerman (WTW)

Interne auditfunctie K.J. van Esch (bestuurslid), waarnemend

De operationele invulling moet nog nader worden bepaald, alsmede de toetsing door DNB.

Financiële risico's

Voor het pensioenfonds zijn de volgende financiële risico's van toepassing.

Matchingrisico

Matchingrisico is het risico als gevolg van niet gematcht zijn van passiva en activa (inclusief *off-balanceposten*) in termen van rentevoet, rentetypische looptijden, basisvaluta en gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil.

- Rente
De matching van de vastrentende waarden met de verplichtingen wordt door BlackRock uitgevoerd. Bij overschrijding van de door het fonds gedefinieerde bandbreedtes vindt rebalancing plaats.
- Valuta
Het grootste deel van het vermogen is belegd in euro's. Het risico van de resterende valuta's is niet afgedekt.
- Inflatie
De ontwikkeling van de inflatie wordt door middel van het risicodashboard gevolgd.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen een (handels-)portefeuille. Het beleid op het gebied van marktrisico is vastgelegd in de beleggingsrichtlijnen en is vastgesteld op basis van een ALM-studie. In de beleggingsrichtlijnen is vastgesteld door welke partij en op welke wijze (spreiding en soorten beleggingen) het vermogen belegd dient te worden. De beleggingsrichtlijnen worden vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur en bevatten alle restricties waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt al dan niet als gevolg van het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen. De monitoring van het beleid vindt plaats op basis van de kwartaalrapportages die ontvangen worden van BlackRock en Kas Bank.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Het fonds analyseert periodiek de mogelijke liquiditeitsbehoefte en vergelijkt dit met de aanwezige liquiditeit. Indien nodig neemt het fonds maatregelen tot aanpassing van de aanwezige liquiditeit.

Verzekeringstechnische risico

Het verzekeringstechnische risico is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen.

De belangrijkste risico's in dit kader zijn het langlevensrisico, het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het langlevensrisico is niet herverzekerd en komt volledig voor risico van het pensioenfonds. Ten behoeve van het overlijdensrisico worden jaarlijks risicokapitalen herverzekerd. Er is een verzekering gesloten ter beperking van het arbeidsongeschiktheidsrisico en overlijdensrisico van actieve deelnemers in combinatie met een stoploss verzekering.

Jaarlijks doet de certificerende actuaire in het actuariële rapport verslag van het technisch resultaat. Op basis hiervan monitort het bestuur het verzekeringstechnisch risico.

Niet financiële risico's

Operationeel risico

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte gebeurtenissen. Voor het fonds heeft het operationeel risico betrekking op de administratie aangezien de deelnemers-, pensioen- en financiële administratie worden uitgevoerd door het pensioenbureau.

Elk jaar worden afspraken gemaakt met het pensioenbureau en vervolgens worden deze afspraken vertaald naar de medewerkers.

De processen zijn vastgelegd in een handboek voor administratieve organisatie en interne controle. Daarmee is de continuïteit van de processen gewaarborgd.

De voortgang in de werkprocessen van het pensioenbureau worden periodiek in de vergadering van de Auditcommissie besproken. Eenmaal per jaar wordt het functioneren van de directeur pensioenfonds geëvalueerd door de voorzitter.

Op verschillende terreinen vindt onafhankelijke advisering door derden plaats. Onafhankelijke expertise vormt een extra controle en verkleint de kans op fouten in de uitvoering.

IT-risico

IT-risico is het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet-continu of onvoldoende beveiligd worden. Dit risico wordt beheerst door het onderbrengen van IT-activiteiten bij externe partijen waarmee SLA's (Service Level Agreements) worden afgesloten.

Het fonds heeft de ICT Beleidsuitgangspunten vastgelegd en een informatiebeveiligingsbeleid opgesteld. In 2018 is het beleid geëvalueerd en daar waar nodig aangepast. Er heeft een audit van de beheersmaatregelen plaatsgevonden en aantal verbeteracties worden gepland.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden (al dan niet binnen een groep, of aan de sponsor) uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Bij het fonds heeft het uitbestedingsrisico betrekking op het vermogensbeheer en de bestuursondersteuning.

De continuïteit van de vermogensbeheerders is gewaarborgd. De selectie van externe vermogensbeheerders vindt plaats volgens een gestructureerd proces waarbij externe adviseurs ondersteunen. De afspraken met de vermogensbeheerders worden vastgelegd in SLA's. Bovendien worden jaarlijks ISAE verklaringen beoordeeld. Er zijn criteria vastgelegd waaraan de vermogensbeheerders moeten voldoen. Bij veranderingen binnen de organisatie of werkwijze stelt het bestuur kritische vragen aan de vermogensbeheerders. Bij concrete problemen vindt een analyse van de organisatie plaats.

De werkzaamheden van de vermogensbeheerders worden continu gemonitord. Eventuele fouten/tekortkomingen worden snel gesignaleerd en hersteld. Eens per kwartaal worden de beleggingsresultaten geëvalueerd door de beleggingsadviescommissie aan de hand van kwartaalrapportages. De beheerders lichten periodiek het beleggingsbeleid toe en leggen verantwoording af aan de beleggingsadviescommissie. De beleggingsadviescommissie wordt door één externe adviseur ondersteund. Voor het onderdeel vastgoed vindt specialistische ondersteuning plaats.

Voor het beheer van de aandelen en de vastrentende waarden zijn reservemanagers geselecteerd, zodat bij een acuut faillissement van BlackRock of een andere reden waarbij SPG afscheid wenst te nemen snel geschakeld kan worden.

Het uitbestedingsrisico bestuursondersteuning betreft Sprenkels & Verschuren als beleggingsadviseurs, Sweco Capital Consultants voor vastgoed en Willis Towers Watson als actuariel, juridisch en risicomanagementadviseur. Jaarlijks wordt de samenwerking met de externe partijen geëvalueerd.

Het pensioenbureau gebruikt voor de pensioenadministratie de software van Idella: IVPA. Deze software staat niet op een computer van SPG maar wordt gehost door CloudNexxt. Hiervoor is een ISAE 3402-II verklaring beschikbaar.

De kantoorautomatisering (Microsoft office) wordt gehost door Sweco.

De uitkeringsadministratie wordt verzorgd door Raet waar ook de bestanden zijn opgeslagen. Raet heeft een ISAE 3402-II verklaring afgegeven.

Er is een uitbestedingsbeleid geformuleerd en geïmplementeerd.

Omgevingsrisico

Omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten de instelling of groep komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie, ondernemingsklimaat en maatschappelijke ontwikkelingen.

Er worden geen expliciete omgevingsanalyses uitgevoerd door het fonds. Wel worden er doorlopend enquêtes afgenomen onder deelnemers. Verder vindt er overleg plaats met andere ondernemingspensioenfondsen en de sponsor. Het fonds heeft een communicatiebeleidsplan, waarin doelstellingen met betrekking tot communicatie zijn opgenomen. Bij de invulling van het bestuur is er sprake van een adequate afvaardiging vanuit zowel de werkgever als werknemer als van pensioengerechtigden, waardoor er weloverwogen besluiten kunnen worden genomen.

Kostenrisico

Het kostenrisico is het risico dat de werkelijke kosten afwijken van de gebudgetteerde kosten. Aan de monitoring van dit risico is in 2018 aandacht gegeven door het tussentijds maken van prognoses.

Integriteitsrisico

Integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van de instelling dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie en betrokken personen in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.

Er is een gedragscode opgesteld die voldoet aan de eisen van DNB en de AFM. De externe compliance officer houdt toezicht op naleving van de gedragscode en van de regels die voortvloeien uit het effectentypisch gedragtoezicht. Deze gedragscode wordt jaarlijks getekend en getoetst.

Juridisch risico

Het juridisch risico is het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving en de rechtspositie van het fonds.

Met betrekking tot de beheersing van het juridisch risico is geen specifiek beleid vastgelegd. Het fonds heeft bijzondere aandacht voor veranderingen in wet- en regelgeving. Het maakt daarbij gebruik van informatie/kennisoverdracht van de Pensioenfederatie. Volgens het bestuur beschikt het pensioenbureau over voldoende juridische basiskennis. Naast de aanwezige juridische kennis binnen het pensioenbureau wordt op ad hoc basis gebruik gemaakt van een externe adviseur.

Governance risico

Het governance risico is het risico dat de continuïteit en geschiktheid van het bestuur of het pensioenbureau onvoldoende gewaarborgd is.

Het bestuur heeft in 2018 een zelfevaluatie uitgevoerd, het geschiktheidsplan bijgewerkt en de nodige opleidingen en seminars gevolgd.

2.12 Missie, Visie en Strategie

Vanwege de sterk veranderende omgeving, waaronder wetgeving, financiële markten en de krimp in de sector, heeft het bestuur in 2017 de kern van de identiteit van SPG opnieuw geformuleerd, mede gelet op de uitdagingen voor de toekomst. Dit heeft geresulteerd in de volgende missie, visie en strategie.

Missie

SPG wil voor zijn (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden een duurzaam en toegankelijk pensioenfonds zijn dat zijn financiële verplichtingen nu en in de toekomst kan waarmaken. Dat betekent een zo goed mogelijk pensioen voor jong en oud.

Visie

De (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden mogen vertrouwen op een professionele besturing van hun fonds en een verantwoord beheer van het fondsvermogen met aandacht voor duurzaamheid. Het fonds gaat voor een goede balans tussen het nemen van risico en het behalen van rendement. Dat betekent dat enerzijds de pensioenen zoveel mogelijk waardeverast worden gehouden en anderzijds de kans op korten zo gering mogelijk is. Evenwichtige belangenbehartiging, collectiviteit en solidariteit zijn daarbij belangrijke kernwaarden. Het fonds vindt een goede samenwerking met alle betrokken partijen belangrijk. Externe dienstverlenende partijen worden zorgvuldig uitgekozen en regelmatig geëvalueerd. Het fonds is transparant in beleid en uitvoering. Daarnaast streeft het fonds naar betrokkenheid, door begrijpelijke communicatie, zodat alle belanghebbenden zich bewust worden van de hoogte van het pensioen, de daarbij behorende risico's en zij de juiste keuzes binnen de pensioenregeling van SPG kunnen maken.

Strategie

Het fonds wil nu en in de toekomst voldoen aan de verwachtingen van alle belanghebbenden door in te spelen op ontwikkelingen als vergrijzing, krimp, nieuwe wet- en regelgeving en sterk bewegende financiële markten. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de besturing en inrichting van het fonds en maken het noodzakelijk het vastgestelde beleid en de uitvoering van de pensioenregeling via een eigen ondernemingspensioenfonds periodiek te toetsen en te evalueren. Dit doen we door de samenhang tussen beleggingsbeleid, pensioenbeleid, toeslagen- en kortingsbeleid en het pensioenresultaat te toetsen. Ook toetst het fonds de begrijpelijkheid van de communicatie. De strategie van het pensioenfonds is uitgewerkt in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). Deze wordt periodiek beoordeeld en herzien. Het bestuur toetst periodiek of de uitkomsten van het gevoerde beleid in overeenstemming zijn met de missie en visie van het fonds en legt hierover verantwoording af.

T.a.v. missie, visie en strategie

De pensioenopbouw staat onder druk vanwege de lage rente. De ambitie van de fiscaal maximale opbouw per jaar kan niet worden waargemaakt. Dat geldt al enkele jaren. De rente is daarbij de bepalende factor omdat de premie voor langere tijd is vastgesteld. Indien echter de rente weer stijgt zal de ambitie weer kunnen worden waargemaakt. De premie is namelijk gebaseerd op de 12-maandsgemiddelde rente. Vanwege de lage rente en de daarmee gepaard gaande lage dekkingsgraad staat ook de toeslagverlening onder druk. De verwachting is dat er ook de komende jaren geen toeslagen kunnen worden verleend. Daarentegen verwacht het fonds de komende jaren ook geen kortingen te hoeven doorvoeren.

Het pensioenresultaat ligt weliswaar boven de ondergrens maar is mager. Deze ondergrens staat ongeveer gelijk met een pensioen dat geïndexeerd is met 70% prijsinflatie.

Het pensioenfonds wil zijn financiële verplichtingen nu en in de toekomst waarmaken en streeft naar een zo goed mogelijk pensioen voor jong en oud. Veel fondsen kennen een hogere pensioenopbouw, waarbij de premie is gebaseerd op een verwacht fondsrendement of een rentemiddeling van 10 jaar. Hierdoor blijft de

premiedekkingsgraad vaak ver beneden de 100%. Een te lage premiedekkingsgraad kan pensioengerechtigden benadelen. De premie wordt dan steeds deels gefinancierd uit de reserves van het fonds waardoor het verlenen van toeslagen lastiger wordt. SPG gaat daar evenwichtig mee om. Het beleid is erop gericht dat geen voorschot wordt genomen op toekomstige rendementen c.q. rentestijgingen.

Eens in de drie jaar wordt het beleidskader getoetst in een Asset Liability Management-studie. In 2018 is een nieuwe ALM-studie gedaan. Een ALM-studie dient als basis voor o.a. het beleggingsbeleid. Uitgangspunten van het fonds zijn een verantwoord beheer van het fondsvermogen, waarbij gestreefd wordt naar een goede balans tussen het nemen van risico en het behalen van rendement. Vanwege de situatie van reservetekort, waarin het fonds verkeert, kan het bestuur het beleggingsbeleid niet aanpassen in een wat meer risicovoller beleid.

E.e.a. heeft er de afgelopen jaren toe geleid dat er weliswaar geen indexaties hebben plaatsgevonden, maar dat er ook niet gekort is.

In de communicatie naar de deelnemers besteedt het fonds aandacht aan de lagere opbouw en het niet indexeren. N.a.v. het onderzoek Financiële opzet en informatie van DNB en AFM zijn de te verwachten pensioenopbouw, de te verwachten indexatie en de te verwachten kortingen in de komende jaren onderdeel geworden van de communicatie richting de deelnemers. Begin 2017 zijn de website, Pensioen 1-2-3 en de brieven naar de deelnemers hierop aangepast.

Met de presentaties aan 62-jarigen, de jaarlijkse Pensioenkrant, de persoonlijke brieven aan deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers en met de persoonlijke gesprekken, wordt bijgedragen aan transparantie over de regeling en het gevoerde beleid en wordt beoogd de betrokkenheid van alle belanghebbenden en het pensioenbewustzijn te vergroten. Door middel van meegestuurde enquêtes bij de schriftelijke communicatie wordt inzicht gekregen in de begrijpelijkheid van de communicatie. Waar nodig wordt bijgestuurd.

In de integrale risicorapportage, die per kwartaal wordt opgesteld, wordt aangegeven hoe de financiële risico's zich ontwikkelen t.o.v. het vastgestelde beleid. Waar nodig wordt er bijgestuurd.

SPG besteedt aandacht aan maatschappelijk verantwoord beleggen door specifieke duurzame beleggingsfondsen te selecteren.

Met een nieuw onderzoek naar de toekomstbestendigheid wordt inzicht verkregen of de uitvoering van de pensioenregeling via een eigen ondernemingspensioenfonds nog steeds passend is.

Het gekozen bestuursmodel werkt naar tevredenheid. Tot op heden heeft SPG de organen steeds kunnen bemensen. De samenwerking met de werkgever, het Verantwoordingsorgaan, de Visitatiecommissie en de adviseurs van het fonds wordt door het bestuur als constructief ervaren.

In onderstaande tabel worden doelen en realisatie in 2018 schematisch weergegeven.

Missie	
Toegankelijk	Pensioenbureau staat open voor alle deelnemers. Iedereen kan een afspraak maken voor een persoonlijk gesprek. Hier is in 2018 weer veelvuldig gebruik van gemaakt.
Duurzaam, verplichtingen nu en in de toekomst waarmaken	De premie is gebaseerd op de 12-maandsgemiddelde rente. Er wordt geen voorschot op verwacht rendement of verwachte stijging van rente genomen. Premiedekkingsgraad ligt ruim boven de 100%.

Goed pensioen voor jong en oud	Vanwege lage rente is er momenteel een lage opbouw en geen indexatie. Daarentegen zijn er ook geen kortingen doorgevoerd. De opbouw neemt weer toe en kans op indexatie ook. Ook het pensioenresultaat stijgt licht.
--------------------------------	--

Visie	
Professionele besturing, verantwoord beheer	Door permanente educatie, intensieve opleiding van nieuwe bestuursleden en inhuur van externe deskundigheid wordt het fonds op professionele wijze bestuurd. Daarnaast wordt gewerkt met gerenommeerde uitbestedingspartijen zoals BlackRock, Kas Bank en Raet. In 2017 heeft het bestuur de eerste professionele bestuurder benoemd met specifieke deskundigheid op het gebied van vermogensbeheer. Het bestuur wordt ondersteund door een professioneel pensioenbureau.
Aandacht voor duurzaamheid	SPG besteedt aandacht aan maatschappelijk verantwoord beleggen door specifieke duurzame beleggingsfondsen te selecteren.
Balans tussen risico en rendement	In 2018 is een ALM-studie uitgevoerd, die inzicht geeft in de samenhang tussen beleggingsbeleid, pensioenbeleid, toeslagen- en kortingsbeleid en het pensioenresultaat.
Evenwichtige belangenbehartiging, collectiviteit, solidariteit	Het fonds heeft oog voor alle betrokkenen. Zo wordt niet meer pensioen opgebouwd dan waarvoor premie wordt ingelegd (premiedekkingsgraad) en zijn enkele jaren geleden de inhaaltoeslagen afgeschaft. Als er geïndexeerd wordt is dat voor alle betrokkenen; (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. In de studie naar de toekomst van SPG wordt bijzondere aandacht besteed aan evenwichtige belangenbehartiging. Het Verantwoordingsorgaan vervult daarin een belangrijke rol.
Goede samenwerking met betrokken partijen	De samenwerking met de sociale partners, het Verantwoordingsorgaan, de Visitatiecommissie en de adviseurs van het fonds wordt door het bestuur als constructief ervaren.
Zorgvuldige selectie externe dienstverleners en evaluatie	In het uitbestedingsbeleid stelt het fonds vast hoe de selectie van externe dienstverleners verloopt en welke partijen in aanmerking komen. Jaarlijks worden alle uitbestedingspartijen geëvalueerd.
Transparant in beleid en uitvoering	De ABTN is beschikbaar op de website. In geval van belangrijke beleidswijzigingen wordt hiervan melding gemaakt in het (verkort)jaarverslag.
Begrijpelijke communicatie	Alle verstrekte informatie moet zoveel mogelijk aansluiten op de behoeften van deelnemers en correct, duidelijk en evenwichtig zijn. Het fonds toetst - d.m.v. enquêtes - of de geschreven communicatie wordt begrepen door de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde. Indien nodig worden de brieven aangepast.
Bewustwording pensioen, juiste keuzes belanghebbenden en betrokkenheid	Met de presentaties aan 62-jarigen, de jaarlijkse Pensioenkrant, de persoonlijke brieven aan actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers en met de persoonlijke gesprekken, wordt bijgedragen aan transparantie

	over de regeling en het gevoerde beleid en wordt beoogd de betrokkenheid van alle belanghebbenden en het pensioenbewustzijn te vergroten.
--	---

Strategie	
Nu en in toekomst voldoen aan verwachting. Inspelen op ontwikkelingen (vergrijzing, krimp, enz.).	In een ALM-studie (eens in drie jaar), haalbaarheidstoets (jaarlijks) worden pensioenresultaten gemeten aan de hand van beleggingsbeleid en economische scenario's. Daarbij is aandacht voor o.a. krimpscenario's en bestandsontwikkeling.
Uitvoering door middel van eigen pensioenfondsen	Met een nieuw onderzoek naar de toekomstbestendigheid wordt inzicht verkregen of de uitvoering van de pensioenregeling via een eigen ondernemingspensioenfondsen nog steeds passend is.
Beleed periodiek toetsen	Eens in de drie jaar vindt een ALM-studie plaats en waar nodig wordt bijgesteld. In 2018 is een ALM-studie uitgevoerd. Daarnaast wordt het beleggingsbeleid periodiek getoetst, alsmede het Integraal Risicomanagement (IRM).
Begrijpelijkheid communicatie toetsen	Door middel van meegestuurde enquêtes bij de schriftelijke communicatie en andere contacten met deelnemers wordt inzicht gekregen in de begrijpelijkheid van de communicatie. Waar nodig wordt bijgesteld.
ABTN actueel houden	Periodiek vindt aanpassing van de ABTN plaats. Deze wordt gepubliceerd op de website.
Periodieke toets of beleid voldoet aan Missie, Visie, Strategie	Het pensioenfonds legt jaarlijks verantwoording af over behaalde doelen in jaarverslag.

2.13 Tenslotte

De werkzaamheden op het gebied van de uitvoering van de regeling, de advisering en de voorlichting op pensioen- en het beleggingsgebied, governance, automatisering en de ontwikkelingen op de financiële markten hebben in het verslagjaar 2018 opnieuw veel inspanningen vereist. Het bestuur dankt de medewerkers van het pensioenbureau en adviseurs van het fonds voor hun grote inzet.

De Bilt, 6 juni 2019
Het bestuur

3 Jaarrekening

3.1 Balans per 31 december (na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(bedragen in duizenden euro's)

Activa	Toelichting	2018	2017
Beleggingen voor risico pensioenfonds			
Vastrentende waarden	1	645.992	638.122
Aandelen	2	218.246	249.757
Vastgoed	3	83.545	79.579
Derivaten	4	<u>135.556</u>	<u>124.484</u>
		1.083.339	1.091.942
Herverzekeringsdeel technische voorziening	5	22.086	22.494
Vorderingen	6	1.227	1.487
Liquide middelen	7	12.166	18.076
		<u>1.118.818</u>	<u>1.133.999</u>
Passiva			
Reserves			
Bestemmingsreserve	8	111.345	112.654
Overige reserve	9	<u>-68.689</u>	<u>-37.946</u>
		42.656	74.708
Technische voorzieningen			
Pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	10	911.882	903.927
Pensioenverplichtingen voor risico herverzekeraar	10	<u>22.086</u>	<u>22.494</u>
		933.968	926.421
		933.968	926.421
Overige voorzieningen	11	145	285
Langlopende schulden			
VPL-regeling	12	7.522	6.868
Kortlopende schulden			
Derivaten	13	3.097	3.008
Nog af te wikkelen interest	13	869	1.499
Nog af te wikkelen transacties	13	0	517
Overige kortlopende schulden inzake beleggingen	13	140	820
Ontvangen onderpand derivaten	13	129.036	118.035
Overige kortlopende schulden	14	<u>1.385</u>	<u>1.838</u>
		134.527	125.717
		<u>1.118.818</u>	<u>1.133.999</u>
Actuele Dekkingsgraad		104,6%	108,1%

3.2 Staat van baten en lasten (over de periode 1 januari tot en met 31 december)

(bedragen in duizenden euro's)

	Toelichting	2018	2017
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	15	15.180	15.560
Directe beleggingsopbrengsten	16	<u>3.320</u>	<u>2.384</u>
		18.500	17.944
Uitkeringen herverzekering	17	695	716
Overgenomen pensioenverplichtingen		3.326	959
Indirecte beleggingsresultaten voor risico fonds	18	-11.194	28.419
Overige baten	19	727	914
		<u>12.054</u>	<u>48.952</u>
Lasten			
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds			
Pensioenopbouw		11.798	10.863
Indexering en overige toeslagen		2	44
Rentetoevoeging		-2.311	-2.004
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-26.278	-24.723
Wijziging marktrente		36.309	-11.901
Wijziging uit hoofde van overdracht rechten		-5.232	-935
VPL-regeling		648	791
Wijziging u.h.v. actuariale grondslagen		-10.271	0
Wijziging opslag uitvoeringskosten		0	-4.425
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		<u>3.290</u>	<u>3.446</u>
		7.955	-28.844
Mutatie overige voorzieningen	20	-140	-215
Premies herverzekering		199	158
Pensioenuitkeringen	21	25.376	24.084
Overgedragen pensioenverplichtingen		8.615	1.893
Pensioenuitvoeringskosten	22	2.101	1.832
		<u>44.106</u>	<u>-1.092</u>
RESULTAAT		<u>-32.052</u>	<u>50.044</u>
Resultaatbestemming			
	23		
Het bestuur heeft besloten het resultaat op de volgende wijze te bestemmen:			
Toevoeging aan Overige reserve		-30.743	50.958
Toevoeging aan Bestemmingsreserve		<u>-1.309</u>	<u>-914</u>
		<u>-32.052</u>	<u>50.044</u>

3.3 Kasstroomoverzicht

Over de periode 1 januari tot en met 31 december
(bedragen in duizenden euro's)

	Toelichting	2018	2017	
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Bijdragen van werkgevers en werknemers		16.704	17.076	
Van verzekeraars ontvangen uitkeringen		766	604	
Ontvangsten wegens overgenomen verplichtingen		3.326	959	
Uitgekeerde pensioenen		-25.353	-24.049	
Uitgaven wegens overgedragen pensioenverplichtingen		-8.615	-1.893	
Betaalde premies herverzekering		-199	-158	
Overige lasten		-302	0	
Pensioenuitvoeringskosten		-2.061	-2.075	
		<u>-15.734</u>	<u>-9.536</u>	
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Directe beleggingsopbrengsten		5.214	4.312	
Verkopen en aflossingen van beleggingen		165.136	666.368	
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen		-169.465	-640.291	
Mutatie onderpand derivaten		11.001	-16.408	
Betaalde kosten vermogensbeheer		-2.062	-1.913	
		9.824	12.068	
Netto-kasstroom in het jaar		<u>-5.910</u>	<u>2.532</u>	
Saldo liquide middelen ultimo boekjaar	7	12.166	18.076	
Saldo liquide middelen primo boekjaar	7	<u>18.076</u>	<u>15.544</u>	
Mutatie liquide middelen		<u>-5.910</u>	<u>2.532</u>	

3.4 Grondslagen

Algemene grondslagen

Informatie over het pensioenfonds

Sweco in Nederland (voorheen Grontmij) heeft sinds 1953 een eigen pensioenfonds. Het fonds stelt zich ten doel het verlenen of doen verlenen van pensioenen en toeslagen daarop aan de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden of hun nagelaten betrekkingen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening van het pensioenfonds is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn vermeld in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen. De jaarrekening is gebaseerd op de bepalingen van het Financieel Toetsingskader dat van kracht was tot en met 2018. Het bestuur heeft op 6 juni 2019 de jaarrekening vastgesteld.

Presentatiewijzigingen

Geen.

Grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

Algemeen

De beleggingen en de voorziening voor pensioenverplichtingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. Vergelijkende cijfers zijn, waar nodig, voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Schattingen en veronderstellingen

Bij de opstelling van de jaarrekening worden door het bestuur schattingen en veronderstellingen gemaakt en oordelen gevormd die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, op de waardebepaling van activa en passiva en van baten en lasten. Het betreft de boekwaarde van activa en passiva waarvan de waarden niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren, die gezien de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Hier wordt prudent mee omgegaan. De schattingen en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herziening van schattingen worden opgenomen in de periode waarop de herziening betrekking heeft.

Schattingswijzigingen 2018

In 2018 heeft het bestuur besloten de Prognose tafel AG2018 en het Willes Towers Watson ervaringssterfmodel 2018 toe te passen. Als gevolg hiervan zijn de technische voorzieningen per 31 december 2018 met € 10,3 miljoen gedaald. Het effect op de dekkingsgraad is + 1,2%.

Opname van een actief of verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een

actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op transactiedatum en niet op afwikkelingsdatum.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Valutaomrekening

De jaarrekening luidt in euro's en alle bedragen zijn afgerond naar duizendtallen, tenzij anders is vermeld. De euro is tevens de functionele valuta van het fonds. Activa en passiva luidende in vreemde valuta worden omgerekend tegen de valutakoersen per balansdatum, tenzij afdekking heeft plaats gehad. In dat geval wordt gewaardeerd tegen de koers van afdekking.

Bij het bepalen van de waarde van effecten die in buitenlandse valuta zijn genoteerd, zijn de volgende, voor het fonds meest belangrijke valutakoersen gehanteerd:

Valutaverhouding	31-12-2018	31-12-2017
Australische Dollar	0,616	0,651
Canadese Dollar	0,640	0,665
Zwitserse Frank	0,887	0,855
Deense Kroon	0,134	0,134
Britse Pond Sterling	1,114	1,127
Hong Kong Dollar	0,112	0,107
Japanse Yen	0,008	0,007
Noorse Kroon	0,101	0,102
Nieuw Zeelandse Dollar	0,587	0,592
Zweedse Kroon	0,099	0,102
Singapore Dollar	0,642	0,623
Amerikaanse Dollar	0,875	0,833

Grondslagen voor de balans

Beleggingen

In overeenstemming met de Pensioenwet en RJ610 worden beleggingen gewaardeerd tegen actuele waarde. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen marktwaarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participatie in beleggingsfondsen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen. Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van marktwaarde.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. Dit wordt bereikt door beleggingen in derivaten en credit en cash funds. Aankopen en verkopen worden verwerkt op transactiedatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde obligaties en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in obligaties worden gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastrentende waarde-fondsen is dit de berekende intrinsieke waarde welke wordt ontleend aan de opgaven van de fondsmanagers die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert. Hypothecaire leningen, leningen op schuldbekentenis en andere waardepapieren met een vaste of variabele rente worden gewaardeerd tegen de geschatte, toekomstige netto kasstromen die uit de beleggingen zullen toevloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente, rekening houdend met het risicoprofiel, waaronder het krediet- en liquiditeitsrisico, en de looptijd van de belegging.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingmodellen. Voor de waardering is de OIS-curve gebruikt. Derivaten met een negatieve waarde worden onder kortlopende schulden opgenomen.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen worden gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde welke wordt ontleend aan de opgaven van de fondsmanagers die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastgoed

Directe vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze wordt gebaseerd op taxaties welke worden verricht door externe deskundigen. Beleggingen in indirect vastgoed worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de beurswaarde. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastgoedfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde welke wordt ontleend aan de opgaven van de fondsmanagers die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Herverzekeraar

Herverzekerde pensioenen

Onder deze post zijn herverzekerde pensioenverplichtingen opgenomen. De verplichtingen hebben betrekking op de pensioenrechten van een klein aantal deelnemers, vooral afkomstig uit overgenomen bedrijven, die zijn herverzekerd bij Nationale Nederlanden, Aegon en Centraal Beheer. Er is geen sprake van verzekeringstechnisch risico voor SPG met betrekking tot de herverzekerde verplichtingen.

De verplichtingen worden gewaardeerd op basis van marktwaarderingen. Er wordt derhalve onder meer gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018, de Prognosetafel AG2018 en de voor SPG afgeleide fondsspecifieke ervaringssterfte o.b.v. het WTW ervaringssterftemodel.

In de waardering van herverzekerde aanspraken moet aan de vermogenskant rekening worden gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekerder. DNB heeft richtlijnen opgesteld voor de bepaling van de omvang van kosten- en kredietrisico op de herverzekerder voor volledig herverzekerde fondsen (Toepassing FTK op volledig herverzekerde fondsen).

Risicoherverzekering (bedragen in euro's)

De herverzekeringsdekking is ondergebracht bij Elips Life AG en omvat de volgende dekking:

- krachtens de pensioenregeling geldende aanspraken van de nabestaanden van de deelnemers aan het fonds op (tijdelijk) nabestaandenpensioen of daarmee gelijk gestelde uitkeringen. Het eigen behoud is € 400.000 overlijdensrisicokapitaal per deelnemer per jaar;
- op grond van het pensioenreglement ingegane vrijstelling van betaling van de pensioenpremie bij langdurige arbeidsongeschiktheid van de deelnemer. Het eigen behoud is € 700.000 arbeidsongeschiktheidskapitaal per deelnemer per jaar. De maximale aansprakelijkheid per deelnemer is € 150.000 premievrijstellingsrente per deelnemer per jaar.

Er is een stoploss overeenkomst gesloten waarbij de maximale eigen schade (prioriteit) 250% van de risicopremie eigen rekening is met een minimum van €5.178.479 in 2018. De maximale aansprakelijkheid is €10.000.000 per jaar.

Vorderingen, liquide middelen en schulden

De vorderingen, liquide middelen en schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Bij de waardering van vorderingen wordt zo nodig rekening gehouden met waardeverminderingen wegens oninbaarheid. Het verschil tussen actuele waarden en nominale waarden is bij de activa en passiva in het algemeen gering. Alle vorderingen en kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, tenzij anders aangegeven.

Reserves

De Bestemmingsreserve geeft de benodigde solvabiliteitsbuffer weer. Deze bestaat uit het minimaal vereist vermogen en de benodigde buffers. De Overige reserve geeft het surplus of tekort aan reserves weer.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt mede rekening gehouden met het premievrijgestelde deel van de toekomstige pensioenopbouw. Voor deelnemers die op de balansdatum ziek zijn, is rekening gehouden met de verwachte toekomstige schadelast. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente welke is gebaseerd op de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Op grond van de samenstelling van de TV komt de nominale rente einde boekjaar ongeveer overeen met een contante rekenrente van 1,37% (2017: 1,48%).

Bij de vaststelling van de overlevingskansen is uitgegaan van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde "Prognosetafel AG 2018". Daarnaast is er rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte (Willis Towers Watson ervaringssterfmodel 2018). Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (gemiddeld is een man drie jaar ouder dan zijn vrouwelijke partner).

Voor de bepaling van de voorziening voor het wezenpensioen zijn de verplichtingen van het latent nabestaandenpensioen met 5% verhoogd (2017: 5%).

Voor excassokosten zijn de verplichtingen verhoogd met 2,0% (2017: 2,0%).

Voor de verzekerde partner wordt uitgegaan van een bepaald partner systeem. Voor de arbeidsongeschikte wordt rekening gehouden met de voorziening premievrijstelling bij invaliditeit (PVI). Het pensioenfonds kent in reglement 2015 een hybride regeling, bestaande uit een CDC-regeling met een middelloonsystematiek tot een bepaald salaris en daarboven een CDC-regeling met een middelloonsystematiek conform de basisregeling met een opbouw die beperkter is dan de opbouw in de basisregeling. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken dienstjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de aanspraken en de reeds ingegane pensioenen geïndexeerd worden en in hoeverre dit zal gebeuren.

Voorwaardelijke toeslagverlening actieven, premievrije aanspraken en ingegane pensioenen

Het bestuur kan, zolang er voldoende middelen aanwezig zijn, jaarlijks besluiten tot toeslagverlening. Er is geen recht op toeslagverlening. Het is dus niet zeker of er in de toekomst toeslagen worden verleend.

Toeslagverlening

De toeslag voor de deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers bedraagt maximaal de stijging van het percentage van de Consumentenprijsindex voor alle bestedingen (afgeleid) over de laatst verstreken periode van 1 oktober tot en met 30 september.

De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement en uit de algemene middelen van het fonds gefinancierd.

Staffel

Het bestuur werkt met een staffel voor de bepaling of toeslagen worden verleend. Indexaties kunnen worden verleend wanneer deze naar verwachting ook in de toekomst kunnen worden verleend. Bij beleidsdekkingsgraden onder de 110% (indexatiedrempel) is er geen ruimte voor het verlenen van indexaties. Bij dekkingsgraden vanaf circa 122% is er weer ruimte voor volledige toeslagverlening. Tussen deze dekkingsgraden kunnen deels toeslagen worden verleend.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening (als percentage van de maatstaf)
Lager dan 110%	0%
Tussen 110% en 122%	Gedeeltelijk (voor zover ook in de toekomst te realiseren)
Hoger dan 122%	100%

Het bestuur heeft, met het oog op de dekkingsgraad, besloten op 1 januari 2018 geen toeslagen te verlenen. Ook per 1 januari 2019 is geen toeslag verleend. De prijsontwikkeling bedroeg over de laatst verstreken periode van 1 oktober 2017 tot en met 30 september 2018 1,47%. De beleidsdekkingsgraad van SPG bedroeg op het meetmoment (30 september 2018) 108,1%.

Extra toeslagen

Het bestuur kan besluiten tot het verlenen van extra toeslagen voor alle deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. Er is geen relatie naar in het verleden gemiste indexatie, met uitzondering van de jaren 2012 t/m 2014. In deze jaren was namelijk reglementair bepaald dat het bestuur kon besluiten tot het verlenen van inhaaltoeslagen.

Overige voorzieningen

VPL-regeling

Onder VPL-regeling wordt de reeds beschikbare financiering voor de uitvoering van de door sociale partners overeengekomen VPL (Vut, Prepensioen, Levensloop) verantwoord. Door het fonds wordt een overgangsregeling uitgevoerd in het kader van de Wet VPL. Deze regeling voorziet in een voorwaardelijke aanspraak op pensioen. Voorwaarde is dat er sprake moet zijn van een dienstverband. Op het moment van het bereiken van de 62-jarige leeftijd en uiterlijk op 31 december 2020, worden de voorwaardelijke aanspraken omgezet in onvoorwaardelijk pensioenaanspraken. De inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenaanspraken geschiedt op basis van de fondsgrondslagen op het moment van inkoop. De financiering geschiedt in termijnen zoals is overeengekomen in de uitvoeringsovereenkomst of door een aanvullende afspraak. De ontvangen gelden maken geen onderdeel uit van de totale beleggingen, maar worden op een separate bankrekening gestort. De sociale partners hebben een overeenkomst opgesteld over de manier van beheer van de ontvangen termijnen en over het te vergoeden rendement over het saldo van de financiering.

Premiedepot actieven

Jaarlijks per 30 september wordt het pensioenopbouwpercentage voor het komende jaar vastgesteld. Indien op dat moment de te ontvangen premie hoger is dan de kostendekkende premie benodigd voor de financiering van de maximale pensioenopbouw van 1,875%, dan wordt het saldo toegevoegd aan het premiedepot actieven. Het doel van het premiedepot actieven is om de premie zoveel mogelijk ten goede te laten komen aan de actieven. Het premiedepot kan worden gebruikt in de situatie dat de te ontvangen premie lager is dan de kostendekkende premie benodigd voor de financiering van de maximale pensioenopbouw van 1,875%. Indien het premiedepot actieven groter is dan 10% van de technische voorziening actieven, dan wordt het meerdere overgeheveld naar de algemene reserve van het fonds. Het

fondsrendement wordt toegevoegd over het berekende gemiddelde saldo in een jaar. De hoogte van de mutatie van het depot wordt door middel van een bestuursbesluit vastgesteld aan het begin van het boekjaar. Hierbij wordt uitgegaan van schattingen.

Verschillen tussen de feitelijk ontvangen premie en de kostendeekkende premie die zijn vastgesteld na afloop van het boekjaar, worden verrekend met de algemene reserve en worden derhalve niet onttrokken c.q. toegevoegd aan het premiedepot actieven.

Vorming voorziening

Een voorziening wordt gevormd indien de groep op balansdatum een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft waarvan het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang betrouwbaar is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Tenzij anders vermeld, worden voorzieningen gewaardeerd tegen nominale waarde.

Indien het waarschijnlijk is dat voor uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen een vergoeding van een derde zal worden ontvangen, wordt deze vergoeding gepresenteerd als een afzonderlijk actief.

Grondslagen voor de staat van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Premiebijdragen

Als premiebijdragen worden verantwoord de op het boekjaar betrekking hebbende bijdragen van werkgevers en deelnemers welke voor het boekjaar zijn vastgesteld, respectievelijk bekend zijn geworden, waarbij rekening is gehouden met eventueel verleende premiekortingen en/of premieopslagen.

Beleggingsopbrengsten

Beleggingsresultaten bestaan uit:

- Directe beleggingsopbrengsten;
- Indirecte beleggingsopbrengsten;
- In aftrek gebrachte kosten van vermogensbeheer.

De directe beleggingsopbrengsten hebben betrekking op ontvangen huren, dividenden en rente. Huuropbrengsten worden lineair opgenomen gedurende de huurperiode. Dividenden worden in de staat van baten en lasten verwerkt, indien het fonds daarop recht heeft verkregen en hun ontvangst waarschijnlijk is. Renteopbrengsten worden tijdsevenredig in de staat van baten en lasten verwerkt, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk. Valutaverschillen worden opgenomen onder de post directe beleggingsopbrengsten.

De indirecte beleggingsopbrengsten hebben betrekking op gerealiseerde en ongerealiseerde waardestijgingen of waardedalingen van de beleggingen. In de jaarrekening wordt hier geen onderscheid tussen gemaakt. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengst in de staat van baten en lasten opgenomen.

De in aftrek gebrachte kosten van vermogensbeheer hebben betrekking op de beheerskosten die door vermogensbeheerders in rekening worden gebracht, alsmede de kosten van de beleggingsadministratie.

Pensioenuitkeringen

Pensioenen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De kosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Overgenomen en overgedragen pensioenverplichtingen

De bij overdracht van pensioenen bepaalde overdrachtswaarden zijn gebaseerd op de wettelijke berekeningsgrondslagen. De inkomende en uitgaande waardeoverdrachten worden toegerekend aan het verslagjaar waarin de bijbehorende pensioenaanspraken zijn verwerkt.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De mutatie voorziening voor pensioenverplichtingen bestaat uit de volgende componenten:

- Pensioenopbouw: de kosten van één jaar inkoop; toerekening vindt plaats aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt.
- Indexering en overige toeslagen: de toeslagverlening wordt als last verwerkt voor zover vóór balansdatum een besluit daartoe genomen is.
- Rentetoevoeging: de voorziening wordt opgericht op basis van de nominale rente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur met een looptijd van één jaar.
- Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten: de vrijval wordt ten gunste van het resultaat verwerkt in de periode waarin de lasten bij de berekening aan de voorziening waren voorzien.
- Wijziging marktrente: het effect van de aanpassing van de marktrente gedurende het jaar op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur wordt ultimo het verslagjaar bepaald en in de staat van baten en lasten opgenomen.
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten: het saldo van actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.
- VPL-regeling: toekenningen uit hoofde van de VPL-regeling in het verslagjaar.
- Wijziging i.v.m. actuele ontwikkelingen op het gebied van levensverwachting: de pensioenverplichtingen worden berekend aan de hand van de Prognosetafel AG 2018 zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap in september 2018. Voorts wordt er rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte (Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2018).
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen: wijzigingen in het verslagjaar die niet vallen onder de vorige componenten.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen zodra zij voorzienbaar zijn.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het aanwezige vermogen en de contante waarde van de op dat moment geldende reglementaire pensioenaanspraken. Bij de berekening van de *actuele* dekkingsgraad wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Deze is samengesteld op basis van de UFR (Ultimate Forward Rate).

De actuele dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals genoemd in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het fonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Grondslagen voor de risicoparagraaf

De grondslagen van de risicoparagraaf zijn gelijk aan die van de grondslagen van de balans. Voor de risicotabellen is look-through informatie gebruikt van de aandelenfondsen en van de vastrentende waarden fondsen. Er is geen look-through informatie beschikbaar van de vastgoedfondsen.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de directe methode. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten. Onder liquide middelen zijn opgenomen de bij banken aangehouden rekening-courantsaldi alsmede het bedrag dat beschikbaar is voor beleggingstransacties.

3.5 Risicobeheersing

(bedragen in duizenden euro's)

Algemeen

In het bestuursverslag is uiteengezet welke risico's het pensioenfonds onder meer loopt en welk beleid wordt gevoerd ter beheersing van die risico's. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten.

Wetgeving

Het financieel toetsingskader is erop gericht dat risico's van pensioenfondsen adequaat worden beheerd en beheerst. Om schokken op de financiële markten en verzekeringstechnische risico's te kunnen opvangen, dienen fondsen een buffer aan te houden ter grootte van het vereist eigen vermogen. Bij aanwezigheid van dat eigen vermogen wordt onder de voorgeschreven veronderstellingen met een zekerheid van 97,5 procent voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen. Hiertoe is in de regeling Pensioenwet (artikel 24 en 25) een standaardmodel beschreven.

Daarnaast moet een pensioenfonds als gevolg van artikel 26 PW jaarlijks beoordelen of bij toepassing van het standaardmodel (indien nodig met toevoeging van partiële interne modellen), het risicoprofiel van het pensioenfonds voldoende wordt gespiegeld. Deze beoordeling dient jaarlijks plaats te vinden en te worden vastgelegd. De vaststelling van het VEV (vereist eigen vermogen) per jaareinde is hier bij uitstek geschikt voor. Het VEV per jaareinde zal immers door de waarmerkende actuaris beoordeeld worden en is van belang voor de beoordeling van de financiële positie van het fonds.

Beleggingsmix

Het lange termijn strategisch beleggingsbeleid, bij SPG vastgelegd in de strategische beleggingsmix, is het uitgangspunt bij de beoordeling van het risicoprofiel. In onderstaande tabel is de strategische mix van het fonds weergegeven zoals die geldt vanaf 1 januari 2017:

Beleggingscategorie	Norm	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden	70%	65%	75%
Aandelen	23%	18%	28%
Vastgoed	7%	4%	10%
Liquide middelen	0%	-/-3%	3%
Totaal	100%		

Het pensioenfonds dekt een gedeelte van het renterisico af op basis van een staffel en de gewogen gemiddelde rente. De afdekking vindt voornamelijk plaats op basis van de zuivere swaprente. Per 31 december 2018 is de gemiddelde rente lager dan 2% en bedraagt het strategische

afdekkingspercentage 50% (bandbreedte: 47%-53%). Het renterisico wordt afgedekt met behulp van Europese bedrijfsobligaties in combinatie met renteswaps.

Het pensioenfonds heeft het grootste deel van haar vermogen in euro's belegd. Binnen de vastrentende waardenportefeuille is geen sprake van valutarisico. Het valutarisico met betrekking tot aandelen van vermogenstitels niet luidende in euro's wordt in beginsel niet afgedekt. Hierdoor wordt valutarisico gelopen. De valutaexposure komt daarmee feitelijk op 10,8% (2017: 13,4%).

Resultaten

Conclusie toepasbaarheid standaard model

Op grond van artikel 26 van de regeling Pensioenwet beoordeelt het fonds jaarlijks of het risicoprofiel adequaat wordt weergegeven door het standaardmodel, zo nodig aangevuld met één of meer partiële interne modellen (in overleg met DNB). De in het standaard voorgeschreven scenario's zijn zodanig gekalibreerd dat ze van toepassing zijn op gespreide portefeuilles. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de in het standaardmodel voorgeschreven schokken voor het renterisico zouden kunnen leiden tot een onderschatting. Dit is een gevolg van de door de wetgever voorgeschreven methodiek en de daarbij door te rekenen schokken. Op grond van het type beleggingen in de portefeuille van het fonds en bijbehorende benchmarks kan worden gesteld dat het risicoprofiel geen aanleiding geeft om af te wijken van het standaardmodel.

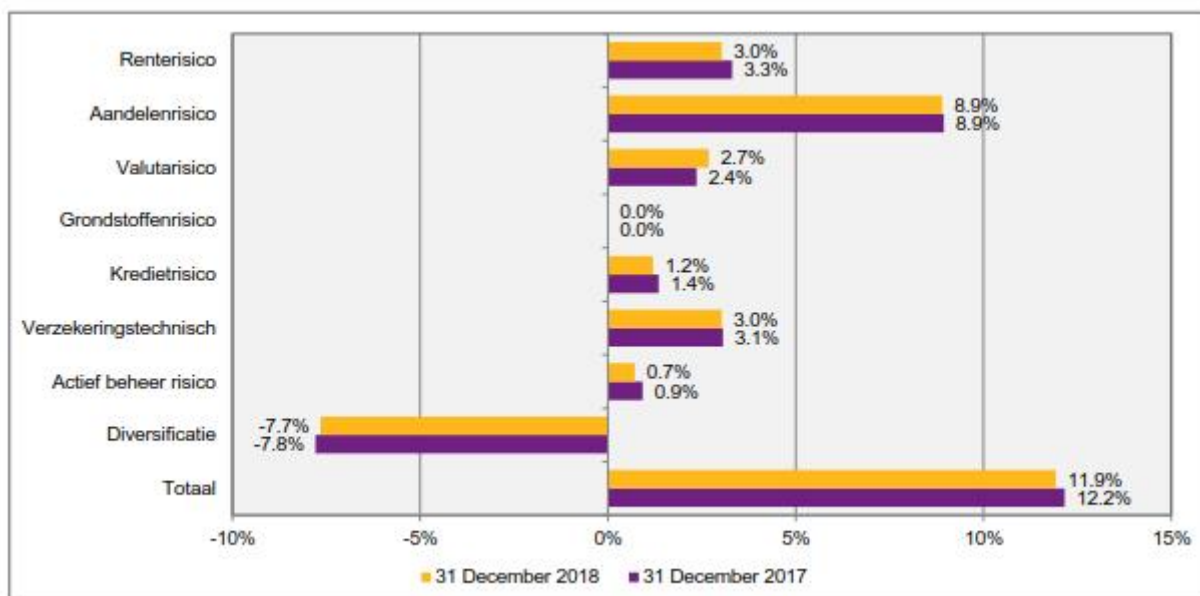
Berekeningsuitkomsten VEV

De uitkomsten van de toets zijn als volgt:

	Eind 2018	Eind 2017
S1 Renterisico	28.328	30.627
S2 Risico zakelijke waarden	83.178	82.856
S3 Valutarisico	25.112	21.875
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	11.237	12.521
S6 Verzekeringstechnisch risico	28.299	28.372
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheer risico	6.684	8.550
Diversificatie-effect	-/- 71.493	-/-72.147
Totaal vereiste buffer (S)	111.345	112.654
% van TV	11,9%	12,2%
Totale reserves	42.656	74.708
Reserveoverschot / (reservetekort)	-/- 68.689	-/-37.946

Op basis van de hiervoor beschreven strategische beleggingsmix en de veronderstellingen resulteert per 31 december 2018 een strategisch vereist eigen vermogen in de evenwichtssituatie van 11,9% (2017: 12,2%). Het reservetekort per 31 december 2018 betekent dat het pensioenfonds een lager eigen vermogen heeft dan het vereist eigen vermogen.

In de navolgende grafiek is het VEV per 31 december 2018 (strategisch evenwicht) in vergelijking met vorig jaar weergegeven.

De voornaamste verschillen ten opzichte van vorig jaar zijn:

- I De buffer voor renterisico is afgenomen als gevolg van de gedaalde rente;
- I De buffer voor valutarisico is toegenomen als gevolg van de strategische wijzigingen in allocaties naar de verscheidene aandelenfondsen.

Renterisico (S1)

De buffer voor het renterisico moet een ongunstige ontwikkeling van de rentetermijnstructuur, de rente waarmee de verplichtingen contant worden gemaakt, kunnen opvangen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de gevolgen van een wijziging van de actuele rente op de waarde van de rentegevoelige bezittingen. Bij vaststelling van het renterisico wordt gebruik gemaakt van looptijdafhankelijke rentefactoren. Deze rentefactoren worden toegepast op de rentetermijnstructuur waarmee de verplichtingen contant worden gemaakt (zoals gepubliceerd door DNB). Er zijn rentefactoren opgegeven voor een scenario van een stijging en een scenario van een daling van de rente. Het renterisico volgt uit het scenario met de grootste negatieve schok voor het fonds. Voor aan inflatie gerelateerde producten zijn rentefactoren voor de reële rente voorgeschreven.

De afdekking van het renterisico (op basis van een staffel en de gewogen gemiddelde rente) is vastgelegd in de ABTN. Het pensioenfonds dekt per 31 december 2018 strategisch 50% van de verplichtingen op marktwaarde (zuivere swapcurve) af. De schok op de beleggingen wordt daarom vastgesteld op basis van 50% van de schok van de verplichtingen. Het feitelijke renterisico wordt berekend op basis van kasstromen van de vastrentende waarden en derivaten in de portefeuille. Deze kasstromen worden door Willis Towers Watson opgesteld met behulp van specificaties ontvangen van BlackRock.

Het renterisico (S1) bedraagt ultimo 2018 28.328 (2017: 30.627).

De beheersing vindt plaats door middel van het strategische beleggingsbeleid en de duration. De renteafdekking vindt plaats door middel van de beleggingen in cash funds, een credit fund en renteswaps. De effectieve duration van de vastrentende portefeuille is 13,4 (2017:13,8). De duration van de verplichtingen is 17,9 (2017: 17,6). Eind 2018 is het renterisico voor 50,2% afgedekt (2017: 49,6%). Het pensioenfonds heeft aan het eind van het verslagjaar 72% belegd in vastrentende waarden en derivaten (2017: 70%).

Risico zakelijke waarden (S2)

Voor de bepaling van de buffer voor het zakelijke waarden risico wordt verondersteld dat een procentuele daling van de marktwaarde van de verschillende beleggingen moet kunnen worden opgevangen. Deze risicoscenario's zijn gebaseerd op breed gespreide beleggingsportefeuilles. Het pensioenfonds belegt strategisch voor 30% in zakelijke waarden: 23% in aandelenfondsen (18,4% in een aandelenfonds voor ontwikkelde markten en 4,6% in fondsen voor aandelen in emerging markets) en 7% in niet-beursgenoteerd vastgoed.

De segmentatie van de beleggingen op basis van look-through naar regio is als volgt:

Regio	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Overig	2018
Azie ex Japan	418	27.385	709	606	29.118
Europe EU	82.978	119.449	467.359	6.395	676.181
Europe niet-EU	4.514	28.191	22.464	73	55.242
Midden- en Zuid-Am.	0	3.301	750	80	4.131
Noord-Amerika	645	22.683	77.428	-3.286	97.470
Overig	974	2.919	29.309	1.832	35.034
Pacific	695	5.683	43.877	278	50.533
Totaal	90.224	209.611	641.896	5.978	947.709

Regio	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend	Overig	2017
Azie ex Japan	654	40.581	607	318	42.159
Europe EU	80.184	122.146	431.874	9.314	643.517
Europe niet-EU	4.196	38.683	29.305	367	72.552
Midden- en Zuid-Am.	18	5.820	661	75	6.572
Noord-Amerika	26	2.297	123.452	-1.195	124.479
Overig	1.033	4.572	37.062	36	42.704
Pacific	3.894	23.110	16.643	131	43.869
Totaal	90.095	237.208	639.604	9.046	975.953

De segmentatie van de aandelenportefeuille op basis van look-through naar sector is als volgt:

	31-12-2018	%	31-12-2017	%
Basismaterialen	15.579	7	26.888	11
Communicatie diensten	8.818	4	7.481	3
Cyclische consumentengoederen	19.181	9	21.030	9
Defensieve consumentendiensten	24.534	12	19.153	8
Energie	10.294	5	14.116	6
Financiële dienstverlening	34.670	17	53.723	23
Gezondheidszorg	30.780	15	20.200	9
Industrie	28.309	14	35.653	15
Nutsbedrijven	9.509	5	9.552	4
Overig	1.397	1	2.147	1
Technologie	26.540	13	27.265	11
Totaal	209.611	100	237.208	100

In de strategische portefeuille wordt 7% belegd in niet-beursgenoteerd vastgoed. Bij niet-beursgenoteerd vastgoed dient de mate van financiering met vreemd vermogen (leverage) in aanmerking genomen te worden. Aangezien dit niet in het strategisch beleggingsbeleid is gedefinieerd,

wordt de feitelijke mate van leverage ook gehanteerd voor de strategische VEV berekening. De gemiddelde leverage bedraagt 10,2% op basis van de afzonderlijke leverage cijfers per vastgoedfonds (het risicoscenario voor niet-beursgenoteerd vastgoed na correctie voor leverage komt daarmee op 16,7%).

De in het standaardmodel veronderstelde schokken zijn passend bij het risicoprofiel van de beleggingen in zakelijke waarden. Het standaardmodel is voor wat het zakelijke waarden-risico betreft toepasbaar.

Het risico van zakelijke waarden (S2) stijgt van 82.856 per eind 2017 naar 83.178 per eind 2018.

Valutarisico (S3)

Niet-euro beleggingen leiden tot een valutarisico. In S3 wordt een buffer vastgesteld voor dit valutarisico. Bij het valutarisico wordt onderscheid gemaakt naar alle verschillende valuta waarbij per valuta wordt vastgesteld of het gaat om ontwikkelde markten of opkomende markten. Bij ontwikkelde markten wordt rekening gehouden met een daling van 20% ten opzichte van de euro. Bij valuta in opkomende markten wordt rekening gehouden met een daling van 35% ten opzichte van de euro. De valuta exposure wordt berekend op basis van valuta overzichten per aandelenfonds, ontvangen van BlackRock. Voor de strategische valuta exposure wordt de feitelijke exposure geschaald naar de strategische allocaties per beleggingscategorie.

Op basis van de valuta exposure en het afdeckingsbeleid van SPG is er geen aanleiding om te veronderstellen dat de schok in het standaardmodel het valutarisico onvoldoende weerspiegelt. Het standaardmodel wordt voor wat het valutarisico betreft, ongewijzigd toegepast.

Over 11% (2017:13%) van het belegd vermogen* wordt valutarisico gelopen.

Hierbij wordt 95% (2017: 93%) van het valutarisico veroorzaakt door beleggen in aandelen.

De verdeling van de beleggingen over de valuta en beleggingscategorieën is als volgt:

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend waarden	Derivaten	Overige Beleggin- gen	Totaal
AUD	63	749			11	823
CAD	8	1.130			7	1.145
CHF	628	23.199			39	23.866
DKK		6.602			1	6.603
EUR	85.430	98.962	641.260	132.460	4.906	963.018
GBP	916	2.025			50	2.991
HKD	665	10.071			250	10.986
JPY	112	2.818			15	2.945
NOK	508	2.163			1	2.672
NZD		27				27
OTHER	242	27.368			948	28.558
SEK	985	8.333			6	9.324
SGD	24	142			1	167
USD	643	26.022	636		-258	27.043
TOTAAL 2018	90.224	209.611	641.896	132.460	5.977	1.080.168

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentend waarden	Derivaten	Overige Beleggin- gen	Totaal
AUD	1.164	13.258			82	14.504
CAD						0
CHF	69	32.076			-36	32.109
DKK		6.942			13	6.955
EUR	82.365	99.558	636.842	121.522	9.761	950.048
GBP	1.135	124			13	1.272
HKD	2.487	18.766			33	21.286
NOK	623	3.165			354	4.142
NZD		358			1	359
OTHER	538	40.124			573	41.235
SEK	1.099	12.586			4	13.689
SGD	501	2.235			15	2.751
USD	114	8.016	2.762		-1.767	9.125
TOTAAL 2017	90.095	237.208	639.604	121.522	9.046	1.097.475

* *Beleggingen voor risico fonds + liquide middelen beleggingen*

Deze tabel is op basis van look-through tot stand gekomen.

Het valutarisico (S3) bedraagt ultimo 2018 25.112 (2017: 21.875).

Grondstoffenrisico (S4)

Aangezien het pensioenfonds niet in grondstoffen belegt is dit onderdeel niet nader uitgewerkt.

Het grondstoffenrisico per ultimo 2018 bedraagt derhalve 0 (2017:0).

Kredietrisico (S5)

Bij beleggingen in vastrentende waarden bestaat het risico dat de waarde afneemt als gevolg van een toename van de credit spread. De credit spread is het verschil tussen het effectieve rendement op een belegging en de risicovrije marktrente. De credit spread is onder meer afhankelijk van de kredietwaardigheid van de tegenpartij. De hoogte van het kredietrisico is daarom gebaseerd op de ratings van de beleggingen. De schok op de credit spread is een absolute schok en is gebaseerd op de ratingklasse van het beleggingsinstrument (de ratingklasse op de balansdatum is leidend):

Ratingklasse	Absolute schok (in basispunten)
AAA (Europese staatsobligaties)	0
AAA (overige beleggingen)	60
AA	80
A	130
BBB	180
BB of lager (en unrated)	530

Het kredietrisico van de beleggingen wordt berekend op basis van kasstromen. Het beleid van het pensioenfonds is om de hoogte van het kredietrisico te baseren op de ratings van de beleggingen. Bij de bepaling van de rating wordt uitgegaan van de in Solvency II voorgeschreven methodiek en de rating agency's S&P, Moody's en Fitch:

- Indien een obligatie een rating krijgt van één agency dan wordt deze gehanteerd;

- Indien een obligatie een rating krijgt van twee agency's, dan wordt de meest negatieve rating gehanteerd;
- Indien een obligatie een rating krijgt van drie agency's, dan wordt de mediaan gehanteerd;
- Indien een obligatie geen rating krijgt van bovenstaande drie agency's, dan wordt de obligatie meegenomen als de meest negatieve rating in het VEV scenario (BB of lager).

Ratingklasse	Percentage van vermogen
AAA (Europese staatsobligaties)	1%
AAA (overige beleggingen)	2%
AA	17%
A	37%
BBB	6%
BB of lager (en unrated)	3%

Aangezien het pensioenfonds geen materiële posities in alternatieve beleggingen heeft, is een partieel intern model niet nodig en zijn de risicoscenario's van het standaardmodel van toepassing.

Het kredietrisico (S5) bedraagt ultimo 2018 11.237 (2017: 12.521).

Als de vastrentende waarden op basis van look-through naar soort worden onderverdeeld, ziet dit er als volgt uit:

	31-12-2018	%	31-12-2017	%
Bedrijfsobligaties (Credits)	592.630	92	580.846	91
Staatsobligaties	49.266	8	57.079	0
Others	-	-	1.679	9
Totaal	641.896	100	639.604	100

De segmentatie naar resterende looptijd is als volgt:

	31-12-2018	%	31-12-2017	%
< 1 jaar	379.146	59	341.524	53
1 < > 5 jaar	168.151	26	210.441	33
5 < > 10 jaar	45.378	7	45.832	7
10 < > 20 jaar	11.178	2	11.565	2
> 20 jaar	38.043	6	30.242	5
Totaal	641.896	100	639.604	100

Het kredietrisico wordt ook beïnvloed door de kwaliteit van de tegenpartijen waarop het pensioenfonds vorderingen heeft. De gemiddelde rating van de debiteuren van de vastrentende waarde is als volgt:

	31-12-2018	%	31-12-2017	%
AAA	28.118	4	26.875	4
AA	159.978	25	161.247	25
A	360.394	56	286.321	46
BBB	57.165	9	33.880	5
Lager dan BBB	70	0	98.769	15
Geen rating	36.171	6	32.515	5
Totaal	641.896	100	639.604	100

Landenrisico

Landenrisico wordt gedefinieerd als het risico waarbij een tegenpartij niet in staat is aan zijn kredietverplichtingen te voldoen wegens politieke, sociale, economische of overige gebeurtenissen in een land.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het verzekeringstechnisch risico heeft betrekking op de actuariële veronderstellingen (waaronder overlevingskansen, arbeidsongeschiktheidskansen, partnerfrequenties, leeftijdsverschil tussen hoofdverzekerde en medeverzekerde). Voor het verzekeringstechnische risico is geen berekeningsmethodiek voorgeschreven. Wel heeft DNB een handreiking gedaan voor de berekeningsmethodiek. Naast de handreiking van DNB heeft Willis Towers Watson een eigen methodiek ontwikkeld, welke is gehanteerd in de VEV berekening van het pensioenfonds. In beide gevallen worden de parameters ontleend aan het door DNB gepubliceerde "advies inzake onderbouwing parameters FTK" uit 2006.

Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de berekeningsmethodiek voor het verzekeringstechnisch risico niet voldoet.

Het verzekeringstechnisch risico (S6) bedraagt ultimo 2018 28.299 (2017: 28.372).

Langlevenrisico

Dit is het gegeven dat een verzekerde persoon langer kan leven dan op basis van de gehanteerde sterftekansen wordt verwacht. Dit risico is van belang voor onder andere het ouderdomspensioen. Het langlevenrisico draagt het fonds in eigen beheer. Het fonds past de meest recente AG tafels toe. Het fonds monitort de toegepaste ervaringssterfte door middel van analyse van het langlevenresultaat over meerdere jaren.

Overlijdensrisico (kortlevenrisico)

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten). Echter, dit is afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad wordt onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale rentestructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- en prijsinflatie (afhankelijk van de bepalingen omtrent toeslagverlening in het reglement)

Ultimo 2018 bedraagt de reële dekkingsgraad 88,0% (31 december 2017: 86,2%). De toename van de reële dekkingsgraad wordt met name veroorzaakt door de toename van de beleidsdekkingsgraad van 106,5% per 31 december 2017 naar 107,6% per 31 december 2018.

Overige risico's (S7,S8,S9)

De overige risico's betreffen het liquiditeitsrisico (S7), het concentratierisico (S8) en het operationeel risico (S9). In het standaardmodel worden deze risico's op 0 gesteld. Voor beheersing van het liquiditeitsrisico heeft het pensioenfonds richtlijnen opgesteld. Concentratierisico wordt vermeden door voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille. Op grond van het prudent person beginsel wordt hier bij de vaststelling van de beleggingsmix rekening mee gehouden. Operationeel risico is voor pensioenfonds onvermijdelijk maar is veelal lastig te kwantificeren. Dit risico wordt zoveel als mogelijk beperkt met behulp van contractuele overeenkomsten en vastlegging en uitvoering van procedures en controleprocessen (bij de uitvoerder maar ook bij externe partijen als de externe accountant/actuaris). De beheersing van het operationeel risico is onderdeel van het integraal risicomangement. Op basis van het beleid inzake risicomangement is er geen reden om te veronderstellen dat het standaardmodel niet voldoet.

Er is derhalve geen aanleiding om voor één van deze risico's een aanvullende risicofactor op te nemen door middel van een partieel intern model. Een partieel intern model is een door het fonds zelf opgesteld scenario dat als grondslag dient voor de bepaling van de solvabiliteitsopslag voor het betreffende risico. Een partieel intern model vult het standaard model aan maar vervangt het standaardmodel niet.

Actief beheer risico (S10)

De berekeningsmethodiek voor het actief beheer risico is niet voorgeschreven. Voor de vaststelling van dit risico is uitgegaan van de handreiking van DNB. In de handreiking wordt rekening gehouden met de Tracking Error (TE) en Total Expense Ratio (TER). De buffer voor actief beheer wordt vervolgens berekend als de som van alle individuele risico's actief beheer door middel van de volgende formule:

$$S_{10} = \sum_i \text{Marktwaaarde}_i * (1,96 * TE_i + TER_i)$$

Tracking errors en total expense ratio's zijn per aandelenfonds ontvangen van BlackRock

Het actief beheer risico bedraagt eind 2018 6.684 (2017: 8.550)

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Impactanalyse

De impact van een stijging van 1% in de risicocategorieën rente (S1) en zakelijke waarden (S2) heeft het volgende effect op de aanwezige en vereiste dekkingsgraad:

Risico	Stijging met 1%	Mutatie aanwezige dekkingsgraad*	Mutatie vereiste dekkingsgraad**
Rente	Rentecurve	8,2%-punt	1,3%-punt
Zakelijke waarden	Beurskoersen	0,3%-punt	0,0%-punt

* Uitgaande van de feitelijke mix

** Uitgaande van de strategische mix

Bepaling boekwaarde financiële activa en financiële verplichtingen

De waarderingsmethoden die voor financiële activa en financiële verplichtingen zijn toegepast voor de bepaling van de reële waarde kunnen worden ingedeeld naar de volgende niveaus:

Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.

Niveau 3: De waarde wordt direct of indirect vastgesteld met de netto contante waarde berekening.

Daarnaast vallen derivaten die volgens een waarderingsmethode zijn vastgesteld, waarbij gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, onder deze categorie.

Niveau 4: Andere geschikte methode.

De beleggingen van SPG zijn als volgt ingedeeld:

2018	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal
Vastgoedbeleggingen		291		83.254	83.545
Aandelen	218.246				218.246
Vastrentende waarden	645.992				645.992
Derivaten			132.460		132.460
Overige beleggingen	-75				-75
Totaal	864.163	291	132.460	83.254	1.080.168

2017	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal
Vastgoedbeleggingen		284		79.295	79.579
Aandelen	249.757				249.757
Vastrentende waarden	638.122				638.122
Derivaten			121.476		121.476
Overige beleggingen	8.541				8.541
Totaal	896.420	284	121.476	79.295	1.097.475

3.6 Toelichting op de jaarrekening

(bedragen in duizenden euro's)

Beleggingen voor risico fonds

	2018	2017
1. Vastrentende waarden		
Stand per 1 januari	638.122	637.167
Aankopen	115.333	588.442
Verkopen	-105.915	-587.992
Herwaardering	<u>-1.548</u>	<u>505</u>
Stand per 31 december		645.992
		638.122

Er wordt belegd in niet beursgenoteerde fondsen. Dit betreft een credit fund en twee cash funds. Voor deze fondsen zijn geen gecertificeerde opgaven per 31 december 2018 ontvangen, evenwel is beoogd een indirecte vorm van zekerheid te verkrijgen door middel van back-testing prijzen en periodieke performance bespreking met beheerders. De waardering kan hoger of lager zijn, maar het bestuur verwacht op basis van uitgevoerde controles, waaronder vergelijking prijzen afgegeven in het verleden met later gecontroleerde jaarrekeningen, dat dit niet materieel zal zijn. De mutaties in aan- en verkopen worden hoofdzakelijk veroorzaakt door het collateral management.

	2018	2017
2. Aandelen		
Stand per 1 januari	249.757	254.224
Aankopen	54.132	87
Verkopen	-57.462	-43.001
Herwaardering	<u>-28.181</u>	<u>38.447</u>
Stand per 31 december		218.246
		249.757

Er wordt niet belegd in premiebijdragende ondernemingen (2017:0). De beheerder van de aandelen heeft eind 2018 ongeveer 4% (2017: 0%) van de aandelen uitgeleend (Security Lending). De belegging in aandelen vindt plaats in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die beleggen in beursgenoteerde aandelen.

In 2018 is regionale verdeling van de aandelenportefeuille aangepast.

De strategische verdeling is als volgt:

Regio	31-12-2018	31-12-2017
Europe ex UK	64%	64%
Emerging markets - actief	20%	12,5%
Emerging markets – passief	-	12,5%
Pacific Rim ex Japan	-	11%
Wereld	16%	-
Totaal	100%	100%

	2018	2017
3. Vastgoed		
Stand per 1 januari	79.579	56.085
Aankopen	0	51.762
Verkopen	-2.976	-34.679
Herwaardering	<u>6.942</u>	<u>6.411</u>
Stand per 31 december		83.545
		79.579

Er wordt belegd in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Er wordt zowel belegd in fondsen met vastgoed in Nederland (88%, 2017:84%) als in andere Europese landen (12%, 2017: 16%). Het

vastgoed betreft woningen (55%, 2017: 48%), winkels (37%, 2017: 36%), kantoren (2%, 2017: 0%) en overige (6%, 2017: 16%).

4. Derivaten	2018	2017
Stand per 1 januari	124.484	141.788
Mutatie van creditpositie balans	89	-366
Aankopen	0	6
Verkopen	-610	0
Herwaardering	<u>11.593</u>	<u>-16.944</u>
	135.556	124.484

Het fonds gebruikt rentederivaten om het renterisico af te dekken. Derivaten met een negatieve waarde worden aan de passivakant van de balans verantwoord. Het saldo van de debet- en creditpositie is 132.460 (2017: 121.476). Op 31 december 2018 is € 129.036 ontvangen als cash collateral (2017: 118.035). Dit onderpand is belegd in cash funds en verantwoord onder de vastrentende waarden aan de activazijde van de balans. De hieraan gerelateerde verplichting is verantwoord onder de kortlopende schulden aan de passivazijde van de balans. Er is geen overig onderpand ontvangen (2017: 0).

5. Herverzekering technische voorzieningen	2018	2017
Stand per 1 januari	22.494	23.511
Mutaties lopend boekjaar	<u>-408</u>	<u>-1.017</u>
Stand per 31 december	22.086	22.494

De voorziening kan wijzigen door uitkeren van pensioenen, wijziging van de rente, overlijden van deelnemers of aanpassing van de sterftetafels. De herverzekerde delen zijn ondergebracht bij Nationale Nederlanden (64%, rating A). Aegon (28%, rating AA-), en Centraal Beheer 8%, rating A). Het bestuur ziet geen aanleiding een afslag toe te passen of een voorziening te nemen.

6. Vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
Dividendbelasting	207	251
Herverzekering	1	72
Premiedebiteuren	916	1.061
Overige vorderingen	<u>103</u>	<u>103</u>
	<u>1.227</u>	<u>1.487</u>

Premiedebiteuren betreft een vordering op de aangesloten werkgever (Sweco Nederland Holding B.V.). De overige vorderingen per 31-12-2018 betreft de een vordering op ElipsLife (103). Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

7. Liquide middelen	31-12- 2018	31-12-2017
ABN AMRO	5.398	3.068
ABN AMRO VPL	6.842	6.467
Kas Bank	<u>-74</u>	<u>8.541</u>
	<u>12.166</u>	<u>18.076</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Het saldo bij Kas Bank is het bedrag dat beschikbaar is voor beleggingstransacties. In het kader van de uitvoering van de VPL regeling is een bankrekening geopend bij ABN AMRO. De afspraken over het beheer van deze rekening zijn vastgelegd in een overeenkomst met sociale partners. De bankrekening wordt eens per half jaar bijgewerkt met de gefactureerde in rekening gebrachte premie en de toegekende rechten.

	2018	2017
8. Bestemmingsreserve		
Stand per 1 januari	112.654	113.568
Uit resultaatbestemming	-1.309	-914
Stand per 31 december	<u>111.345</u>	<u>112.654</u>
9. Overige reserve	2018	2017
Stand per 1 januari	-37.946	-88.904
Uit resultaatbestemming	-30.743	50.958
Stand per 31 december	<u>-68.689</u>	<u>-37.946</u>

Op basis van FTK-grondslagen die gelden tot en met 2018 kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2018		31-12-2017	
		%		%
Aanwezig vermogen (risico fonds en herverzekeraar)	976.624	104,6%	1.001.129	108,1%
Af: TV	-933.968	-100,0%	-926.421	-100,0%
Af: Minimaal vereist eigen vermogen	<u>-38.293</u>	<u>-4,1%</u>	<u>-37.983</u>	<u>-4,1%</u>
Dekkingspositie	4.363	0,5%	36.725	4,0%
Af: Vereist eigen vermogen (excl. min. vereist vermogen)	<u>-73.052</u>	<u>-7,8%</u>	<u>-74.671</u>	<u>-8,1%</u>
Reservepositie	-68.689	-7,3%	-37.946	-4,1%

De actuele dekkingsgraad, 104,6% (2017: 108,1%), van het fonds wordt berekend door op balansdatum het aanwezige vermogen (het balanstotaal minus de kortlopende schulden) te delen op de TV (technische voorzieningen) zoals genoemd in de balans.

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 is 107,6% bij een vereiste dekkingsgraad van 111,9%. Dit betekent dat er nog steeds sprake is van een reservetekort en er opnieuw een herstelplan is opgesteld.

10. Pensioenverplichtingen voor risico fonds en herverzekeraar

	2018	2017
Stand per 1 januari	926.421	956.282
Pensioenopbouw	11.798	10.863
Indexering en overige toeslagen	2	44
Rentetoevoeging	-2.311	-2.004
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en -uitvoeringskosten	-26.278	-24.723
Wijziging marktrente	36.309	-11.901
Wijziging uit hoofde van overdracht rechten	-5.232	-935
VPL-regeling	648	791
Wijziging i.v.m. actuele ontw. op het geb. van levensverw.	-10.271	0
Wijziging opslag uitvoering	0	-4.425
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	3.290	3.446
	<u>7.955</u>	<u>-28.844</u>
Mutatie Herverzekeraars	<u>-408</u>	<u>-1.017</u>
	<u>7.547</u>	<u>-29.861</u>
Stand per 31 december	<u>933.968</u>	<u>926.421</u>
<i>Specificatie:</i>		
Actieven	231.307	235.269
Arbeidsongeschikten	11.373	13.919
Premievrije rechten	284.188	289.069
Ingegaan OP/TOP	352.035	334.996
Ingegaan NP	55.065	53.168
	<u>933.968</u>	<u>926.421</u>

- De post pensioenopbouw betreft de kosten van één jaar diensttijdopbouw.
- In 2018 heeft geen indexatie plaatsgevonden. De hier gerapporteerde indexatie betreft doorgevoerde correcties.
- De rentetoevoeging is gebaseerd op $-/- 0,260\%$ (2017: $-/-0,217\%$) en betreft de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur aan het begin van het boekjaar. De marktrente op basis van de rentetermijnstructuur behorend bij het profiel van de verplichtingen bedraagt per ultimo verslagjaar $1,37\%$ (2017: $1,48\%$) tegen $1,48\%$ (2017: $1,31\%$) aan het begin van het verslagjaar. De door DNB vastgestelde rentetermijnstructuur van 31 december 2018 is gehanteerd. In deze rentetermijnstructuur is voor looptijden vanaf 20 jaar gebruik gemaakt van de zogenaamde UFR-methode. De daling van de rente gedurende 2018 heeft geresulteerd in een toename van de voorziening pensioenverplichtingen.
- De wijziging uit hoofde van overdracht van rechten heeft voor 3.123 (2017: 1.009) betrekking op de actuariële waarde van inkomende waardeoverdrachten en voor 8.355 (2017: 1.944) op uitgaande waardeoverdrachten.
- In overige mutaties is het resultaat op langlevens, kortlevens en premiebijdrage risicokoopsom (T)PP opgenomen.
- De mutatie herverzekeraars ontstaat door wijziging van de sterftetafels en rente, overlijden van deelnemers en pensioenfondsuitkeringen aan het fonds.

Waardering voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen worden berekend aan de hand van de Prognosetafel AG2018 zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap op 12 september 2018. Voorts wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte (Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2018). De waardering van de technische voorzieningen wordt vastgesteld met behulp van schattingen en aannames. De belangrijkste schattingen betreffen de bepaling van de levensverwachting, de fondsspecifieke ervaringssterfte en de kostenopslag. Inherent aan schattingen, zoals de ervaringssterfte, is dat deze onnauwkeurigheden kunnen bevatten en dienaangaande op een later moment op basis van meer

recente informatie bijgesteld moeten worden. De voorziening pensioenverplichtingen kan hierdoor hoger of lager uitkomen. Het pensioenfonds monitort jaarlijks de resultaten op langlevens en kosten ter toetsing van de inschatting. De analyse van het langlevens-resultaat geeft geen aanleiding tot bijstelling van de toegepaste ervaringssterfte per 31 december 2018.

11. Overige voorzieningen	2018	2017
Stand per 1 januari	285	500
Vrijval	<u>-140</u>	<u>-215</u>
Stand per 31 december		<u>145</u>
		<u>285</u>

De overige voorzieningen betreft een reservering voor een mogelijke BTW aanslag op facturen van buitenlands vermogensbeheer.

12. Langlopende schulden	2018	2017
Stand per 1 januari	6.868	6.166
Toevoeging	1.407	1.611
Rendement	-26	-24
Onttrekking	<u>-727</u>	<u>-885</u>
Stand per 31 december		<u>7.522</u>
		<u>6.868</u>

In het kader van de financiering van de 15-jaarsregeling als bedoeld in het Uitvoeringsbesluit Pensioenaspecten Sociaal Akkoord 2004 is de onderneming premie verschuldigd. Uiterlijk eind 2020 vindt voor het laatst toekenning van rechten op basis van deze regeling plaats. Als voorschot betaalt de onderneming elk jaar een deel van de premie. De wijze van bepaling van dit voorschot is beschreven in de Uitvoeringsovereenkomst die is gesloten tussen de onderneming en SPG. In 2018 is het voorschot 1.407 (2017: 1.611). In 2018 zijn op basis van deze regeling pensioenrechten toegekend. Het bedrag dat aan het resultaat is toegekend omvat de toekenning van rechten (648) en de hierbij behorende bufferopslag (79). Het saldo van de gefactureerde premie en toegekende rechten wordt eens per half jaar gestort op een eigen VPL bankrekening. De sociale partners hebben een overeenkomst opgesteld over de manier van beheer van de ontvangen termijnen en over het te vergoeden rendement over het saldo van de financiering. De rentevergoeding in 2018 is -/- 26 (2017:-/-24).

13. Schulden inzake beleggingen	31-12-2018	31-12-2017
Derivaten	3.097	3.008
Nog af te wikkelen interest	869	1.499
Nog af te wikkelen transacties	0	517
Overige schulden	140	820
Onderpand derivaten	<u>129.036</u>	<u>118.035</u>
	<u>133.142</u>	<u>123.879</u>

Derivaten met een negatieve waarde worden op de passiefzijde van de balans opgenomen. Het pensioenfonds heeft eind 2018 129.036 (2017: 118.035) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het verstrekte onderpand staat niet ter vrije beschikking. Het verstrekte onderpand is herbelegd in cash funds. Het fonds heeft geen overig onderpand ontvangen, zoals hoogwaardige staatsobligaties (2017: 0).

14. Overige kortlopende schulden	31-12-2018	31-12-2017
Belastingen en sociale premies	536	513
Overige crediteuren	378	232
Overlopende passiva	<u>471</u>	<u>1.093</u>
	<u>1.385</u>	<u>1.838</u>

In overlopende passiva is een 4 (2017:4) opgenomen voor niet opgevraagde pensioenen.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Per balansdatum zijn de niet uit de balans blijvende verplichtingen nihil.

Verbonden partijen

De aangesloten werkgevers, bestuurders van de aangesloten werkgever en de bestuurders van het pensioenfonds zijn te kwalificeren als verbonden partijen. Voor de bezoldiging van de bestuurders van het pensioenfonds wordt verwezen naar de toelichting 22 "pensioenuitvoeringskosten". Ultimo 2018 zijn er geen leningen verstrekt aan of vorderingen op bestuurders van het pensioenfonds.

Per 1 januari 2017 is er opnieuw een uitvoeringsovereenkomst voor 5 jaar afgesloten.

Inzake deze uitvoeringsovereenkomst tussen het pensioenfonds en de aangesloten werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling geldt dat de aangesloten werkgevers zich jegens het pensioenfonds hebben verplicht een vast premiepercentage over de pensioengrondslag te betalen.

Er vindt doorbelasting plaats door de aangesloten werkgevers aan het pensioenfonds.

Dit betreft de volgende kosten:

	2018	2017
Salariskosten en overige personeelskosten	520	499
Escasso ondersteuning	0	14
Automatisering	10	9
Huur kantoren	73	75
Bestuurskosten	121	109
	<u>724</u>	<u>706</u>
15. Premiebijdragen	2018	2017
Werkgeversdeel:		
- Ouderdomspensioen	11.358	11.548
- Arbeidsongeschiktheidspensioen	<u>542</u>	<u>551</u>
	11.900	12.099
Werknemersdeel:		
- Ouderdomspensioen	2.057	2.045
- Arbeidsongeschiktheidspensioen	98	98
- Nabestaandenpensioen	<u>1.125</u>	<u>1.318</u>
	<u>3.280</u>	<u>3.461</u>
	<u>15.180</u>	<u>15.560</u>

In de onderstaande tabel is de samenstelling van de ex post zuivere kostendekkende premie, de interne kostendekkende premie en de toetspremie weergegeven.

	2018			2017		
	Zuiver kosten-dekkende premie	Interne kosten-dekkende premie	Toets-premie	Zuiver kosten-dekkende premie	Interne kosten-dekkende premie	Toets-premie
1. Actuariële koopsom	13.178	13.285	9.938	12.707	12.873	
2. Opslag voor VEV	1.608	651	1.212	1.512	1.532	
3. Opslag voor uitvoeringskosten	1.221	1.221	1.221	797	797	
	<u>16.007</u>	<u>15.157</u>	<u>12.371</u>	<u>15.016</u>	<u>15.202</u>	n.v.t.

De zuiver kostendekkende premie wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur waarop ook de TV voor risico van het fonds worden berekend, echter per 1 januari van het boekjaar.

De interne kostendekkende premie wordt berekend op basis van het 12-maandsgemiddelde van de door DNB gepubliceerde rente per 30 september van het jaar voorafgaand aan het boekjaar. Voor de vaststelling van de premie voor boekjaar 2018 heeft het bestuur besloten om bij de vaststelling van de opbouwpercentages de solvabiliteitsopslag te baseren op de op dat moment geldende financiële positie van het fonds namelijk de beleidsdekkingsgraad per 30 september van het voorafgaande jaar, waarbij de ondergrens geldt gelijk aan het MVEV en de bovengrens gelijk aan het VEV. In 2018 is rekening

gehouden met een solvabiliteitsopslag van 4,9%. In 2017 was de solvabiliteitsopslag gelijk aan het VEV:11,9%. Het fonds heeft voor 2018 voor het eerst een toetspremie (gedempte kostendekkende premie voor rapportagedoeleinden) gedefinieerd die voldoet aan de pensioenwet. Deze premie is gebaseerd op het 10-jaars gemiddelde van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

De feitelijk ontvangen premie in 2018 (15.180) is hoger dan de toetspremie (12.371) en is daarmee kostendekkend.

16. Directe Beleggingsopbrengsten	2018	2017
Vastrentende waarden	-577	-557
Aandelen	171	88
Vastgoed	2.270	1.980
Derivaten	2.906	2.510
Rekening couranten	400	380
Kosten vermogensbeheer	<u>-1.850</u>	<u>-2.017</u>
	<u>3.320</u>	<u>2.384</u>

Ten aanzien van de beleggingen in fondsen geldt dat rendementen met de direct toe te rekenen beleggingskosten zijn verlaagd. In de jaarrekening wordt derhalve voor deze posities het netto rendement getoond. Voor zover kosten direct in rekening zijn gebracht bij het pensioenfonds, worden deze separaat getoond als aftrekpost directe beleggingsopbrengsten. Dit betreffen enerzijds de beheerskosten die door vermogensbeheerders in rekening worden gebracht en de kosten van de beleggingsadministratie (2018: 1.727, 2017: 1.927) en anderzijds directe transactiekosten (2018: 123, 2017: 90).

De kosten van vermogensbeheer kunnen niet betrouwbaar naar de verschillende beleggingscategorieën worden uitgesplitst. Voor een toelichting op de inschatting van de kosten, zie het verslag van het bestuur (paragraaf 2.7).

Het resultaat op derivaten (2.906, 2017: 2.510) betreft het gerealiseerde resultaat op renteswaps.

17. Uitkeringen Herverzekering	2018	2017
Garantiecontracten	695	613
ElipsLife	0	103
	<u>695</u>	<u>716</u>

De aanspraken van nabestaanden van de deelnemers en de aanspraken voor arbeidsongeschiktheid zijn voor een deel herverzekerd bij ElipsLife (zie ook Grondslagen voor de balans). Dit leidt in 2018 niet tot een uitkering (2017: 103).

18. Indirecte beleggingsresultaten voor risico fonds	2018	2017
Vastrentende waarden	-1.548	505
Aandelen	-28.181	38.447
Vastgoed	6.942	6.411
Derivaten	<u>11.593</u>	<u>-16.944</u>
	<u>-11.194</u>	<u>28.419</u>

Als gevolg van de daling van de actuele marktrente is het resultaat op rentederivaten positief. De derivaten zijn afgesloten ten behoeve van renteafdekking.

19. Overige baten	2018	2017
VPL-regeling	727	885
Vrijval BTW reservering	0	29
	<u>727</u>	<u>914</u>

In 2018 zijn pensioenrechten toegekend in kader van de VPL-regeling ten bedrage van 727 (2017: 885).

20. Mutatie overige voorzieningen	2018	2017
BTW	<u>-140</u>	<u>-215</u>

De voorziening die in het kader van een mogelijke naheffing van BTW op buitenlands vermogensbeheer is getroffen is in 2018 verlaagd met 140 (2017: -/- 215).

21. Pensioenuitkeringen	2018	2017
Ouderdomspensioen	20.805	19.575
Tijdelijk ouderdomspensioen	82	93
Arbeidsongeschiktheidspensioen	146	173
Nabestaandenpensioen	4.221	4.109
Wezenpensioen	63	85
Afkoop kleine pensioenen	<u>59</u>	<u>49</u>
	<u>25.376</u>	<u>24.084</u>

22. Pensioenuitvoeringskosten	2018	2017
Controle en advies	943	784
Pensioenbureau	486	484
Bestuur	212	207
Overige kosten	<u>460</u>	<u>357</u>
	<u>2.101</u>	<u>1.832</u>

De kosten van controle en advies zijn met 159 gestegen. Het deelnemersarchief is gedigitaliseerd en de software is aangepast voor de nieuwe pensioenregeling. De overige kosten zijn 103 hoger dan vorig jaar. Er zijn eenmalige kosten gemaakt voor de overgang naar een nieuw excasso pakket en de jaarlijkse kosten van dit pakket zijn hoger.

	2018	2017
- Onderzoek jaarrekening en verslagstaten	50	48
- Overige controle opdrachten	0	0
- Belastingdiensten	8	27
- Overige dienstverlening	<u>0</u>	<u>0</u>
	<u>58</u>	<u>75</u>

Bij het pensioenbureau zijn eind 2018 6 (2017: 6) medewerkers, 5,15 FTE's (2017: 5,15 FTE's) werkzaam. In bestuur zijn de vergoedingen voor leden van het bestuur en VO opgenomen.

23. Bestemming resultaat

Het bestuur heeft besloten het resultaat op de volgende wijze te bestemmen:

Toevoeging aan Overige reserve	-30.743
Toevoeging aan Bestemmingsreserve	<u>-1.309</u>
	<u>-32.052</u>

De consequentie van dit besluit is reeds in de jaarrekening verwerkt.

24. Gebeurtenissen na balansdatum

Indexatie

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2019 geen toeslag te verlenen. Dit geldt voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad per 30 april 2019 is 106,2% bij een strategisch vereiste dekkingsgraad van 111,6%. De beleidsdekkingsgraad per 30 april 2019 is 106,6%.

4 Overige gegevens

(bedragen in duizenden euro's)

4.1 Statutaire regeling bestemming resultaat

Ten aanzien van de bestemming van het resultaat is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds.

Actuariële verklaring

<i>Opdracht</i>	Door Stichting Pensioenfonds Grontmij te De Bilt is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.
<i>Onafhankelijkheid</i>	Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Grontmij, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.
<i>Gegevens</i>	<p>De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.</p> <p>Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.</p>
<i>Afstemming accountant</i>	<p>Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 7,3 miljoen (0,75% van het balanstotaal 2018).</p> <p>Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 365 duizend te rapporteren.</p> <p>Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.</p> <p>Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.</p>
<i>Werkzaamheden</i>	<p>Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.</p> <p>Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:</p> <ul style="list-style-type: none">■ de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;■ de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;■ het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel. <p>Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.</p> <p>Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.</p> <p>De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het</p>

Oordeel

Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds in op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen maar ten minste gelijk aan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Grontmij is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Purmerend, 6 juni 2019

drs. T.J.R. Veerman AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

4.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Grontmij

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Pensioenfonds Grontmij te De Bilt gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Grontmij op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de staat van baten en lasten over 2018;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Grontmij (hierna: de stichting) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 7,3 miljoen (2017: € 5,0 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen per 31 december 2018, zijnde het totaal van de reserves en de technische voorzieningen .
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien de stichting in een herstelsituatie zit maar de beleidsdekkingsgraad niet dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd (2017: 0,5%).

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 365.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. Wij hebben in vergelijking met voorgaand jaar geen wijzigingen in de kernpunten van onze controle aangebracht.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.</p> <p>De stichting is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of de stichting voldoende buffers heeft.</p> <p>De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting op de jaarrekening onder 9. Overige reserves.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.</p>
Onze controleaanpak	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2018 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van de stichting beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifieke aandacht besteed aan de waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds zonder genoteerde marktprijzen en de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandelijkse dekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad

	<p>zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar hebben wij de schattingswijzigingen inzake de berekening van de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds als key items aangemerkt.</p> <ul style="list-style-type: none">• De certificerend actuaaris heeft een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorzieningen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste onderliggende schattingselementen, zoals de rentecurve. Wij hebben kennis genomen van de uitkomst van deze werkzaamheden.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2018.

Waardering en toelichting van beleggingen voor risico pensioenfonds zonder genoteerde marktprijzen

Risico	<p>De beleggingen voor risico pensioenfonds zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto-contante-waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto-contante-waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit met name de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name indirect vastgoed kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen voor risico pensioenfonds beschreven in de grondslagen voor de balans en nadere toelichtingen opgenomen in de paragraaf risicobeheersing (paragraaf 3.5) en in de toelichting op de jaarrekening (paragraaf 3.6) onder <i>Beleggingen voor risico fonds</i>. Uit deze toelichtingen blijkt dat per 31 december 2018 € 83 miljoen is belegd in niet-(beurs)genoteerde vastgoedfondsen en € 132 miljoen in derivaten. Dit betreft 20% van de totale beleggingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen voor risico pensioenfonds zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichtingen niet voldoen aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>
Onze controleaanpak	Bij de controle van de beleggingen voor risico pensioenfonds hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna

Waardering en toelichting van beleggingen voor risico pensioenfondsen zonder genoteerde marktprijzen

	<p>beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfondsen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfondsen per 31 december 2018.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde vastgoedfondsen hebben wij de aansluiting vastgesteld met de meeste recente gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers. Voor zover gecontroleerde rapportages niet beschikbaar waren, hebben wij de aansluiting vastgesteld met de meest recente ongecontroleerde rapportages van de fondsmanagers, alsmede de back-testing (met gecontroleerde rapportages van vorig jaar) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. • Voor de posities in derivaten hebben wij de interne beheersmaatregelen van het waarderingsproces onderzocht en met gebruikmaking van onze eigen waarderingsexperts voor een selectie van derivaten de waardering en de daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfondsen onderzocht.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van beleggingen voor risico pensioenfondsen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2018 en de gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	<p>De technische voorzieningen betreffen een significante post in de balans van de stichting. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor technische voorzieningen beschreven in de grondslagen (paragraaf 3.4) en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de jaarrekening onder 10. <i>Pensioenverplichtingen voor risico fonds en herverzekeraar</i>. Uit deze toelichting blijkt dat een (schattings)wijziging heeft plaatsgevonden door toepassing van de meest recente prognosetafel (Prognosetafel AG2018); en aanpassing van de fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van nader onderzoek.</p> <p>Volgens de toelichting op de schattingswijzigingen 2018 zoals vermeld in de grondslagen (paragraaf 3.4) zijn de technische voorzieningen hierdoor per saldo € 10,3 miljoen lager uitgekomen.</p>
--------	---

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

	<p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.</p>
Onze controleaanpak	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2018. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de technische voorzieningen per 31 december 2018.</p> <ul style="list-style-type: none">• Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris.• Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris, gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.• Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij het pensioenbureau, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen onderzocht.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2018 of de toelichting van de technische voorzieningen.</p>

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het verslag van het bestuur;
- de overige gegevens;

- de Kerncijfers, de karakteristieken van het pensioenfonds, het verslag van de visitatiecommissie, de reactie van het bestuur op rapport visitatiecommissie, het verslag van het verantwoordingsorgaan, de reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan en het colofon.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn

van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 6 juni 2019

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

4.4 Verslag van de visitatiecommissie

Samenvatting bevindingen Visitatie 2018

1. Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Grontmij (hierna: het Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie de opdracht gegeven om in 2019 over het verslagjaar 2018 een jaarlijkse visitatie uit te voeren in het kader van een nieuwe driejaarscyclus van visitaties zoals met het Fonds is overeengekomen.

De visitatiecommissie (VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De beoordelingsperiode van deze jaarlijkse visitatie strekt zich uit tot de begin april 2019 voor de VC beschikbare informatie met betrekking tot het verslagjaar 2018.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is evenals vorig jaar van oordeel dat het beleid van het bestuur adequaat, evenwichtig is en op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen. Er is sprake van een adequate risicobeheersing en aantoonbaar evenwichtige belangenbehartiging. Waar sprake is van uitbesteding van activiteiten van het Fonds is het bestuur daarmee in control. De VC heeft naar aanleiding van haar visitatie een beperkt aantal – niet majeure- aanbevelingen gedaan. Het goede beleid van het bestuur in 2017 is op een consistente manier doorgetrokken naar 2018.

a. Opvolging aanbevelingen vorige visitatie

Het Fonds heeft de aanbevelingen uit de vorige visitatie zorgvuldig afgewogen en de (wijze van) opvolging en prioriteitsstelling goed uitgelegd. De opvolging is daarbij voldoende systematisch bewaakt. De rapportage inclusief de aanbevelingen van de VC en de wijze van opvolging is besproken met het VO.

b. Algemene gang van zaken

Het Fonds reageert adequaat op de ontwikkelingen in wet- en regelgeving die van invloed kunnen zijn op de besluitvorming van het Fonds. Aanpassingen worden in de documentatie vastgelegd. Voor het Fonds is een herstelplan van toepassing vanwege het bestaande reservetekort. Naar de mening van het Fonds is herstel binnen de wettelijke termijnen mogelijk. De toekomstbestendigheid van het Fonds is in 2018 uitgebreid geanalyseerd en zal voor 2019 een belangrijk aandachtspunt zijn. Eventuele alternatieve uitvoeringsmogelijkheden staan daarbij centraal. Er wordt door het Fonds voldaan aan de normen met betrekking tot de risicohouding, beleidsuitgangspunten en haalbaarheidstoets. Met de sociale partners is daarover in 2018 uitvoerig overleg gevoerd.

c. Governance

Het Fonds voldoet aan de (wettelijke) normen met betrekking tot voldoende waarborgen voor goed pensioenbestuur en een evenwichtige belangenafweging.

De organisatie is zodanig ingericht dat een beheerste en integere bedrijfsvoering is gewaarborgd. Met het VO is sprake van een open dialoog. De commissiestructuur binnen het Fonds zorgt voor een toereikende advies- en monitoringsstructuur en komt een afgewogen besluitvorming binnen het bestuur ten goede. Het Fonds is in control met betrekking tot de uitbestede activiteiten.

d. Geschiktheid

Binnen het Fonds is sprake van een toereikende geschiktheid van de leden van de fondsorganen. De aanwezige en vereiste geschiktheid wordt regelmatig getoetst mede in relatie tot de ontwikkelingen ter zake. Er is een programma van permanente educatie. Het Fonds geeft voldoende aandacht aan bevordering van de diversiteit in de fondsorganen. In 2019 zal daar nog een meer concrete invulling aan worden gegeven. De leden van de fondsorganen hebben voldoende tijd om hun taken en verantwoordelijkheden goed te kunnen uitvoeren.

e. Beleggingen

De VC is van oordeel dat op een adequate wijze invulling wordt gegeven aan de beleggingsstrategie, de uitvoering en de monitoring. Daarbij zorgt het Fonds in afdoende mate voor overeenstemming met de voor het Fonds geldende beleggingsbeginselen. Een ALM-studie is steeds de basis voor het strategische beleggingsbeleid. Daarbij wordt rekening gehouden met de voor het Fonds geldende risicohouding en andere beleidsuitgangspunten.

f. Risico's

Het Fonds geeft een structurele invulling aan het integrale risicomanagement. Het Fonds blijft daarbij alert op mogelijke verbeteringen. Periodiek vindt een goede afstemming plaats over de ontwikkelingen van de diverse risico's, zowel financieel als niet-financieel. Het Fonds heeft in 2018 de implementatie van IORP ter hand genomen. Het uitbestedingsbeleid van het Fonds kenmerkt zich door een kritische houding jegens de uitbestedingspartners op basis van eerder vastgestelde uitgangspunten en doelstellingen. Er is sprake van een continue evaluatie. Een belangrijk aandachtspunt in 2018 zijn de te nemen beheersingsmaatregelen geweest met betrekking tot de ICT-risico's. De finale afronding daarvan zal in 2019 plaatsvinden. De implementatie van de AVG-wetgeving is in 2018 afgerond.

Naar de mening van de VC is er binnen het Fonds sprake van een adequate risicobeheersing.

g. Communicatie

Het communicatiebeleid van het Fonds voldoet aan de daarvoor geldende (wettelijke) eisen. De individuele informatie wordt afdoende verstrekt. Er is een brede inzet van communicatiemiddelen met aandacht voor individuele informatie bij pensioentoekenning. De website getuigt van ene brede opzet met betrekking tot de pensioenonderwerpen en wordt periodiek geactualiseerd.

De visitatiecommissie

Patricia Huisman
Frank Rijksen
John Ruben

4.5 Reactie van het bestuur op rapport visitatiecommissie

Het bestuur bedankt VCH voor de efficiënte werkwijze, de constructieve gesprekken en de aanbevelingen. Het bestuur zal hier de nodige aandacht aan geven.

4.6 Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Stichting Pensioenfonds Grontmij (SPG) Verslag Verantwoordingsorgaan over het jaar 2018

Het verantwoordingsorgaan (VO) heeft als hoofdtaken:

- Advies: advisering van het bestuur van SPG (hierna: het bestuur) over in de Pensioenwet en het reglement verantwoordingsorgaan vastgelegde thema's, waaronder communicatie, premieheffing, beloning, toezicht, continuïteit van het fonds en klachtenprocedures.
- Verantwoording afnemen: jaarlijks een oordeel uitspreken over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst en de bevindingen van de visitatiecommissie.

Het VO richt zich bij het vormen van een oordeel op het door het bestuur gevoerde beleid of vastgestelde beleidsvoornemens en de evenwichtige belangenafwegingen die hierover binnen het bestuur plaatsvinden. De door sociale partners in de pensioenovereenkomst vastgelegde inhoudelijke pensioenafspraken inclusief de daarbij afgewogen belangen maken geen onderdeel uit van het vormen van dit oordeel.

Basis voor dit VO verslag is:

- Het conceptjaarverslag 2018 Stichting Pensioenfonds Grontmij, conceptversie 10, 6 juni 2019;
- Het "Rapport bevindingen Visitatiecommissie Visitatie 2018", concept 1 mei 2019, VC Holland;
- Actuarieel rapport (concept) Boekjaar 2018 SPG, Willis Towers Watson;
- (Concept) certificeringsrapport Boekjaar 2018 SPG, 28 maart 2019, Willis Towers Watson;
- Uitkomsten accountantscontrole en overige informatie 2018, concept v9 mei 2019, EY;
- Het overleg met actuaris, accountant, visitatiecommissie, afvaardiging van het pensioenbureau en het bestuur d.d. 16 mei 2019;
- Diverse rapportages over de Oriëntatie Toekomst Stichting Pensioenfonds Grontmij (mei 2018) Fase 0 en 1, Fase 2 en 3a: (markt)onderzoek en verdere vormgeving met diverse doorlopende rapportages, presentaties en besprekingen in 2019;
- Communicatieplan 2019 SPG, december 2018;
- Haalbaarheidstoets 2019 SPG, 9 mei 2019.

Activiteiten VO

In 2018 waren de activiteiten van het VO:

- Vier voorbereidende vergaderingen van het VO;
- Vier gezamenlijke vergaderingen met het bestuur waarin het VO nader is geïnformeerd over de gang van zaken bij het fonds. Daarbij vormde rapportages over de bevindingen van het bestuur met betrekking tot het onderzoek en ontwikkeling van een toekomstbeeld voor SPG telkens een belangrijk onderdeel. Eén van de vergaderingen is geheel gewijd aan het "jaarwerk", waarin jaarverslag, actuarieel adviesrapport, certificeringsrapport en accountantsverslag in samenhang en met de (certificerend) adviseurs en uitvoerenden zijn besproken;
- Twee gesprekken met het bestuur en de visitatiecommissie over haar bevindingen en aanbevelingen;
- Afstemmingsbesprekingen van de voorzitter VO met de directeur van het pensioenbureau (ad hoc);
- Gesprek tussen het VO en de directie van Sweco Nederland B.V.;
- Deelname aan cursussen voor de leden om het kennisniveau van het VO naar niveau A te brengen;
- Bijwonen van diverse bijeenkomsten van de landelijke Pensioenfederatie over actuele onderwerpen.

Uitgebrachte adviezen

Het VO heeft in 2018 de volgende adviezen uitgebracht:

Advies over	Datum aanvraag	Datum advies	Strekking advies en toelichting
Visitatiecommissie	mondeling	mondeling	Voordracht VC Holland
Samenstelling premie en premiecomponenten	17-12-2018	31-1-2019	Advies het gemotiveerde voorstel over te nemen
Communicatieplan 2019	17-1-2019	31-1-2019	Advies tot aanpassing
Beleid inzake beloningen	17-1-2019	31-1-2019	Advies om het vernieuwde reglement beloningen fondsorganen in werking te laten treden en terug te laten werken tot 1 januari 2019

Oordeel over beleid en uitvoering 2018

Het beleid en de uitvoering van 2018 wordt door het VO beoordeeld op de doelstellingen van SPG. Omdat de doelstellingen niet altijd expliciet in het Jaarverslag 2018 zijn opgenomen, is het niet altijd mogelijk de beoordeling “smart” te maken.

Het VO let specifiek op de evenwichtige belangenafweging bij besluitvorming. De visitatiecommissie bevestigt in haar verslag over 2018 dat dit het geval is op basis van verslagen van en interviews met het bestuur.

Pensioenfondsbestuur

Het VO acht het bestuur “in control”. Het bestuur voldoet aan de maatgevende vigerende wet- en regelgeving alsmede relevante normen en waarden. Het VO constateert dat het bestuur in 2018 binnen de mogelijkheden van het fonds een actief beleid heeft gevoerd. Het bestuur anticipeert en reageert accuraat op de ontwikkelingen in de markt en de veranderende regelgeving. Het bestuur bediscussieert en heeft inzicht gegeven in de mogelijkheden van de nieuwe ontwikkelingen. Het bestuur informeerde het VO in 2018 transparant en regelmatig, ook met betrekking tot de lopende toekomstverkenningen. Er is een goede verstandhouding tussen VO en bestuur .

Premiebeleid

Het premiebeleid is op zorgvuldige en evenwichtige wijze tot stand gekomen en voldoet aan de wettelijke vereisten. In 2018 is het aantal actieve deelnemers in tegenstelling tot de afgelopen jaren licht gestegen. De verwachting van het bestuur is dat het aantal actieve deelnemers ook de komende jaren zal toenemen.

Financiële en actuariële aspecten waaronder beleggingen

Hoewel in de pensioenregeling de ambitie is opgenomen jaarlijks te komen tot een maximale fiscale opbouw van het ouderdomspensioen (in 2018 1,738% bij een pensioenleeftijd van 67 jaar), is vastgesteld dat de afgesproken CDC- premie onvoldoende is om deze opbouw te realiseren. De opbouw in 2018 bedroeg 1,40% in de basisregeling en 1,21% in de excedentregeling. Dit is een lichte verbetering t.o.v. 2017, maar de opbouw blijft ruim onder de maximale fiscale opbouw.

De financiële positie van SPG in het algemeen is per ultimo 2018 t.o.v. 2017 verslechterd, hoofdzakelijk als gevolg van de lage rente en tegenvallende beleggingsresultaten. De actuele dekkingsgraad is in 2018 afgenomen van 108,1% naar 104,6%. De beleidsdekkingsgraad is per 31 december 2018 107,6%. De dekkingsgraad is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad maar hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. In 2018 heeft SPG opnieuw een herstelplan ingediend bij de Nederlandse Bank (DNB) waarin is aangegeven hoe de dekkingsgraad kan worden verbeterd. DNB heeft dit plan goedgekeurd.

In 2018 heeft er geen indexatie plaatsgevonden doordat de dekkingsgraad niet binnen de bandbreedte lag die indexatie mogelijk maakt.

Jaarverslag

Het jaarverslag geeft een duidelijk beeld van de financiële positie van het pensioenfonds en het gevoerde beleid. Het is een gedegen en voor het VO goed leesbaar document. We hebben het concept-jaarverslag besproken met het bestuur, dat de vragen vanuit het VO adequaat heeft beantwoord.

Wet- en regelgeving

In 2018 is het bestuur opnieuw nagegaan of zij voldoet aan de Code Pensioenfondsen. Er is ultimo 2018 één norm uit de Code Pensioenfondsen waar niet aan wordt voldaan. Het betreft norm 33; er wordt niet voldaan aan de doelstelling dat ten minste 1 jongere (jonger dan 40 jaar) zitting heeft in het bestuur.

In 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming EU 2016/679 (AVG) in werking getreden. Het pensioenfonds heeft in maart 2018 het beleidsstuk Gegevensbeschermingsbeleid vastgesteld. Hierin is het beleid vastgelegd omtrent de verstrekking van persoonsgegevens aan de verschillende partijen aan wie SPG werkzaamheden uitbesteedt. Met deze partijen zijn verwerkerovereenkomsten afgesloten. Daarnaast is een privacyverklaring opgesteld en is begin 2019 een privacy officer aangesteld.

Verhoging SPG pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar

De pensioenrichtleeftijd is per 1 januari 2019 in overleg tussen werkgever en sociale partners verhoogd van 67 naar 68 jaar.

Oordeel over de bevindingen van de Visitatiecommissie

De bevindingen van de visitatiecommissie ondersteunen het oordeel van het VO. De opvolging van de aanbevelingen van de visitatiecommissie (en ook van andere adviseurs) zullen door het VO worden gevolgd.

Toekomst van SPG

Het bestuur van SPG is zich voortdurend bewust van de dynamische veranderingen in maatschappelijke omstandigheden, de financiële wereld in het algemeen en de pensioenwereld in het bijzonder. De strikte organisatorische, wettelijke inhoudelijke en bestuurlijke vereisten nemen voor pensioenfondsen al jaren steeds verder toe.

Het bestuur heeft in het belang van de deelnemers en gepensioneerden het initiatief genomen in 2018 gefaseerd gedetailleerde verkenningen uit te voeren gericht op behoud van de toekomstbestendigheid van SPG als organisatie. Het bestuur heeft daarbij een ervaren pensioen organisatieadviseur gevraagd haar te begeleiden in dit proces.

Vraagstelling

De centrale vraag voor SPG is of een verdergaande professionalisering van SPG dan wel aansluiting bij een andere pensioenorganisatie de gewenste robuuste toekomstbestendigheid zal opleveren en zo ja, in welke vorm zou dat dan het beste kunnen, welke weg dient te worden gevolgd om dat doel te bereiken en wat zal het resultaat dan zijn, ook in termen van kosten en baten.

Werkgever en VO betrokken

De werkgever Sweco Nederland B.V. en het VO zijn elk vanuit hun eigen perspectief nauw betrokken en houden zicht op de ontwikkelingen.

Activiteiten 2018-2019

Na een uitgebreide analyse is een plan van aanpak opgesteld om voor het toekomstig SPG de vereisten en mogelijkheden grondig te inventariseren. Het plan wordt uitgevoerd. Het resultaat wordt in de 2e helft van 2019 verwacht.

Mening VO

Het VO is op dit moment van mening dat het bestuur van SPG het fonds voor alle belanghebbenden de organisatie degelijk aan het voorbereiden is op de toekomst. De juiste keuzes met evenwichtige afweging van belangen en goede communicatie staan daarbij uiteindelijk voorop.

Concluderend

Het VO is van oordeel dat het Bestuur van SPG zich in 2018 in het belang van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, adequaat heeft ingezet, beleid heeft toegepast en maatregelen heeft genomen om ernaar te streven de ambities waar te maken. De belangen van de doelgroepen zijn daarbij evenwichtig afgewogen. Het VO spreekt haar waardering hiervoor uit.

Het VO spreekt eveneens haar waardering uit voor het vele werk dat de medewerkers van het pensioenbureau in 2018 hebben verzet.

Voorts dankt het VO het bestuur en het pensioenbureau voor de goede en prettige samenwerking.

De Bilt, 28 mei 2018

Bas van der Bijl
Jan Bosman, voorzitter
Henk van Diggelen
Marc Laeven

Herman Postma
Emma Strang, secretaris
Daniël Vos

4.7 Reactie van het bestuur op het verslag van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het Verantwoordingorgaan (VO) voor de prettige samenwerking en het positieve oordeel over het gevoerde beleid. De waardering die het VO uitspreekt is geheel wederzijds. Het bestuur bedankt het VO voor het meedenken, de scherpte t.a.v. onderwerpen als evenwichtige belangenbehartiging en in zijn algemeenheid de positieve inzet met betrekking tot het belang van alle deelnemers.

5 Colofon

Digitaal jaarverslag

Dit jaarverslag is digitaal beschikbaar op de website van Stichting Pensioenfonds Grontmij. U kunt het downloaden via www.pensioenfonds.grontmij.nl . Wilt u een pdf via e-mail toegestuurd krijgen, stuur dan een verzoek naar pensioenfonds@sweco.nl .

Telefoon

088 811 5851

Bezoekadres

De Holle Bilt 22
3732 HM De Bilt

Postadres

Postbus 203
3730 AE De Bilt

Redactie

Stichting Pensioenfonds Grontmij